Barnomsorg
Redovisning av särskilda undersökningar

Ur KB:s samlingar
Digitaliserad år 2013

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

SOU 1979:58

Planeringsgruppen för barnomsorg

Barnomsorg
Redovisning av särskilda undersökningar

SOU 1979:58

Planeringsgruppen för barnomsorg

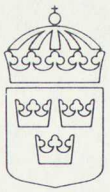

Statens offentliga utredningar
1979:58
Socialdepartementet

Barnomsorg

Redovisning av särskilda undersökningar

Planeringsgruppen för barnomsorg
Stockholm 1979

Omslag: Cinna Gross

ISBN 91-38-04934-1
ISSN 0375-250X

Gotab, Kungälv 1979

Förord

Planeringsgruppen för barnomsorg tillsattes den 1 april 1976. Utredningens uppdrag har varit att förbättra underlaget för kommunernas barnomsorgsplanering. Uppdraget skulle genomföras på grundval av praktiska erfarenheter.

I utredningsarbetet har planeringsgruppen genomfört barnomsorgsundersökningar i samarbete med Göteborgs, Vindels och Växjö kommuner. Undersökningarna har riktats till vårdnadshavare med barn i förskoleåldrarna och skolåldrarna. Resultat från undersökningarna redovisas i detta betänkande. Erfarenheter från undersökningarna beskrivs även i Barnomsorg – behov, efterfrågan, planeringsunderlag (SOU 1979:57).

Planeringsgruppen har också genomfört en studie av barnomsorgsplaneringen i tre kommuner. Erfarenheterna från denna fallstudie beskrivs också nedan.

Stockholm den 21 juni 1979

Billy Thorstenson

Tore Karlsson

Sture Henriksson

/Lisbeth Torring

Innehåll

Avdelning I *Barnomsorg i Vindelns kommun, enkätundersökning avseende barn i åldrarna noll–tolv år, genomförd år 1978* . . 7

Avdelning II *Barnomsorg i Växjö kommun, enkätundersökningar avseende barn i åldrarna noll–tolv år, genomförda år 1978* . . 57

Avdelning III *Skolbarns behov av omsorg i Göteborg, sammandrag av enkätundersökning avseende barn i årskurs två och fyra i fyra rektorsområden inom Göteborgs kommun, genomförd år 1978* 153

Avdelning IV *Barnomsorgsplanering i praktiken – fallstudie genomförd år 1977* 181

I Barnomsorg i Vindelns kommun –

enkätundersökning avseende barn i åldrarna noll–tolv år, genomförd år 1978

Innehåll

Sammanfattning – Vindelnundersökningen 13
Hur undersökningen genomfördes 13
Antal barn totalt och i delområden 13
Vårdnadshavarens sysselsättning 13
Vårdnadshavarens makes/sammanboendes sysselsättning 14
Framtida planerad veckotid 14
Nuvarande barnomsorg 14
Önskad barnomsorg 15
Önskad barnomsorg i jämförelse med nuvarande barnomsorg . . . 16
Omsorg på obekväm arbetstid 16
Barn i kö 17

1 *Undersökningens genomförande* 19

2 *Antal barn* 21
2.1 Förskolebarn (0–6 år) 21
2.2 Skolbarn (7–12 år) 21

3 *Hushållstyp* 23

4 *Vårdnadshavarens sysselsättning och arbetstid* 25
4.1 Förskolebarns vårdnadshavare 25
4.2 Skolbarns vårdnadshavare 25
4.3 Vårdnadshavarens makes/samboendes veckotid 26
4.4 Vårdnadshavarens/makens planerade veckotid 27
4.5 Bristande barnomsorg som förvärvshinder 27

5 *Nuvarande omsorg* 29
5.1 Förskolebarnens nuvarande omsorg 29
5.2 Förskolebarnens nuvarande omsorg – vårdnadshavarens veckotid 29
5.3 Skolbarnens nuvarande omsorg 31
5.4 Skolbarnens nuvarande omsorg – vårdnadshavarens veckotid . . 31

6 *Önskad barnomsorg* 33
6.1 Önskad barnomsorg för förskolebarn 33
6.2 Önskad omsorg för förskolebarn – vårdnadshavarens veckotid . . 33
6.3 Önskad barnomsorg för skolbarn 35
6.4 Önskad omsorg för skolbarn – vårdnadshavarens veckotid . . 36

7 *Önskad barnomsorg i jämförelse med nuvarande barnomsorg* . . . 37
7.1 Nuvarande och önskad omsorg – förskolebarn 37
7.2 Nuvarande och önskad omsorg – skolbarn 37

8 *Behov av omsorg på obekväm arbetstid* 41

9 *Behov av kommunal omsorg enbart på sommaren/vintern* 43

10 *Barnomsorgskö* 45

Bilagor

Bilaga 1, 2 *Enkätformulär* 47
Bilaga 3 *Teknisk rapport* 55

Tabeller

Tabell 2.1 Barn efter ålder och område, antal och procent . . 22
Tabell 3.1 Barn efter hushållstyp och ålder, antal 23
Tabell 4.1 Förskolebarn (0–6 år) efter vårdnadshavarens sysselsättning, delområden, antal och procent 25
Tabell 4.2 Skolbarn (7–12 år) efter vårdnadshavarens sysselsättning, delområden, antal och procent 26
Tabell 4.3 Barn till sammanboende vårdnadshavare efter vårdnadshavarens resp. vårdnadshavarens makes/sammanboendes veckotid, antal och procent 26
Tabell 4.4 Barn till sammanboende vårdnadshavare efter vårdnadshavarens resp. vårdnadshavarens makes/sammanboendes planerade veckotid under de närmaste 12 månaderna, antal och procent 27
Tabell 4.5 Barn efter i vilken utsträckning vårdnadshavaren (som ej arbetar nu) skulle förvärvsarbeta/studera om barnomsorgen ordnades, antal 27
Tabell 5.1 Förskolebarn efter nuvarande omsorg. Delområden, antal och procent 30
Tabell 5.2 Förskolebarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och nuvarande barnomsorg, antal och procent 30
Tabell 5.3 Skolbarn efter nuvarande omsorg, delområden, antal och procent 31
Tabell 5.4 Skolbarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och nuvarande barnomsorg, antal och procent 32
Tabell 6.1 Förskolebarn efter önskad omsorg, delområden, antal och procent 34
Tabell 6.2 Förskolebarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och önskad barnomsorg, antal och procent 34
Tabell 6.3 Skolbarn efter önskad omsorg, delområden, antal och procent 35
Tabell 6.4 Skolbarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och önskad barnomsorg, antal och procent 36
Tabell 7.1 Antal förskolebarn efter nuvarande och önskad barnomsorg, antal och procent 38

Tabell 7.2 Antal skolbarn efter nuvarande och önskad barnomsorg, antal och procent 39
Tabell 8.1 Önskemål om omsorg på obekväm arbetstid, antal och procent 41
Tabell 9.1 Behov av omsorg på sommaren/vintern, antal barn . 43
Tabell 10.1 Barn anmälda till barnomsorgskö. Delområden, antal och procent 45

Figurer

Figur 1 Andel barn (0–12 år) vars vårdnadshavare förvärvsarbetar/studerar 16 timmar eller mer per vecka, delområden 14
Figur 2 Barn fördelade efter ålder och typ av omsorg, procent . 15
Figur 3 Önskemål om barnomsorg, antal barn 16

Karta

Delområden i Vindelnundersökningen 20

Sammanfattning – Vindelnundersökningen

Hur undersökningen genomfördes

Vindelnundersökningen bygger på SCB:s[1] system för standardiserade enkätundersökningar. Eftersom kommunen är relativt liten utfördes en totalundersökning.

Enkäten sändes i februari år 1978 ut till vårdnadshavare med barn födda januari 1966–februari 1978. Den skulle besvaras av kvinnan i familjen. De frågor som ställdes omfattade främst arbetssituation och barnomsorg.

Vindelns socialkontor har skött utsändning av enkätformulär och infordran av svar, som inte lämnats utan anmodan. Totalt erhölls en svarsfrekvens på 94,3 %.

SCB har svarat för uppläggning av enkäten och för databearbetningen av enkätsvaren.

Föreliggande rapport är sammanställd av planeringsgruppens sekretariat i samarbete med Vindelns socialkontor.

Antal barn totalt och i delområden

I undersökningen ingick 957 barn mellan noll och tolv år. Med nollåringar avses då barn födda 1978, ettåringar är barn födda 1977 etc., t. o. m. tolvåringar födda 1966. Av barnen var 459 noll till sex år och 498 mellan sju och tolv år. Flertalet barn hade sammanboende föräldrar. Totalt i kommunen fanns 44 barn till ej sammanboende föräldrar vilket utgjorde 5 % av samtliga barn i undersökningen.

Vårdnadshavarens sysselsättning

Av samtliga barn i Vindelns kommun hade ca 175 st (18 %) vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade mer än 34 timmar per vecka. Drygt 250 st (27 %) hade vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade mellan 16 och 34 timmar per vecka. Sammanlagt hade således 45 % av barnen vårdnadshavare som arbetade 16 timmar eller mer per vecka. Av resterande 530 barn hade drygt 100 vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade mindre än 16 timmar och ca 400 var barn till hemarbetande.

Den högsta förvärvsfrekvensen fanns i delområdet Vindelns tätort med omnejd där vårdnadshavare till 53 % av barnen förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka.

[1] Statistiska Centralbyrån.

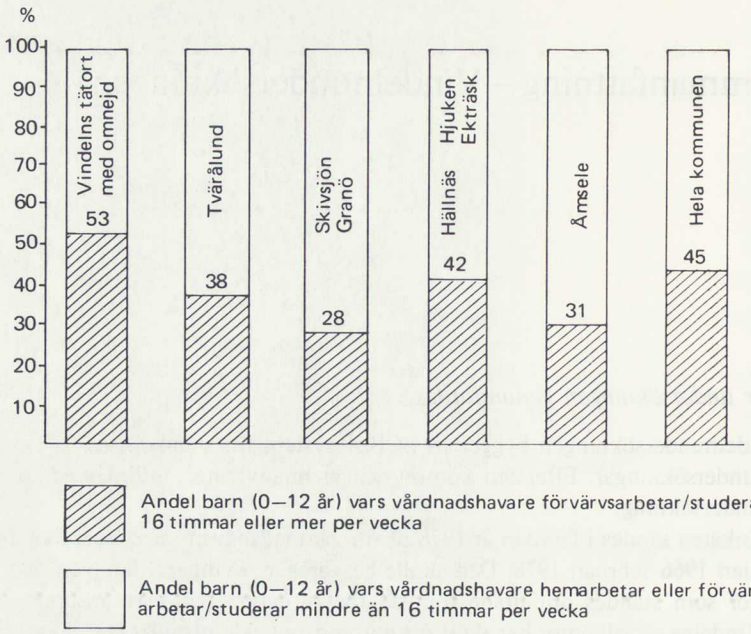

Figur 1 Andel barn (0–12 år) vars vårdnadshavare förvärvsarbetar/studerar 16 timmar eller mer per vecka, delområden, procent.

Det var 41 % av noll–sexåringarna som hade vårdnadshavare som arbetade/studerade minst 16 timmar per vecka. Motsvarande procentandel för sju–tolv-åringarna var 49 %.

Vårdnadshavarens makes/sammanboendes sysselsättning

Vårdnadshavarens make eller sammanboende, förvärvsarbetade/studerade i allmänhet 35 timmar eller mer per vecka. För 832 av barnen (91 %) hade make/samboende denna arbets/studietid. Denna procentandel var högst i Vindelns tätort med omnejd där den låg 2 proc. enh. över medelvärdet.

Framtida planerad veckotid

Den planerade veckotiden inom de närmaste tolv månaderna efter enkättillfället skiljde sig något från situationen vid enkättillfället. Det var 8 % av barnen som hade vårdnadshavare som inte förvärvsarbetade/studerade vid enkättillfället men som planerade att arbeta mer än 16 timmar/vecka inom ett år.

Nuvarande barnomsorg

Av undersökningen framgår att 392 barn (41 %) hade vårdnadshavare som tillsåg barnet i hemmet. Det var 48 barn (9 % av barnen 0–6 år) som vistades på kommunalt daghem. I kommunalt familjedaghem fanns 22 barn noll–sex år (5 %). På fritidshem vistades 18 skolbarn i åldrarna sju–tolv år. Det motsvarar knappt 4 % av samtliga barn i den åldersgruppen. Vanligast var dock att skolbarnen klarade sig själva (16 %) eller hade en vårdnadshavare som endast arbetade då barnet var i skolan (12 %).

I nedanstående figur visas barn fördelade efter ålder och omsorgstyp.

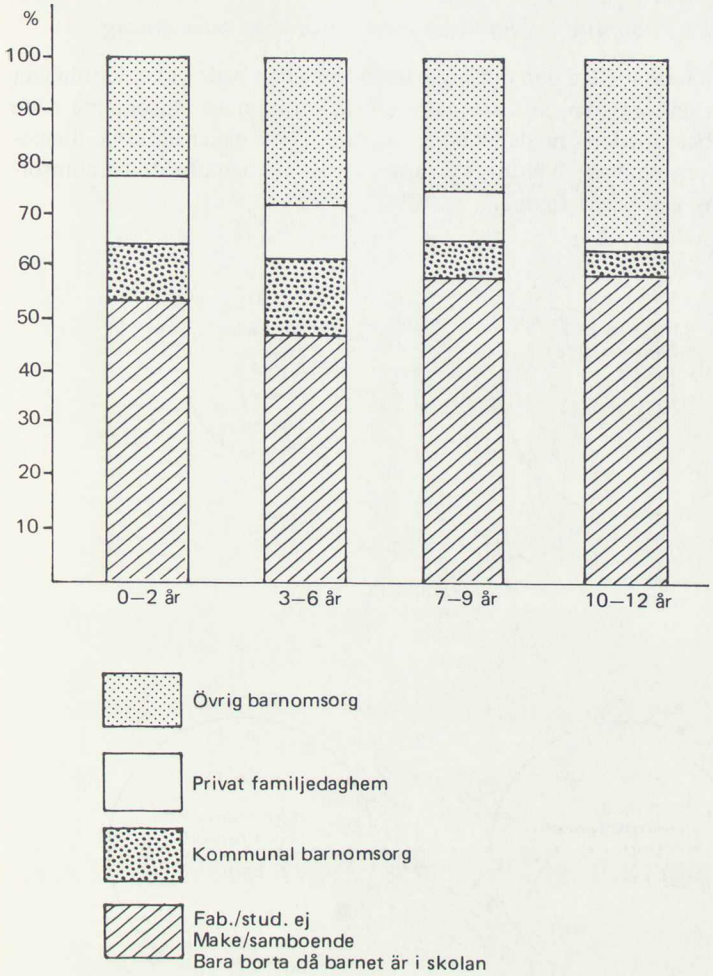

Figur 2 Barn fördelade efter ålder och typ av omsorg, procent.

Önskad barnomsorg

Vårdnadshavare till 17 % av förskolebarnen – (88 st) – önskade kommunalt daghem. De 48 barn som redan hade daghem har då inkluderats. Familjedaghem önskades för 19 % av förskolebarnen. Därav önskades för 13 % kommunalt och för 6 % privat familjedaghem. Att "övrig anhörig" svarade för tillsynen önskade vårdnadshavare till 10 % av förskolebarnen. Vårdnadshavare till 47 % av såväl förskolebarn som skolbarn var hemarbetande och önskade av den anledningen själva ta hand om barnet.

För skolbarn önskades, förutom tillsyn i hemmet, fritidshem för 12 % av barnen och tillsyn genom övrig anhörig för 6 %. Vårdnadshavare till 16 % av skolbarnen önskade att barnet skulle klara sig självt och vårdnadshavare till 11 % ville ha en sådan arbetstid att de arbetade endast då barnet var i skolan.

Önskad barnomsorg i jämförelse med nuvarande barnomsorg

En jämförelse mellan den omsorg vårdnadshavaren hade vid enkättillfället och den omsorg som önskades visar att de kommunala omsorgerna hade den största andelen "nöjda" vårdnadshavare. Detta gäller för såväl förskolebarn som skolbarn. Vårdnadshavarnas önskemål beträffande barnomsorgen sammanfattas i figur 3.

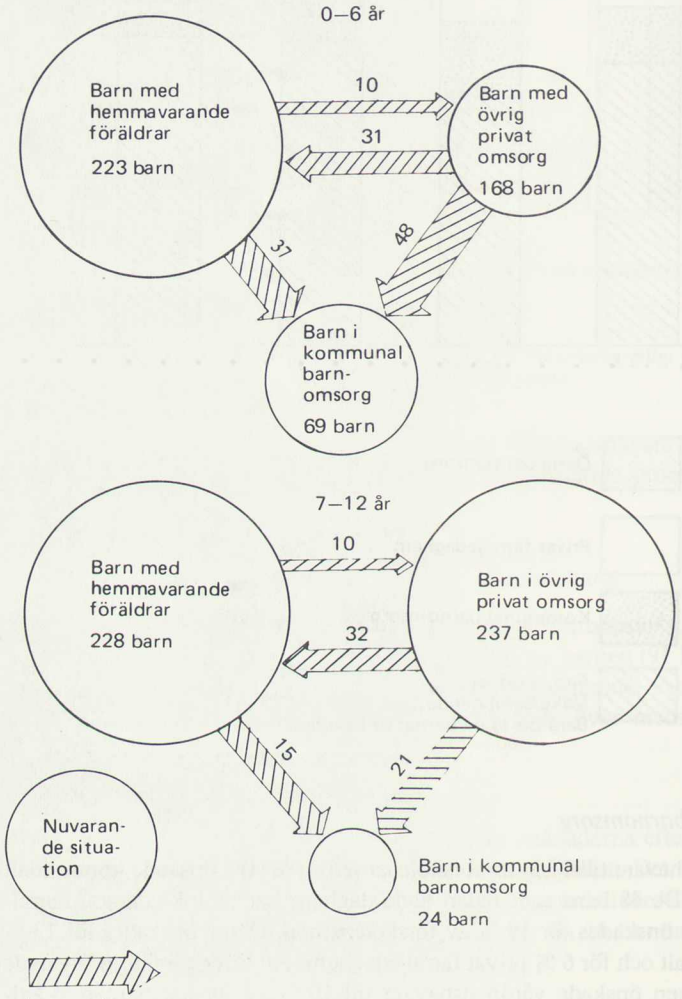

Figur 3 Önskemål om barnomsorg, antal barn.

Omsorg på obekväm arbetstid

För 28 barn (3 %) önskades kommunal omsorg på obekväm arbetstid i Vindelns kommun. Av dessa barn var 20 hemmahörande i Vindelns tätort. Med obekväm arbetstid avses här vardagar 18.30–06.30 samt lördag och söndag.

Barn i kö

I Vindelns kommun uppgav vårdnadshavare till 106 barn att barnet stod i kö till kommunal barnomsorg. Drygt 70 av dessa var förskolebarn. Den längsta kön hade Vindelns tätort med 57 barn noll–sex år och 22 barn sju–tolv år.

Vårdnadshavare till 75 % (80 barn) av de barn som stod i kö planerade en veckotid på 16 timmar eller mer per vecka under de närmaste 12 månaderna. Av dessa var vid tidpunkten för enkäternas ifyllande vårdnadshavare till 69 barn i arbete, således uppgick antalet barn till vårdnadshavare i kö som inte nu arbetade/studerade men som planerade att göra det till elva.

1 Undersökningens genomförande

Vindelnundersökningen genomfördes i mars år 1978. Den är en totalundersökning avseende samtliga barn i åldrarna noll–tolv år, som vid urvalstillfället (slutet av februari 1978) var kyrkobokförda i Vindelns kommun. Barn födda 1978 kallas i det följande nollåringar, barn födda 1977 ettåringar etc. Undersökningen genomfördes i enkätform med skriftliga frågor till samtliga föräldrar.

Urval och undersökningsformuläret har utformats av SCB. Enkäten ingår i SCB:s system för standardiserade enkätundersökningar. De standardiserade enkätundersökningarna har hittills genomförts som urvalsundersökningar på större populationer. Genom att Vindelnundersökningen, bl. a. beroende på kommunens storlek, utfördes som en totalundersökning var viss omarbetning av frågeformulären nödvändig.

De frågor som ställdes i enkäten omfattar arbetssituation och barnomsorg. Frågeformulären delades upp på en del som avsåg föräldrarnas arbetssituation och en del som avsåg omsorgen om barnen. Uppdelningen gjordes för att familjer med fler än ett barn inte skulle behöva svara på frågor om föräldrarnas arbetssituation mer än en gång. Enkätformulären framgår av bil. 1 och 2.

SCB har svarat för databearbetningen av enkätsvaren. Vindelns socialkontor har ombesörjt såväl utsändning av formulären som infordran av de svar som inte inlämnats utan anmodan. Vindelns socialkontor har dessutom kodat enkätsvaren och besvarat de frågor som ställts från allmänheten med anledning av enkäten.

Antalet barn i åldrarna noll–tolv år var vid urvalstillfället (slutet av februari år 1978) 957 st fördelade på 589 hushåll.[1] Totalt erhölls efter påminnelser per brev och telefon svar för 902 barn fördelade på 556 hushåll. Andelen svarande i procent av samtliga var därmed 94,3 %. SCB gjorde antaganden om karaktären på bortfallet varefter en totalskattning gjordes för samtliga barn noll–tolv år samt deras föräldrar. Det slumpfel som kan ha uppstått i samband med skattningen samt undersökningens tekniska genomförande framgår av SCB:s tekniska rapport (bil. 3).

Av sekretesskäl redovisas inte delgrupper mindre än fem i föreliggande rapport. Således redovisas resultat där ett eller två barn haft en viss egenskap som noll. Resultat där tre eller fyra barn haft en viss egenskap redovisas som fem. Totalsiffror i kolumner eller rader har dock behållits såvida de inte är mindre än fem.

[1] Februari 1978. Kan jämföras med SOS folkmängd 0–12 år 31.12.1977: 1 072 barn.

Ursprungligen delades kommunen upp i nio områden. Då det visade sig otympligt att redovisa resultaten på dessa områden slogs ett antal mindre områden ihop. Följande områden används i redovisningen.

Område	Antal barn	Procent
Vindelns tätort med omnejd	505	53
Tvärålund	130	14
Skivsjö-Granö	100	10
Hällnäs-Hjuken-Ekträsk	146	15
Åmsele	74	8
Ej uppgett område	2	0
Hela kommunen	957	100

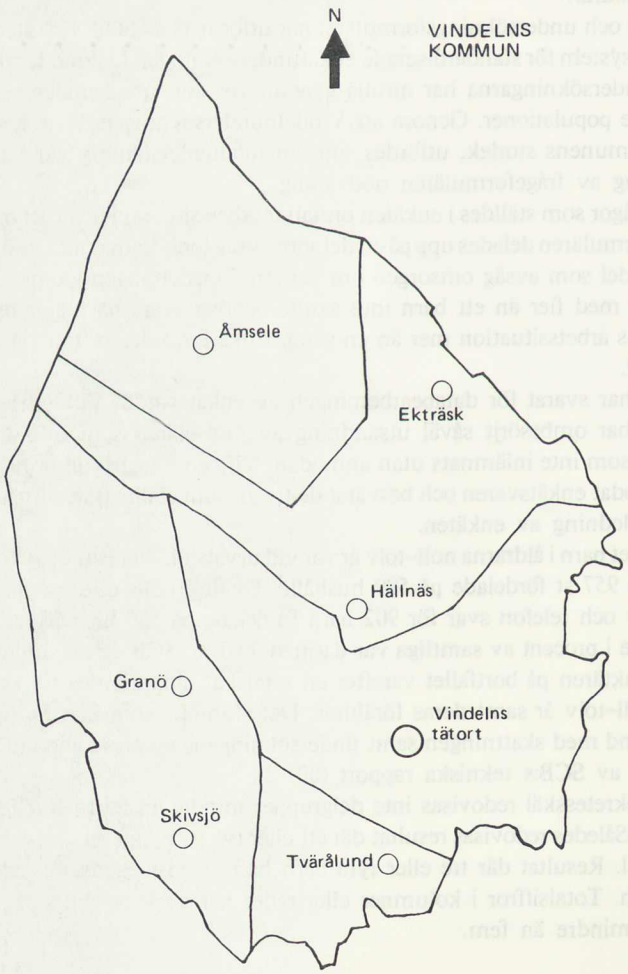

Karta: Delområden i Vindelnundersökningen.

2 Antal barn

I kommunen fanns det totalt 957 barn i åldrarna noll–tolv år. Av dessa var 459 (48 %) förskolebarn födda 1972–1978 och 498 (52 %) skolbarn födda 1966–1971.

2.1 Förskolebarn (0–6 år)

Av de ca 460 förskolebarnen fanns 261 i Vindelns tätort med omnejd (detta område kommer framöver att benämnas "Vindelns tätort"), 61 i Tvärålund, medan de övriga tre områdena hade mellan 40 och 50 förskolebarn vardera.

Relativt sett hade som framgår av tab. 2.1, Vindelns tätort och Åmsele störst andel förskolebarn, med 52 resp. 54 %. I de tre övriga områdena låg andelarna mellan 36 och 47 %.

2.2 Skolbarn (7–12 år)

Av de ca 500 skolbarnen bodde knappt hälften – 244 st i Vindelns tätort. I Hällnäs-Hjuken-Ekträsk bodde 93 skolbarn och i Tvärålund 69. Av resterande skolbarn bodde 56 i Skivsjö-Granö och 34 i Åmsele.

Skolbarnen var relativt flest i Hällnäs-Hjuken-Ekträsk där andelen uppgick till 67 %. Övriga områden hade mellan 46 och 53 % skolbarn.

Tabell 2.1 Barn efter ålder och område, antal och procent

Ålder	Område													
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Ej svar		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Förskolebarn														
0– 2	70	14	16	12	16	16	9	6	11	15	0	0	122	13
3– 6	191	38	45	35	28	28	44	30	29	39	0	0	337	35
0– 6	261	52	61	47	44	44	53	36	40	54	0	0	459	48
Skolbarn														
7– 9	124	24	26	20	22	22	38	26	17	23	0	0	227	24
10–12	120	24	43	33	34	34	55	38	17	23	2	100	271	28
7–12	244	48	69	53	56	56	93	64	34	46	2	100	498	52
Samtliga barn														
0–12	505	100	130	100	100	100	146	100	74	100	2	100	957	
%	53		14		9		14		8		2			100

3 Hushållstyp

De flesta barnen hade sammanboende vårdnadshavare. Ensamstående vårdnadshavare hade sammanlagt 44 barn i åldrarna noll–tolv år. Av förskolebarnen var det 16 barn (3 %) som hade ensamstående vårdnadshavare. Bland skolbarnen hade 28 barn (6 %) ensamstående vårdnadshavare.

Tabell 3.1 Barn efter hushållstyp och ålder, antal

Ålder	Hushållstyp			
	Sammanboende	Ej sammanboende	Ej svar	Totalt
0– 6 år	444	16	0	460
7–12 år	468	28	1	497
0–12 år	912	44	1	957

4 Vårdnadshavarens sysselsättning och arbetstid

4.1 Förskolebarns vårdnadshavare

Vårdnadshavare till 18 % av förskolebarnen i Vindelns kommun förvärvsarbetade eller studerade 35 timmar eller mer per vecka. Ytterligare 24 % förvärvsarbetade/studerade 16–34 timmar per vecka.

Den högsta förvärvs/studiefrekvensen finner vi i Vindelns tätort där vårdnadshavare till 48 % av förskolebarnen hade en veckotid på minst 16 timmar.

Den lägsta intensiteten finner vi i Åmsele där vårdnadshavare till 20 % av förskolebarnen hade en veckotid på minst 16 timmar.

Tabell 4.1 Förskolebarn (0–6 år) efter vårdnadshavarens sysselsättning, delområden, antal och procent[a]

Vårdnadshavarens sysselsättning	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Hemarbetande eller fab./stud. mindre än 16 timmar per vecka	136	52	39	64	32	73	32	60	30	75	269	59
Fab./stud. 16–34 timmar per vecka	67	26	16	26	6	14	12	23	8	20	109	24
Fab./stud. 35 timmar per vecka eller mer	58	22	6	10	6	14	9	17	0	0	81	18
Totalt	261	100	61	100	44	100	53	100	40	100	459	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

4.2 Skolbarns vårdnadshavare

Vårdnadshavare till skolbarn hade en högre förvärvsintensitet än förskolebarns vårdnadshavare. Ca en femtedel (19 %) av skolbarnens vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 35 timmar eller mer per vecka. Vårdnadshavare till ytterligare 30 % förvärvsarbetade/studerade 16–34 timmar per vecka. Även för skolbarnens vårdnadshavare var förvärvsintensiteten

högst i Vindelns tätort. Där förvärvsarbetade/studerade vårdnadshavare till 58 % av skolbarnen minst 16 timmar per vecka. Lägst var intensiteten i Skivsjö-Granö (28 %).

Tabell 4.2 Skolbarn (7–12 år) efter vårdnadshavarens sysselsättning, delområden, antal och procent[a]

Vårdnadshavarens sysselsättning	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Hemarbetande eller fab./stud. mindre än 16 timmar per vecka	101	41	42	61	40	71	52	56	19	56	251	51
Fab./stud. 16–34 timmar per vecka	88	36	22	32	7	12	21	23	9	26	147	30
Fab./stud. 35 timmar per vecka eller mer	55	22	5	7	9	16	20	22	6	18	95	19
Summa	244	100	69	100	56	100	93	100	34	100	496	100

4.3 Vårdnadshavarens makes/samboendes veckotid

Totalt i kommunen fanns som tidigare nämnts 912 barn vars vårdnadshavare var samboende. (För enkelhetens skull kallar vi samtliga makar/samboende för "fäder".) Fäder till 865 barn (95 %) förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Merparten av dessa arbetade minst 35 timmar per vecka. Det var 832 barn som hade fäder med denna arbetstid (91 %). Fäder till 44 barn (5 %) förvärvsarbetade/studerade antingen inte alls eller mindre än 16 timmar per vecka. Andelen barn vars fäder förvärvsarbetade/studerade 16–34 timmar per vecka eller inte alls var något högre bland sju–tolvåringarna än bland noll–sexåringarna.

Tabell 4.3 Barn till sammanboende vårdnadshavare efter vårdnadshavarens resp. vårdnadshavarens makes/sammanboendes veckotid, antal och procent[a]

Vårdnadshavarens veckotid	Makes/sammanboendes veckotid				
	Mindre än 16 timmar per vecka	16 timmar per vecka eller mer	Uppgift saknas	Summa antal	%
Mindre än 16 timmar per vecka	31	472	0	504	55
16 timmar per vecka eller mer	13	393	0	408	45
Uppgift saknas	0	0	0	0	
Summa antal	44	865	5	912	100
%	5	95	0	100	

[a] Tal mindre än 3 redovisas i tabellen som 0 och talen 3, 4 redovisas som 5.

4.4 Vårdnadshavarens/makens planerade veckotid

I enkäten frågades det även efter vårdnadshavarens/makens planerade veckotid.

Det visade sig att vårdnadshavare till 424 barn (53 %) i åldrarna noll–tolv år planerade att arbeta/studera 16 timmar eller mer per vecka under de närmaste tolv månaderna. Vid enkättillfället hade vårdnadshavare till 45 % av barnen ovannämnda veckotid.

Fäder till 94 % av barnen planerade vid enkättillfället en veckotid på 16 timmar eller mer. Det var fäder till 95 % av barnen som hade denna veckotid.

Endast sex barn levde i familjer där vårdnadshavaren planerade en veckotid längre än 16 timmar och fadern en veckotid kortare än 16 timmar per vecka.

Tabell 4.4 Barn till sammanboende vårdnadshavare efter vårdnadshavarens resp. vårdnadshavarens makes/sammanboendes planerade veckotid under de närmaste 12 månaderna, antal och procent[a]

Planerad veckotid vårdnadshavaren	Planerad veckotid-maken Mindre än 16 tim./vecka	Planerad veckotid-maken 16 tim./vecka eller mer	Vet ej eller bortfall-maken	Summa	
				Antal	%
Mindre än 16 tim./vecka	21	453	11	485	53
16 tim./vecka eller mer	6	403	15	424	46
Uppgift saknas	0	5	0	5	1
Summa antal	27	859	26	912	100
%	3	94	3	100	

[a] Tal mindre än 3 redovisas i tabellen som 0 och talen 3, 4 redovisas som 5.

4.5 Bristande barnomsorg som förvärvshinder

För att få en uppfattning om i vilken utsträckning bristande barnomsorg utgjorde ett förvärvshinder i kommunen, ställdes frågan om vårdnadshavare skulle kunna tänka sig att förvärvsarbeta/studera om barnomsorg ordnades.

Av nedanstående tabell framgår att vårdnadshavare till 27 barn (3 %) skulle ha förvärvsarbetat 16 timmar eller mer per vecka om barnomsorgen ordnades. (Bland de 430 barn som hade vårdnadshavare som redan förvärvsarbetade önskades kommunal barnomsorg för ytterligare 145 barn –se avsnitt 7.)

Tabell 4.5 Barn efter i vilken utsträckning vårdnadshavaren (som ej arbetar nu) skulle förvärvsarbeta/studera om barnomsorgen ordnades, antal

Ålder	Ej fab./stud. eller arb./stud. 1–15 tim. per vecka	Arb./stud. 16–w tim. per vecka	Ej svar	Summa
0– 6	201	16	2	219
7–12	206	11	0	217
0–12	407	27	2	436

5 Nuvarande omsorg

I följande avsnitt redovisas den omsorg barnen hade vid enkättillfället. Barnen redovisas efter ålder, kommundel och vårdnadshavarens veckoarbetstid.

5.1 Förskolebarnens nuvarande omsorg

Knappt 200 (43 %) förskolebarn i Vindelns kommun hade hemmavarande vårdnadshavare. Av dessa hade tio barn vårdnadshavare som var kommunal dagbarnvårdare och fyra vårdnadshavare som var privat dagmamma.

Kommunal barnomsorg hade 64 förskolebarn, varav två tredjedelar daghem och en tredjedel familjedaghem.

Den tredje vanligaste omsorgsformen var "övrig anhörig" vilken berörde drygt 60 barn. Privat familjedaghem var också relativt vanligt – 50 förskolebarn hade denna omsorgsform.

Vid en jämförelse (se nedanstående tabell) mellan de olika delområdena kan vi konstatera att Vindelns tätort skiljde sig avsevärt från de övriga områdena.

I Vindelns tätort hade 23 % av barnen kommunal omsorg, 12 % hade privat familjedaghem och 5 % privat hemhjälp eller barnflicka. I de övriga områdena hade sammanlagt fem barn dvs. 2 % kommunal barnomsorg och 17 barn dvs. 8 % privat familjedaghem. Barnflicka eller privat hemhjälp var det ingen som hade i områdena exkl. Vindelns tätort.

Andelen "köpta barnomsorgstjänster" är således betydligt högre i Vindelns tätort än i övriga kommundelar. Detta hör naturligtvis samman med tätortens högre förvärvsfrekvens. Förekomst av olika barnomsorgsformer framgår av tab. 5.1. nedan.

I avsnitt 5.2 redovisas den nuvarande barnomsorgen för vårdnadshavare med olika veckotid.

5.2 Förskolebarnens nuvarande omsorg – vårdnadshavarens veckotid

Bland barn till heltidsarbetande vårdnadshavare (35–w tim.) hade 44 % kommunal omsorg, 15 % tillsågs av "övrig anhörig" och 11 % hade privat familjedaghem.

Tabell 5.1 Förskolebarn efter nuvarande omsorg. Delområden, antal och procent[a]

Nuvarande omsorg	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Hemma med barnet	97	37	32	52	22	50	26	48	21	52	198	43
Kommunalt daghem	40	15	0	0	0	0	0	0	0	0	42	9
Kommunalt familjedaghem	19	7	0	0	0	0	0	0	0	0	22	5
Antal inom den kommunala barnomsorgen	*59*	*23*	*0*	*0*	*0*	*0*	*5*	*9*	*0*	*0*	*64*	*14*
Privat familjedaghem	31	12	5	8	0	0	7	13	5	12	50	11
Privat hemhjälp/barnflicka	14	5	0	0	0	0	0	0	0	0	14	3
Deltidsgrupp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Make/samboende	9	3	6	10	5	11	5	9	0	0	25	5
Övrig anhörig	36	14	7	12	6	14	6	11	7	18	62	14
Barnet klarar sig självt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Annat	15	6	9	15	6	14	7	13	5	12	40	9
Ej svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	261	100	61	100	44	100	54	100	40	100	460	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas i tabellen som 0. Talen 3 och 4 redovisas som 5.

Bland barn till vårdnadshavare som arbetade 16–34 timmar dominerade privat familjedaghem (28 %) och "övrig anhörig" (27 %). Kommunal omsorg hade 18 % av barnen.

Förskolebarn vars vårdnadshavare var hemarbetande eller förvärvsarbetade högst 15 timmar per vecka hade i huvudsak omsorg i hemmet. Det var 69 % av dessa barn som i huvudsak tillsågs av vårdnadshavaren. Sammanlagt hade 13 % av barnen övrig anhörig eller make/samboende som huvudsaklig omsorg.

Tabell 5.2 Förskolebarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och nuvarande barnomsorg, antal och procent[a]

	Hem.-arb. kom. dag-mamma	Kom. dag-hem	Kom. fam. dag-hem	Privat fam. dag-hem	Privat hem-hjälp	Del-tids-grupp	Make/ sam-boende	Övrig an-hörig	Fri-tids-hem	Borta bara då barnet är i skolan	Barnet klarar sig självt	Annat	Ej svar	Totalt
Förskolebarn														
0–15 tim.	186	5	5	10	7	5	13	21	0	0	0	18	0	269
%	69	2	2	4	3	2	5	8	0	0	0	7	0	100
16–34 tim.	10	8	12	31	0	0	8	29	0	0	0	9	0	109
%	9	7	11	28	0	0	7	27	0	0	0	8	0	100
35–w tim.	0	29	7	9	6	0	5	12	0	0	0	11	0	82
%	0	35	9	11	7	0	6	15	0	0	0	14	0	100
0–w tim.	198	42	22	50	14	5	25	62	0	0	0	38	0	460
%	43	9	5	11	3	1	5	13	0	0	0	8	0	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

5.3 Skolbarnens nuvarande omsorg

Vårdnadshavare till 194 av de 459 (39 %) skolbarnen tillsåg barnet i hemmet medan ungefär 80 barn (16 %) fick klara sig själva efter skolan. Vårdnadshavare till 12 % av barnen hade anpassat sin arbetstid så att de endast var borta då barnet var i skolan. Fritidshem hade 18 barn (4 %).

Vid en jämförelse mellan de olika delområdena kan man konstatera att Vindelns tätort även när det gäller skolbarn hade den lägsta andelen hemmavarande vårdnadshavare. Fritidshemsbarn förekom praktiskt taget enbart i tätorten. Fritidshem svarande för omsorgen för 7 % av skolbarnen där. De icke kommunala omsorgerna, förutom hemmavarande vårdnadshavare, varierade icke i någon större utsträckning mellan delområdena.

Tabell 5.3 Skolbarn efter nuvarande omsorg, delområden, antal och procent[a]

Nuvarande omsorg	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Hemma med barnet	74	30	36	52	31	55	41	44	13	35	194	39
Kommunalt daghem	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1
Kommunalt familjedaghem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fritidshem	17	7	0	0	0	0	0	0	0	0	18	4
Antal inom den kommunala barnomsorgen	*25*	*10*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*26*	*5*
Privat familjedaghem	17	7	0	0	0	0	7	8	0	0	29	6
Privat hemhjälp	7	3	0	0	0	0	0	0	0	0	7	1
Make/samboende	21	9	5	7	0	0	5	5	0	0	34	7
Övrig anhörig	22	9	7	10	5	9	0	0	5	15	38	8
Bara borta då barnet är i skolan	27	11	8	12	7	12	8	9	7	20	57	12
Barnet klarar sig självt	39	16	10	14	11	20	16	17	5	15	81	16
Annat	12	5	0	0	0	0	13	14	5	15	29	6
Ej svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	244	100	69	100	56	100	92	100	34	100	495	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

5.4 Skolbarnens nuvarande omsorg – vårdnadshavarens veckotid

I hela kommunen hade 95 skolbarn (19 %) heltidsarbetande vårdnadshavare. De vanligaste omsorgerna var privat familjedaghem (10 %), övrig anhörig (9 %) och fritidshem (9 %). En dryg tredjedel (35 %) av skolbarnen med heltidsarbetande vårdnadshavare fick klara sig själva.

Barn till vårdnadshavare som arbetade 16–34 timmar uppgick till 148. Av dessa fick 21 % klara sig själva, 15 % tillsågs av "övrig anhörig", 10 % tillsågs av vårdnadshavarens make/samboende och 9 % i privat familje-

daghem. Vårdnadshavare till 23 % av barnen arbetade endast då barnet var i skolan.

De resterande 252 (51 %) skolbarnen hade vårdnadshavare som var hemarbetande eller arbetande mindre än 16 timmar per vecka. Den största delen (72 %) av dessa barn hade hemmavarande vårdnadshavare som huvudsaklig omsorgsform. Ytterligare 6 % hade vårdnadshavare som endast arbetade under barnets skoltid.

Tabell 5.4 Skolbarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och nuvarande barnomsorg, antal och procent[a]

	Hem.-arb. kom. dag-mamma	Kom. dag-hem	Kom. fam.-dag-hem	Privat fam.-dag-hem	Privat hem-hjälp	Del-tids-grupp	Make/ sam-boende	Övrig an-hörig	Fri-tids-hem	Borta bara då barnet är i skolan	Barnet klarar sig själv	Annat	Ej svar	Totalt
Skolbarn														
0–15 tim.	182	0	0	5	5	0	13	7	0	15	17	8	0	252
%	72	0	0	2	2	0	5	3	0	6	7	3	0	100
16–34 tim.	8	5	0	14	5	0	15	22	9	34	31	5	0	148
%	5	3	0	9	3	0	10	15	6	23	21	3	0	100
35–w tim.	4	0	0	10	0	0	6	9	9	8	33	12	0	95
%	4	0	0	10	0	0	6	9	9	8	35	13	0	100
0–w tim.	194	6	0	29	7	5	34	38	18	57	81	25	0	495
%	39	1	0	6	1	1	7	8	4	12	16	5	0	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

6 Önskad barnomsorg

6.1 Önskad barnomsorg för förskolebarn

För 32 % av förskolebarnen önskades kommunal barnomsorg – 17 % önskade daghem och 13 % familjedaghem, resterande 2 % önskade deltidsförskola. De barn som redan hade kommunal omsorg och som önskade behålla denna är inräknade i dessa siffror. Vårdnadshavare till 218 av totalt 460 (47 %) förskolebarn önskade att barnet tillsågs i hemmet av vårdnadshavaren själv eller av maken/samboende. Att anhörig skulle sköta omsorgen önskade vårdnadshavare till 10 % av förskolebarnen.

Barnomsorgsönskemålen påverkas av barnens nuvarande omsorg. I avsnitt 7 redovisas i vilken utsträckning vårdnadshavarna ville *byta* nuvarande barnomsorg.

Den största efterfrågan på kommunal barnomsorg finner vi i Vindelns tätort och Hällnäs-Hjuken-Ekträsk-området (40 % resp. 37 %). I Vindelns tätort var det fler som önskade daghem än familjedaghem, medan det i Hällnäs-Hjuken-Ekträsk-området var tvärtom. Den minsta efterfrågan på kommunal barnomsorg finner vi i Tvärålund där 13 % önskade daghem eller familjedaghem. I gengäld önskade vårdnadshavare till 69 % av förskolebarnen omsorg i hemmet genom vårdnadshavarens eller makens försorg. I sammanhanget bör påminnas om att förvärvsfrekvensen bland kvinnor var låg i Tvärålund. Endast 10 % av förskolebarnen hade vårdnadshavare som förvärvsarbetande/studerande 35 timmar eller mer per vecka (tab. 6.1).

6.2 Önskad omsorg för förskolebarn – vårdnadshavarens veckotid

Kommunal omsorg önskades för 53 % av förskolebarn med heltidsarbetande (35–w tim.) vårdnadshavare (41 % daghem, 12 % familjedaghem). Omsorg i hemmet genom vårdnadshavare eller make/samboende önskades för 18 %.

För barn till vårdnadshavare som arbetade 16–34 timmar (109 barn) önskades främst (41 %) kommunal omsorg (daghem 15 %, familjedaghem 26 %) "övrig anhörig" (20 %) och privat familjedaghem (16 %).
hem (16 %).

För 72 % av förskolebarnen med vårdnadshavare som hemarbetade eller förvärvsarbetade mindre än 16 timmar per vecka önskades omsorg i hemmet

av vårdnadshavare eller make/samboende. Dessa hade i allmänhet omsorg i hemmet av den anledningen att vårdnadshavaren inte förvärvsarbetade. För 19 % (54 st) önskades kommunal omsorg. (11 % daghem, 8 % familjedaghem.)

Tabell 6.1 Förskolebarn efter önskad omsorg, delområden, antal och procent[a]

Önskad omsorg	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Kommunalt daghem	64	24	5	8	0	0	8	15	5	12	80	17
Kommunalt familjedaghem	37	14	5	8	6	14	12	22	0	0	61	13
Deltidsgrupp	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	7	2
Antal inom den kommunala barnomsorgen	*104*	*40*	*8*	*13*	*10*	*23*	*20*	*37*	*6*	*15*	*149*	*32*
Privat familjedaghem	20	8	0	0	0	0	5	9	5	12	28	6
Privat hemhjälp/barnflicka	11	4	0	0	0	0	0	0	0	0	11	2
Make/samboende	94	36	42	69	27	61	28	52	27	68	218	47
Övrig anhörig	28	11	9	15	5	11	0	0	5	12	46	10
Barnet klarar sig självt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Annat	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8	12
Ej svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	261	100	61	100	44	100	54	100	40	100	460	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

Tabell 6.2 Förskolebarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och önskad barnomsorg, antal och procent[a]

	Kom. dag-hem	Kom. fam.-dag-hem	Privat fam. dag hem	Privat hem-hjälp	Del-tids-grupp	Make/ sam-boende	Övrig an-hörig	Fri-tids-hem	Borta bara då barnet är i skolan	Barnet klarar sig själv	Annat	Ej svar	Totalt
Förskolebarn													
0–15 tim.	31	23	5	5	5	186	14	0	0	0	0	0	270
%	11	8	2	2	2	72	5	0	0	0	0	0	100
16–34 tim.	16	28	17	0	0	17	22	0	0	0	6	0	109
%	15	26	16	0	0	16	20	0	0	0	5	0	100
35–w tim.	33	10	7	5	0	15	10	0	0	0	0	0	81
%	41	12	9	6	0	18	12	0	0	0	0	0	100
0–w tim.	80	61	29	10	5	218	46	0	0	0	6	0	460
%	17	13	6	2	1	47	10	0	0	0	1	0	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

6.3 Önskad barnomsorg för skolbarn

För 73 barn eller knappt 15 % av skolbarnen önskade vårdnadshavarna någon form av kommunal barnomsorg. För huvudparten – 57 barn – önskades fritidshem. Detta kan jämföras med det antal platser som fanns på fritidshemmen vid enkättillfället – 18 st.

Efterfrågan på kommunal barnomsorg fanns endast i de två områdena Vindelns tätort och Hällnäs-Hjuken-Ekträsk.

Privat familjedaghem efterfrågades för tio skolbarn, varav åtta barn från Vindelns tätort. Dessa barn hade redan privat familjedaghem.

Att vårdnadshavaren eller maken/samboende skulle ta hand om barnet i hemmet önskade vårdnadshavare till 235 skolbarn (47 %). Liksom för förskolebarnen hade dessa skolbarn till stor del icke förvärvsarbetande föräldrar. Drygt 50 eller 11 % av skolbarnen hade vårdnadshavare som önskade anpassa sin arbetstid så att de endast arbetade när barnet var i skolan.

Vårdnadshavare till 80 skolbarn (16 %) ansåg att barnen kunde klara sig själva. Vid enkättillfället fick 81 skolbarn klara sig själva. Vårdnadshavare till 70 av de 81 skolbarnen ansåg att de kunde klara sig själva även i framtiden.

Man kan som framgår av nedanstående tabell konstatera att Vindelns tätort skiljde sig från de övriga kommundelarna även beträffande önskad omsorg för skolbarn. Skillnaderna är dock större bland förskolebarnen.

Tabell 6.3 Skolbarn efter önskad omsorg, delområden, antal och procent[a]

Önskad omsorg	Områden											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Kommunalt daghem	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2
Kommunalt familjedaghem	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2
Fritidshem	40	16	0	0	0	0	15	16	0	0	57	12
Antal inom den kommunala barnomsorgen	*51*	*21*	*0*	*0*	*0*	*0*	*19*	*21*	*0*	*0*	*73*	*15*
Privat familjedaghem	8	3	0	0	0	0	0	0	0	0	10	2
Privat hemhjälp	5	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6	1
Make/samboende	96	39	40	58	37	66	47	51	15	44	235	47
Övrig anhörig	16	6	8	12	0	0	0	0	5	15	31	6
Borta bara då barnet är i skolan	30	12	7	10	5	9	8	9	6	18	54	11
Barnet klarar sig självt	38	16	11	16	12	21	13	14	6	18	80	16
Annat	0	0	0	0	0	0	5	5	0	0	6	1
Ej svar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	244	100	69	100	56	100	92	100	34	100	495	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

6.4 Önskad omsorg för skolbarn – vårdnadshavarens veckotid

Bland de heltidsarbetande ansåg vårdnadshavarna till 33 % av skolbarnen att barnen klarade sig själva och för 18 % önskades fritidshem. För ytterligare 5 % av barnen önskades kommunalt familjedaghem. Vårdnadshavare till 21 % ville att barnet skulle få sin omsorg i hemmet av vårdnadshavaren själv eller av make/samboende.

Deltidsarbetande (16–34 timmar) önskade för 18 % av de berörda skolbarnen fritidshem, för 19 % vårdnadshavaren eller make/samboende, för 3 % kommunalt familjedaghem och för 11 % "övrig anhörig". För 20 % av barnen ansågs att de kunde klara sig själva och 22 % hade vårdnadshavare som önskade arbeta under den tid då barnet var i skolan.

För 6 % av skolbarnen vars vårdnadshavare var hemarbetande eller förvärvsarbetade/studerade mindre än 16 timmar per vecka önskades fritidshem.

Tabell 6.4 Skolbarn efter vårdnadshavarens veckoarbetstid och önskad barnomsorg, antal och procent[a]

	Kom. dag-hem	Kom. fam.-dag-hem	Privat fam. dag-hem	Privat hem-hjälp	Del-tids-grupp	Make/ sam-boende	Övrig an-hörig	Fri-tids-hem	Borta bara då barnet är i skolan	Barnet klarar sig själv	Annat	Ej svar	Totalt
Skolbarn													
0–15 tim.	0	0	0	5	0	187	6	14	16	20	0	0	252
%	0	0	0	2	0	74	2	6	6	8	0	0	100
16–34 tim.	5	5	6	0	0	28	17	26	32	29	0	0	148
%	3	3	4	0	0	19	11	18	22	20	0	0	100
35–w tim.	0	5	5	0	0	20	8	17	6	31	5	0	95
%	0	5	5	0	0	21	8	18	6	33	5	0	100
0–w tim.	8	8	11	5	0	235	31	57	54	81	6	0	495
%	1	2	2	1	0	47	6	12	11	16	2	0	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

7 Önskad barnomsorg i jämförelse med nuvarande barnomsorg

Genom att jämföra svaren på nuvarande och önskad barnomsorg kan man få en uppfattning av om vårdnadshavaren ansåg att den nuvarande omsorgen också var den som de önskade för barnen.

Den omsorg som vårdnadshavaren önskar behöver inte vara den som vårdnadshavaren tycker är den generellt bästa. Önskemålen styrs av de faktiska begränsningar som är förknippade med familjens situation och tillgång på olika omsorgstyper.

7.1 Nuvarande och önskad omsorg – förskolebarn

Den största andelen nöjda vårdnadshavare finner vi bland dem som hade barnet på kommunalt daghem. Vårdnadshavare till 95 % av dessa barn var nöjda. Den näst högsta överensstämmelsen mellan nuvarande och önskad omsorg finner vi hos barn i kommunalt familjedaghem och hos barn som tillsågs i hemmet av vårdnadshavaren – båda 82 %. De som hade make/samboende som i huvudsak hade hand om barnet önskade inte heller byta omsorg i någon högre grad (80 % önskade ej byta). Privat familjedaghem önskades även i framtiden för 48 % av de barn som redan hade det. För de flesta med barn i privat familjedaghem som inte var nöjda önskades kommunalt familjedaghem (28 %) eller kommunalt daghem (10 %).

För förskolebarn vars vårdnadshavare *ej var nöjda* med sin nuvarande omsorg önskades till övervägande del kommunal omsorg – 58 %. (Se den nedersta raden i tab. 7.1.)

7.2 Nuvarande och önskad omsorg – skolbarn

Överlag var fler vårdnadshavare till skolbarn nöjda med barnomsorgen än vårdnadshavare till förskolebarn.

Samtliga vårdnadshavare som hade sina barn på fritidshem var nöjda. Andelen barn till nöjda vårdnadshavare låg mellan 80 och 90 % för följande omsorgsformer: Vårdnadshavaren själv, make/samboende, barnet klarar sig självt och kommunalt daghem.

Privat familjedaghem var vårdnadshavare till 34 % av de berörda barnen nöjda med, medan 34 % önskade kommunalt familjedaghem.

Tabell 7.1 Antal förskolebarn efter nuvarande och önskad barnomsorg, antal och procent[a]

Nuvarande barnomsorg	Önskad barnomsorg									
	Kom. dag-hem	Kom. fam. dag-hem	Priv. fam. dag-hem	Priv. hem-hjälp	Del-tids-grupp	Make/ sam-boende	Övrig an-hörig	Annat	Ej svar	Samt-liga	%
Vårdnadshavaren	17	10	5		5	162	5			198	43
%	8	5	2		2	82	2			100	
Kommunalt daghem	40									42	9
%	95									100	
Kommunalt familjedaghem		18								22	5
%		82								100	
Privata familjedaghem	5	14	24			5		5		50	11
%	10	28	48			10		10		100	
Privat hemhjälp	5	5		7						14	3
%	35	35		50						100	
Deltidsgrupp										5	1
%										100	
Make/samboende		5				20				25	5
%		20				80				100	
Övrig anhörig	7	5				6	40			62	14
%	11	8				10	64			100	
Annat		7		5		20		5		38	8
%		18		13		53		13		100	
Ej svar											
Samtliga	80	61	28	11	7	218	46	8		460	100
Summa %	17	13	6	2	2	47	10	2		100	
Fördelning av önskemål för de som *ej är nöjda* med nuvarande barnomsorg %	40	43	4	4	6	36	6	4		143	
	28	30	3	3	4	25	4	3		100	

[a] Till följd av de redovisningsregler för små tal som beskrivs i inledningen (s. 8) kan det för vissa rader/kolumner uppstå en skillnad mellan delsummorna och totalsumman. Se exempelvis nuvarande omsorg: Privat hemhjälp. Orsak till att tomma "rutor" förekommer är att den givna kombinationen inte uppgetts eller att värdet är mindre än tre. Talen 3 och 4 redovisas som 5.

Tabell 7.2 Antal skolbarn efter nuvarande och önskad barnomsorg, antal och procent[a]

Nuvarande barnomsorg	Önskad barnomsorg											
	Kom. dag-hem	Kom. fam. dag-hem	Priv. fam. dag-hem	Priv. hem-hjälp	Make/ sam-bo-ende	Övrig anhö-rig	Fri-tids-hem	Borta bara barnet är i skolan	Barnet klarar sig självt	Annat	Samt-liga	%
Vårdnadshavaren					171		10	5	5		194	
%					88		5	2	2		100	39
Kom. daghem	5										6	
%	83										100	1
Kom. fam.daghem												
Priv. fam.daghem			10				10				29	6
%			34				34				100	
Priv. hemhjälp				5							7	
%				71							100	1
Make/samboende					30		5				34	
%					88		15				100	7
Övrig anhörig					5	28		5			38	
%					13	73		13			100	8
Fritidshem							18				18	
%							100				100	4
Borta bara då barnet					6			44	5		57	
är i skolan %					10			77	5		100	12
Barnet klarar					5		6		70		81	
sig självt %					6		7		86		100	16
Annat					16		5			5	25	
%					64		20			20	100	5
Ej svar												
Samtliga	8	8	11	5	235	31	57	54	80	6	495[b]	
Summa %	2	2	2	1	48	6	12	11	16	1		100
Fördelning av önskemål för de som *ej är nöjda*												
med nuvarande barn-	3	6	1	1	34	3	39	10	9	3	109	
omsorg %	3	6	1	1	31	3	36	9	8	3	100	

[a] Orsak till att vissa tomma "rutor" förekommer är att kombinationen inte uppgetts eller att värdet är mindre än tre. Talen 3 och 4 redovisas som 5.

[b] Kolumnsumma = 489 totalsumma = 495. Differensen avser sjuåringar som är kvar i deltidsförskola.

8 Behov av omsorg på obekväm arbetstid

Vårdnadshavare till 17 förskolebarn och 11 skolbarn uppgav sig ha behov av kommunal omsorg på obekväm arbetstid. Nedanstående tabell visar för hur många barn som omsorg önskades vid olika tidpunkter för förvärvsarbete på obekväm tid.

Tabell 8.1 Önskemål om omsorg på obekväm arbetstid, antal och procent

Ålder	Tidpunkter för obekväm tid					Samtliga som önskar	%
	Morgon	Kväll	Natt	Lördag	Söndag		
0– 6	5	9	0	12	7	17	4
7–12	0	9	0	5	0	11	2

Kommentar till tabell
Morgon: kl. 05.30–07.00
Kväll: kl. 18.30–21.00
Natt: kl. 21.00–05.30
Lördag: dagtid
Söndag: dagtid

9 Behov av kommunal omsorg enbart på sommaren/vintern

För att kartlägga säsongsarbetets eventuella påverkan på barnomsorgsefterfrågan tillfrågades vårdnadshavaren om barnet behövde kommunal omsorg enbart under sommarhalvåret (1 maj–31 oktober) eller enbart under vinterhalvåret (1 november–30 april).

I nedanstående tabell visas att nio barn behövde omsorg enbart under sommarhalvåret och tolv barn enbart under vinterhalvåret.

Tabell 9.1 Behov av omsorg enbart på sommaren/vintern, antal barn

	Förskolebarn	Skolbarn	Samtliga
Ej behov av omsorg enbart sommar eller vinter	449	487	936
Ja, enbart sommarhalvåret	4	5	9
Ja, enbart vinterhalvåret	6	6	12
Totalt	459	498	957

10 Barnomsorgskö

I hela kommunen var enligt enkäten 73 förskolebarn anmälda till barnomsorgskön. Ungefär 60 av dessa förskolebarn var hemmahörande i Vindelns tätort.

Drygt 60 % (46 st) av samtliga förskolebarn i kö hade vårdnadshavare som förvärvsarbetade 16 timmar eller mer per vecka.

Skolbarnens barnomsorgskö var inte ens hälften så lång – 33 barn i åldrarna sju–tolv år var anmälda. Ca 70 % (23 st) av dessa hade vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka.

Tabell 10.1 Barn anmälda till barnomsorgskö. Delområden, antal och procent[a]

Barn	Område											
	Vindelns tätort med omnejd		Tvärålund		Skivsjö Granö		Hällnäs Hjuken Ekträsk		Åmsele		Hela kommunen	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
Förskolebarn												
Anmälda till kö	57	22	5	8	0	0	8	15	0	0	73	16
Ej anmälda till kö	204	78	57	93	42	95	46	85	38	95	387	84
Totalt	261	100	61	100	44	100	54	100	40	100	460	100
Skolbarn												
Anmälda till kö	22	9	0	0	0	0	9	10	0	0	33	7
Ej anmälda till kö	222	91	67	97	55	98	83	90	34	100	461	93
Uppgift saknas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
Totalt	244	100	69	100	56	100	92	100	34	100	497	100

[a] Tal mindre än 3 redovisas som 0 och talen 3 och 4 redovisas som 5.

Bilaga 1 Enkät formulär

P 838 231

ENKÄTSVAR **A**

För SCB
(1)

Undersökning av behovet av barnomsorg i Vindelns kommun

Denna blankett avser **familjens barnantal och sysselsättning**

För att svaren från olika familjer skall kunna jämföras vill vi att då barnet bor hos

- **gifta/sammanboende skall frågorna besvaras av kvinnan**
- **ensamstående förälder skall frågorna besvaras av denna.**

Frågorna besvaras genom att sätta kryss för det svarsalternativ som bäst stämmer in.

Har Du några frågor, kontakta gärna Lotta Sandin på socialkontoret i Vindeln, telefon 109 10.

SCB I/UI -. 1 1978

SCB Blankettutgivare STATISTISKA CENTRALBYRÅN Utredningsinstitutet | Postadress Fack 102 50 STOCKHOLM | Kontaktperson Ulla Böös | Telefon Riktnr 08 – Abonnentnr 14 05 60

För SCB
(5)

1 Antal barn under 13 år som bor hemma	(15)	st
2 Födelseår för det yngsta barnet	(16) 19	

Läs detta innan Du besvarar frågorna!

Till **förvärvsarbete** räknas avlönat arbete, arbete i eget företag eller oavlönat arbete i familjemedlems företag (även jordbruk). Sysselsättning som avlönad praktikant räknas till förvärvsarbete.

De som under de senaste 4 månaderna endast arbetat tillfälligt, t ex som semesterersättare, räknas **inte** som förvärvsarbetande.

3 Vilken var Din huvudsakliga sysselsättning under veckan 6 - 12 februari 1978?

(18) Kryssa bara för **ett** alternativ

- ☐ 1 Förvärvsarbete (dvs avlönat arbete, arbete i eget företag eller oavlönat arbete i familjemedlems företag)
- ☐ 2 Studier (även omskolning)[1]
- ☐ 3 Tjänstledig (t ex barnledig)
- ☐ 4 Semester
- ☐ 5 Sjukskriven
- ☐ 6 Arbetslös
- ☐ 7 Hemmafru/-man
- ☐ 8 Annat, ange vad

.....

.....

4 Hur många timmar förvärvsarbetade Du under veckan 6 - 12 februari 1978? [2]

OBS
I arbetstiden skall inräknas eventuell övertid, extraarbete eller bisyssla

(19)

- ☐ 1 0 timmar
- ☐ 2 1 - 15 timmar
- ☐ 3 16 - 34 timmar
- ☐ 4 35 timmar eller mer

[1] Till studier räknas utöver studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser eller praktikarbete **utan lön**, som ingår i en viss studieplan.

[2] Skiftarbetande och andra med oregelbundna eller varierande arbetstider uppger på frågorna 4 - 6 - i förekommande fall fråga 14 - det genomsnittliga antalet arbetstimmar per vecka.

5 Hur många timmar var Du upptagen av studier (omskolningskurs) under veckan 6 - 12 februari 1978? [1]

OBS
Räkna in all tid som åtgår för studierna, även eventuell förberedelsetid inför lektioner

(20)
- ☐ 1 0 timmar
- ☐ 2 1 - 15 timmar
- ☐ 3 16 - 34 timmar
- ☐ 4 35 timmar eller mer

6 Har Du förvärvsarbetat stadigvarande under de senaste 4 månaderna? Hur många timmar den senaste normala arbetsveckan? [2]

OBS
Bortse från kortvarig sjukfrånvaro, semester och annan tillfällig ledighet

(21)
- ☐ 1 Nej, jag har **inte** förvärvsarbetat stadigvarande under den tiden
- ☐ 2 Ja, 1 - 15 timmar
- ☐ 3 Ja, 16 - 34 timmar
- ☐ 4 Ja, 35 timmar eller mer

7 Har Du under de senaste 4 månaderna bedrivit regelbundna studier? Hur många timmar i **genomsnitt** per vecka? [1]

OBS
Bortse från ferier

(22)
- ☐ 1 Nej, jag har **inte** bedrivit regelbundna studier under den tiden
- ☐ 2 Ja, 1 - 15 timmar
- ☐ 3 Ja, 16 - 34 timmar
- ☐ 4 Ja, 35 timmar eller mer

8 Tänker Du förvärvsarbeta **stadigvarande** under de närmaste 12 månaderna?

(23)
- ☐ 1 Ja, 1 - 15 timmar/vecka normalt
- ☐ 2 Ja, 16 - 34 timmar/vecka normalt
- ☐ 3 Ja, 35 timmar eller mer/vecka normalt
- ☐ 4 Nej

9 Tänker Du förvärvsarbeta stadigvarande **utom hemmet** under de närmaste 12 månaderna?

(24)
- ☐ 1 Ja
- ☐ 2 Nej

10 Tänker Du studera regelbundet under de närmaste 12 månaderna?

(25)
- ☐ 1 Ja, 1 - 15 timmar/vecka normalt
- ☐ 2 Ja, 16 - 34 timmar/vecka normalt
- ☐ 3 Ja, 35 timmar eller mer/vecka normalt
- ☐ 4 Nej

11 **Om "Nej" på fråga 8 och 10**

Skulle Du förvärvsarbeta stadigvarande eller bedriva regelbundna studier under de närmaste 12 månaderna om omsorgen ordnades för Ditt/Dina barn?

(26)
- ☐ 1 Ja, 1 - 15 timmar/vecka normalt
- ☐ 2 Ja, 16 - 34 timmar/vecka normalt
- ☐ 3 Ja, 35 timmar eller mer/vecka normalt
- ☐ 4 Nej

[1] Till studier räknas utöver studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser eller praktikarbete **utan lön**, som ingår i en viss studieplan

[2] Skiftarbetande och andra med oregelbundna eller varierande arbetstider uppger det genomsnittliga antalet arbetstimmar per vecka

12 Vilket är Ditt kön? (27)

- ☐ 1 Kvinna
- ☐ 2 Man

13 Sammanbor Du med make eller med någon annan under äktenskapsliknande former? (28)

- ☐ 1 Ja → **Fortsätt med fråga 14**
- ☐ 2 Nej → **Fortsätt med blankett B, en för varje barn**

Frågorna 14 - 15 skall endast besvaras av gifta/sammanboende eftersom de handlar om makes/sammanboendes sysselsättning

14 Har Din make/sammanboende förvärvsarbetat stadigvarande eller bedrivit regelbundna studier under de senaste 4 månaderna? Hur många timmar den senaste **normala** veckan? [1] (29)

- ☐ 1 Nej, han har **inte** förvärvsarbetat stadigvarande eller studerat regelbundet under den tiden
- ☐ 2 Ja, 1 - 15 timmar
- ☐ 3 Ja, 16 - 34 timmar
- ☐ 4 Ja, 35 timmar eller mer

15 Kommer han under de närmaste 12 månaderna att förvärvsarbeta stadigvarande/studera regelbundet? Hur många timmar en normal vecka? (30)

- ☐ 1 Nej, han kommer **inte** att vare sig förvärvsarbeta stadigvarande eller studera regelbundet under den tiden
- ☐ 2 Ja, 1 - 15 timmar/vecka
- ☐ 3 Ja, 16 - 34 timmar/vecka
- ☐ 4 Ja, 35 timmar eller mer/vecka
- ☐ 5 Jag vet inte

[1] Till studier räknas utöver studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser eller praktikarbete **utan lön**, som ingår i en viss studieplan.
Skiftarbetande och andra med oregelbundna eller varierande arbetstider uppger det genomsnittliga antalet arbetstimmar per vecka.

Bilaga 2 Enkät formulär

P 838 231

ENKÄTSVAR **B**

För SCB
(1)

Undersökning av behovet av barnomsorg i Vindelns kommun

Denna blankett avser **det barn vars namn står på adressetiketten** ——————→

För att svaren från olika familjer skall kunna jämföras vill vi att då barnet bor hos

- **gifta/sammanboende skall frågorna besvaras av kvinnan**
- **ensamstående förälder skall frågorna besvaras av denna.**

Frågorna besvars genom att sätta kryss för de svarsalternativ som bäst stämmer in.

När svaren kommit in till kommunen kommer de att prickas av på en lista. Sedan kommer adressetiketterna att rivas bort så att ingen skall kunna avgöra från vilken familj ett visst svar kommer, eller vilket barn en viss blankett avser.

Har Du några frågor, kontakta gärna Lotta Sandin på socialkontoret i Vindeln, telefon 109 10.

OBS
Får ej avskiljas av annan än kommunens personal

SCB I/UI . 1 1978

SCB Blankettutgivare STATISTISKA CENTRALBYRÅN Utredningsinstitutet
Postadress Fack 102 50 STOCKHOLM
Kontaktperson Ulla Böös
Telefon Riktnr 08 — Abonnentnr 14 05 60

För SCB
(8)

OBS
Alla frågorna på denna blankett gäller BARA det barn vars namn står på blankettens första sida!

1 På vilket sätt ordnar Du omsorgen för barnet (dvs det barn vars namn står på första sidan) när Du själv förvärvsarbetar eller studerar? (15)

- ☐ 1 Jag varken förvärvsarbetar eller studerar
- ☐ 2 Jag är kommunalt avlönad dagbarnvårdare (dagmamma)
- ☐ 3 Jag är privat dagmamma

Omsorgen ordnas genom: (16)

- ☐ 01 Daghem (endast barn 0 - 7 år som inte börjat skolan)
- ☐ 02 Familjedaghem (dagbarnvårdare) genom kommunens förmedling
- ☐ 03 Privat familjedaghem
- ☐ 04 Privat hemhjälp (barnflicka, praktikant även ihop med annan familj)
- ☐ 05 Deltidsgrupp (lekskola - 3 timmar/dag) (endast barn 3 - 7 år som inte börjat skolan)
- ☐ 06 Make/Sammanboende har hand om barnet
- ☐ 07 Övrig anhörig har hand om barnet
- ☐ 08 Fritidshem (endast för skolbarn)
- ☐ 11 Jag är borta bara när barnet går i skolan
- ☐ 12 Barnet klarar sig självt (t ex före/efter skolan)
- ☐ 13 På annat sätt, ange även hur →

.....

.....

OBS
Frågorna gäller BARA det barn vars namn står på första sidan!

(18) Kryssa för bara ett alternativ

2 Hur skulle Du helst vilja att omsorgen om barnet ordnas fr o m mars 1978 och ett år framåt?

- ☐ 01 Daghem (endast barn 0 - 7 år som inte börjat skolan)
- ☐ 02 Familjedaghem (dagbarnvårdare) genom kommunens förmedling
- ☐ 03 Privat familjedaghem
- ☐ 04 Privat hemhjälp (barnflicka, praktikant - även ihop med annan familj)
- ☐ 05 Deltidsgrupp (lekskola - 3 timmar/dag) (endast barn 3 - 7 år som inte börjat skolan)
- ☐ 06 Hemma med mig och/eller make/sammanboende
- ☐ 07 Övrig anhörig har hand om barnet
- ☐ 08 Fritidshem (endast för skolbarn)
- ☐ 11 Jag är borta bara när barnet går i skolan
- ☐ 12 Barnet klarar sig självt
- ☐ 13 På annat sätt, ange hur →

.....

3 Har Du behov av **kommunal** barnomsorg i någon form för barnet under s k obekväm arbetstid någon eller några dagar i veckan?

(20)
- ☐ 1 Nej → **Fortsätt med fråga 4**
- ☐ 2 Ja, ange vilka tider →

(21) ☐ 1 Tidigt på morgonen (05.00 - 06.30) - 1,5 timme eller mindre
(22) ☐ 2 Kvällstid (18.30 - 21.00) - 2,5 timmar eller mindre
(23) ☐ 3 Nattetid (21.00 - 05.00)
(24) ☐ 4 Lördagar (06.30 - 18.30) - dagtid
(25) ☐ 5 Söndagar (06.30 - 18.30) - dagtid

4 Har Du behov av kommunal barnomsorg för barnet enbart under sommarhalvåret eller enbart under vinterhalvåret?

(26)
- ☐ 1 Nej
- ☐ 2 Ja, enbart under sommarhalvåret (1 maj - 31 oktober)
- ☐ 3 Ja, enbart under vinterhalvåret (1 november - 30 april)

5 Står barnet i kommunens kö för plats på daghem, familjedaghem eller fritidshem?

(27)
- ☐ 1 Nej → **Fortsätt med fråga 6**
- ☐ 2 Ja, för plats på →

(28) ☐ 1 Daghem
(29) ☐ 2 Familjedaghem
(30) ☐ 3 Fritidshem

OBS
Frågorna gäller BARA det barn vars namn står på första sidan!

6 Om Du inom två månader blev erbjuden plats på **kommunalt daghem** för barnet, skulle Du ta den?

OBS
Daghem är endast för barn 0 - 7 år som inte börjat skolan

(31)

- ☐ 1 Ja
- ☐ 2 Ja, men bara om omsorgen ordnades för mitt/mina andra barn
- ☐ 3 Nej, det är inte aktuellt nu, men inom ett år vill jag ha plats
- ☐ 4 Nej, det är inte aktuellt nu, men efter ett år kan det bli aktuellt
- ☐ 5 Nej, jag vill inte ha plats för barnet på kommunalt daghem
- ☐ 6 Barnet går i skolan (kan ej få plats på daghem)
- ☐ 7 Barnet har redan plats på kommunalt daghem

7 Om Du inom två månader blev erbjuden plats på **kommunalt familjedaghem** för barnet, skulle Du ta den?

(32)

- ☐ 1 Ja
- ☐ 2 Ja, men bara om omsorgen ordnades för mitt/mina andra barn
- ☐ 3 Nej, det är inte aktuellt nu, men inom ett år vill jag ha plats
- ☐ 4 Nej, det är inte aktuellt nu, men efter ett år kan det bli aktuellt
- ☐ 5 Nej, jag vill inte ha plats för barnet på kommunalt familjedaghem
- ☐ 6 Barnet har redan plats på kommunalt familjedaghem

8 Om Du inom två månader blev erbjuden plats på **kommunalt fritidshem** för barnet, skulle Du ta den?

OBS
Fritidshem är bara till för skolbarn

(33)

- ☐ 1 Ja
- ☐ 2 Ja, men bara om omsorgen ordnades för mitt/mina andra barn
- ☐ 3 Nej, det är inte aktuellt nu, men inom ett år vill jag ha plats
- ☐ 4 Nej, det är inte aktuellt nu, men efter ett år kan det bli aktuellt
- ☐ 5 Nej, jag vill inte ha plats för barnet på kommunalt fritidshem
- ☐ 6 Barnet har inte börjat i skolan (kan ej få plats på fritidshem)
- ☐ 7 Barnet har redan plats på fritidshem

Har Du
några ytterligare synpunkter, ber vi Dig att skriva ner dem här .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vi tackar för Din medverkan.

Dina svar kommer att underlätta planeringen av barnomsorgen i Vindelns kommun.

(34)

☐ 1

Bilaga 3 Teknisk rapport

av *Ulla Böös,* SCB

Barnomsorgen i Vindeln

Under mars 1978 genomfördes en undersökning av behovet av barnomsorg i Vindelns kommun. Statistiska centralbyrån (SCB) svarade på uppdrag av planeringsgruppen för barnomsorg för undersökningens uppläggning och maskinella bearbetning. Vindelns sociala centralnämnd svarade för utsändning, påminnelser och granskning.

Enkäten utgjordes av SCB:s standardiserade blankett för kommunala barnomsorgsundersökningar med tillägg av en fråga angående behov av kommunal barnomsorg endast under sommarhalvåret eller endast under vinterhalvåret.

Enkäten omfattade samtliga barn i åldern 0–12 år som vid urvalstillfället (slutet av februari 1978) var kyrkobokförda i Vindelns kommun. Totalt berördes 951 barn eller 589 hushåll. Enkäten tillställdes huvudmannen (som regel fadern), men skulle besvaras av modern eller faderns hustru/sammanboende, dvs. av kvinnan i familjen. Anledningen till att kvinnan skulle besvara frågorna, ett förfarande som tillämpas genomgående i SCB:s kommunala barnomsorgsundersökningar, var att behovet av barnomsorg har starkare samband med kvinnans ev. förvärvsarbete/planer på förvärvsarbete än med mannens. Varje hushåll erhöll en blankett angående föräldrarnas sysselsättningssituation (huvudsakligen kvinnans) samt en blankett för varje barn. För barnen skulle anges nuvarande omsorgsform, önskad omsorgsform under det närmaste året och huruvida man var beredd att ta plats i daghem/kommunalt familjedaghem/fritidshem om man erbjöds en sådan inom de närmaste två månaderna.

Enkäten skickades ut i mitten av februari. Två brevpåminnelser gjordes. I slutet av mars hade 537 hushåll svarat, dvs. blanketter för 869 barn hade skickats in, (91 % svar). Av de återstående hushållen togs en tredjedel, 19 st, ut för telefonintervju. I dessa hushåll fanns 33 barn 0–12 år. Samtliga telefonintervjuer gick att genomföra, dvs. totalt erhölls svar från 556 hushåll eller för 902 barn.

Resultaten för de hushåll som telefonintervjuats räknades vid tabellframställningen upp med 3, dvs. vart och ett av dessa hushåll räknades som 3 st. På detta sätt erhölls totalskattningar i tabellerna som överensstämde med faktiska antalet barn eller barnhushåll i kommunen.

Ett visst slumpfel vidhäftar resultaten p. g. a. att urval gjordes i bortfallsstratum.

Detta fel beräknas som

$\pm 1{,}96 \sqrt{0{,}91^2 + s^2}$ el $\pm 1{,}96 \sqrt{0{,}83 + s^2}$

där s^2 är standardavvikelsen i det urval som är draget i bortfallsstratum.

s^2 beräknas för absoluta tal som

$$\frac{(x_i - \bar{x})^2}{n}$$

och för procenttal som

$$\frac{p - q}{n}$$

där x_i är ett enskilt (absolut) variabelvärde
$\bar{x}$ är medelvärdet för samma variabelvärde
p är ett procenttal
q är 1–p och
n är antalet hushåll eller barn i bortfallsstratum dvs. 52 eller 82

Bortfallsfel, dvs. snedvridande effekter p. g. a. bortfall, behöver man ej räkna med, eftersom samtliga utvalda hushåll i bortfallsstratum, lät sig intervjuas.

I övrigt kan vissa mät- och bearbetningsfel föreligga, men omfattningen av dessa torde vara försumbara, då dels frågorna är ganska enkla till sin konstruktion, dels maskinella kontroller och rättning av fel utförts utöver manuell granskning av varje blankett.

II Barnomsorg i Växjö kommun –

enkätundersökningar avseende barn i åldrarna noll – tolv år, genomförd år 1978

Innehåll

Sammanfattning av resultat från undersökningarna 65
Barn efter delområde och familjeförhållanden 65
Vårdnadshavarnas sysselsättning – förvärvsarbete/studier 65
Vårdnadshavare med oregelbunden arbetstid 65
Vårdnadshavare med obekväm arbetstid 65
Vårdnadshavarnas förvärvs- och studieplaner 65
Nuvarande barnomsorg 65
Barnomsorg på obekväm arbetstid 67
Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnomsorg 67

1 *Beskrivning av undersökningen* 71
1.1 Allmänt om undersökningens uppläggning 71
1.2 Undersökningsmetod och enkätformulär 71
1.3 Urval och svarsfrekvens 72
1.4 Inkomna svar och bortfall 73
1.5 Kompletterande enkät 74

2 *Barn efter område och familjeförhållanden* 75
2.1 Barn per delområde 75
2.2 Vårdnadshavarnas kön och civilstånd 76

3 *Vårdnadshavarnas sysselsättning* 77
3.1 Vårdnadshavarnas sysselsättning – olika ålder på barnen . 77
3.2 Vårdnadshavarnas veckoarbetstid 77
3.2.1 Vårdnadshavarnas sysselsättning och arbetstid – områdesvis – förskolebarn (0–6 år) 78
3.2.2 Vårdnadshavarnas sysselsättning och arbetstid – områdesvis – skolbarn (7–12 år) 79

4 *Vårdnadshavarnas förvärvsarbete/studier och dess förläggning i tid* . 81
4.1 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela dagar 81
4.2 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela vardagar och hade oregelbunden arbetstid 82
4.3 Antal lediga vardagar per vecka 82
4.4 Vårdnadshavare med olika långa arbetsdagar 84
4.5 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela veckor 84
4.6 Vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade under obekväm arbetstid 86

5 *Vårdnadshavarnas planer att börja förvärvsarbeta* 91

6 *Barnomsorg* 93
6.1 Nuvarande barnomsorg 93
6.1.1 Nuvarande barnomsorg – förskolebarn (0–6 år) . . . 94
6.1.2 Nuvarande barnomsorg – skolbarn (7–12 år) 94
6.2 Nuvarande barnomsorg efter veckoarbetstid 94
6.2.1 Nuvarande barnomsorg efter arbetstid – förskolebarn (0–6 år) 94
6.2.2 Nuvarande barnomsorg efter arbetstid – skolbarn (7–12 år) 96
6.3 Barnomsorgskombinationer 97
6.3.1 Förekomst av kombinationer 97
6.3.2 Exempel på vanliga kombinationer 97
6.4 Nuvarande barnomsorg jämförd med önskad barnomsorg . 99
6.4.1 Nuvarande och önskad barnomsorg – förskolebarn (0–6 år) 99
6.4.2 Nuvarande och önskad barnomsorg – skolbarn (7–12 år) 99
6.5 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn vars föräldrar arbetade 16 timmar eller mer per vecka 102
6.5.1 Förskolebarn (0–6 år) 102
6.5.2 Skolbarn (7–12 år) 104
6.6 Jämförelser av omsorgssituationen för förskolebarn resp. skolbarn 104
6.7 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid 106
6.7.1 Omsorgssituationen för barn under obekväm tid . . 106
6.7.2 Antal barn som klarade sig själva utan tillsyn från vuxen då vårdnadshavaren arbetade på obekväm tid . . . 108
6.8 Vårdnadshavarnas planer att börja förvärvsarbeta utanför hemmet inom ett år samt önskemål om förändrad omsorg inom ett år . . . . . .

Bilagor

Bilaga 1 *Enkätformulär* 111
Bilaga 2 *Teknisk beskrivning. Växjö enkätundersökning* 117
Bilaga 3 *Sammanställning av kommentarer från vårdnadshavare* . . 141
Bilaga 4 *Barnomsorg för barn vars vårdnadshavares arbetstider varierade mellan dagarna* 143
Bilaga 5 *Tabellbilaga* . . . . . .

Tabeller

Tabell 1 Nuvarande barnomsorg för barn 0–6 år och barn 7–12 år. Hela kommunen (antal och andel) 67
Tabell 2 Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnon-

	sorg för barn 0–6 år. Hela kommunen (antal och andel	68
Tabell 3	Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnomsorg för barn 7–12 år. Hela kommunen (antal och andel)	68
Tabell 1.1	Antal barn i undersökningen områdesvis efter ålder (antal i hela tiotal)	73
Tabell 1.2	Bortfall i delområden (antal och andel)	73
Tabell 2.1	Antal barn efter ålder och område (antal i hela tiotal)	75
Tabell 2.2	Andel barn efter ålder och område (procent) . . .	75
Tabell 3.1	Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning under mätveckan. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	78
Tabell 3.1.1–3.1.4[a]	Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning Delområden	145
Tabell 3.2	Barn efter ålder och vårdnadshavarnas arbetstid Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	78
Tabell 3.3	Barn 0–6 år efter vårdnadshavarens arbetstid, områdesvis (antal i hela tiotal och andel)	79
Tabell 3.4	Barn 7–12 år efter vårdnadshavarens arbetstid, områdesvis (antal i hela tiotal)	80
Tabell 4.1	Barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare som var lediga vissa hela vardagar. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	81
Tabell 4.1.1[a]	Barn med vårdnadshavare som hade "lediga dagar", fördelade efter veckoarbetstid. Delområden och barnets ålder	147
Tabell 4.2	Barn till vårdnadshavare med veckoarbetstid på minst 16 timmar, lediga viss hela dagar – oregelbunden arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	82
Tabell 4.3	Barn med vårdnadshavare efter antal lediga vardagar per vecka. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	83
Tabell 4.4	Lediga dagar för vårdnadshavare som hade nattjänstgöring. Hela kommunen (antal i hela tiotal) . . .	84
Tabell 4.5	Barn 0–6 år efter vårdnadshavarens kortaste resp. längsta arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	85
Tabell 4.6	Barn 7–12 år efter vårdnadshavarens kortaste resp. längsta arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	85
Tabell 4.7	Barn vars vårdnadshavare var lediga vissa veckor, fördelade efter område och barnets ålder (antal i hela tiotal)	86
Tabell 4.8	Barn efter om vårdnadshavaren hade obekväm arbetstid, eller ej. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	86
Tabell 4.9	Barn efter vårdnadshavarnas arbetstillfällen under obekväm arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	87

[a] Se bilaga 5

Tabell 4.10	Barn efter kombinationer av tidpunkter under vardagar då vårdnadshavaren förvärvsarbetade på obekväm tid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel). Tabellen inkluderar ej lördag och söndag.	89
Tabell 5.1	Barn efter vårdnadshavarens arbetsplaner samt ålder och område, procent	92
Tabell 6.1	Totalt antal tillsynstillfällen. Hela kommunen	93
Tabell 6.2	Nuvarande omsorg efter barnens ålder. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	95
Tabell 6.3	Barn 0–6 år efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	96
Tabell 6.3.1–6.3.3[a]	Förskolebarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Delområden	147
Tabell 6.4	Barn 7–12 år efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	97
Tabell 6.4.1–6.4.3[a]	Skolbarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Delområden	149
Tabell 6.5	Andel barn efter antal tillsynsformer och ålder. Hela kommunen	97
Tabell 6.6	Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 0–6 år. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	100
Tabell 6.6.1–6.6.2[a]	Nuvarande och önskad omsorg för förskolebarn	150
Tabell 6.7	Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 7–12 år. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	101
Tabell 6.7.1–6.7.2[a]	Nuvarande och önskad omsorg för skolbarn	151
Tabell 6.8	Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 0–6 år vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	103
Tabell 6.9	Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 7–12 år vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	105
Tabell 6.10	Antal och andel barn 0–6 år med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid. Nuvarande tillsyn. Hela kommunen	107
Tabell 6.11	Antal och andel barn 0–6 år med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid. Önskad tillsyn. Hela kommunen	107
Tabell 6.12	Andel och antal barn som fick klara sig själva då vårdnadshavaren förvärvsarbetade. Hela kommunen	108
Tabell 6.13	Planer att börja förvärvsarbeta utanför hemmet och önskemål om barntillsyn inom det närmaste året. Barnåldrar i hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)	109

[a] Se bilaga 5.

Figurer

Figur 1	Önskemål om barnomsorg	69
Figur 3.1	Andel barn efter ålder och vårdnadshavarens arbetstid	80
Figur 6.1	Andel barn vars föräldrar ej önskade någon förändrad barnomsorg. Hela kommunen	106
Figur 7.1[a]	Tillsynstillfällen eller tillsynsform och arbetstidskombination 0–6 år	143
Figur 7.2[a]	Tillsynstillfällen efter tillsynsform och arbetstidskombination 7–12 år	144

[a] Se bilaga 4

Sammanfattning av resultat från undersökningarna

Barn efter delområde och familjeförhållanden

I Växjö kommun fanns vid enkättillfället i april år 1978 drygt 12 100 barn i åldrarna noll–tolv år. Drygt hälften – 52 % – var förskolebarn (0–6 år).

Den största andelen av barnen – 59 % – bodde i Växjö tätort. I Växjö ytterområde bodde 34 % och i de två mindre tätorterna Östra Torsås och Aneboda bodde 3 resp. 4 % av barnen.

Flertalet av barnen – 93 % – hade sammanboende vårdnadshavare. Barn till ensamstående föräldrar utgjorde därmed 7 % av samtliga barn. Högst andel återfanns i Växjö tätort där andelen var 9 %.

Vårdnadshavarnas sysselsättning – förvärvsarbete/studier

Vårdnadshavare till 21 % av samtliga barn förvärvsarbetade/studerade 35 timmar eller mer per vecka.

Vårdnadshavare till 54 % av förskolebarnen förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Motsvarande andel bland skolbarns vårdnadshavare var 66 %. Andelen barn till vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade 1–15 timmar var 11 % bland förskolebarnen och 9 % bland skolbarnen. Det var en större andel bland förskolebarnen som hade tillfälligt frånvarande vårdnadshavare än det var bland skolbarnen (8 resp. 2 %).

Vårdnadshavarnas arbetstid hade inte något mer utpräglat samband med barnens ålder. Det var dock en lägre andel bland vårdnadshavare till barn noll–två år som arbetade/studerade heltid än det var bland vårdnadshavarna med barn tio–tolv år.

Vårdnadshavare till 36 % av förskolebarnen var hemarbetande. Andelen var lägre bland skolbarnens vårdnadshavare, där 25 % var hemma.

Vårdnadshavare med oregelbunden arbetstid

I Växjö kommun var det vanligt att arbetsdagarna var olika långa. Det var 50 % av samtliga barn som hade förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare med olika långa arbetsdagar.

Det var även vanligt förekommande att arbetstiden var så förlagd att vissa hela vardagar var lediga. Av samtliga barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare var det 39 % som berördes av att vissa hela vardagar var lediga. Vanligast var att 1–2 dagar var lediga per vecka.

Av samtliga barn noll–sex år var det 42 % vars vårdnadshavare förvärvsarbetade eller studerade och som hade vissa hela vardagar lediga. För sju-tolvåringarna var andelen 36 %.

Av samtliga barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare var det 22 % (1 870) som berördes av att arbetstiden var så förlagd att vissa hela vardagar var lediga och där arbetsdagarna dessutom var olika långa. Här förelåg ingen skillnad mellan åldersgrupperna.

Vårdnadshavare med obekväm arbetstid

Totalt hade 26 % av *samtliga* barn vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade på obekväm arbetstid. (Med "obekväm arbetstid" avses lördagar, söndagar samt vardagar mellan 18.30–08.30.) Andelen barn berörda av obekväm arbetstid motsvarar 36 % av samtliga barn med *förvärvsarbetande/studerande* vårdnadshavare (16–w timmar). Kvällen var den tidpunkt då flest *arbetspass* under obekväm tid inträffade. Näst vanligast var lördagar. Någon större skillnad beträffande arbete på obekväm tid konstaterades ej vid jämförelse mellan vårdnadshavare till noll–sexåringar resp. sju–tolvåringar.

Obekväm arbetstid var vanligast bland deltidsarbetande. Av barn till vårdnadshavare som förvärvsarbetade mindre än 15 timmar var det vårdnadshavare till 44 % av barnen som förvärvsarbetade/studerade under obekväm tid. För barn vars vårdnadshavare arbetade 16–34 timmar utgjorde motsvarande andel 38 %.

Vårdnadshavarnas förvärvs- och studieplaner

Av drygt 4 400 barn med hemarbetande vårdnadshavare, hade 34 % vårdnadshavare som planerade att börja förvärvsarbeta/studera utanför hemmet inom ett år. Resultat från undersökningen tyder på att vårdnadshavare till förskolebarn i något högre utsträckning planerade förvärvsarbete/studier än vårdnadshavare till skolbarn (36 % resp. 29 %).

Nuvarande barnomsorg

Barn vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka fördelade sig på olika nuvarande omsorgsformer enligt nedanstående tabell.

Det var vanligast med endast en omsorgsform, men kombinationer förekom.

Av samtliga barn i undersökningen berördes 13 % av barnen av två olika omsorgsformer.

Tabell 1. Nuvarande barnomsorg för barn 0–6 år och barn 7–12 år. Hela kommunen (antal och andel)

Nuvarande omsorgsform	0–6 år %	7–12 år %
Vårdnadshavare i hemmet	11	20
Kommunalt daghem/fritidshem	17	5
Kommunalt familjedaghem	14	5
Privat familjedaghem	26	5
Släkting	13	4
Annan vuxen hemma	6	10
Make/samboende turades om genom att arbeta skilda tider	3	4
Äldre syskon/barnflicka	4	7
Klarade sig självt/Annat	5	41
Totalt %	100	100
Antal	6 767	6 345

Barnomsorg på obekväm arbetstid

För förskolebarn vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade på obekväm arbetstid var privat familjedaghem det vanligaste tillsynsalternativet (23 %). Drygt 16 % tillsågs av annan vuxen hemma, medan det för ytterligare 10 % av förskolebarnen uppgavs att föräldrarna turades om med barnomsorgen genom att arbeta skilda tider. Av vårdnadshavare med obekväm arbetstid var det 38 % som önskade byta barnomsorg vilket är högre än för samtliga barn. Totalt önskades daghem för 52 % av förskolebarnen vars vårdnadshavare arbetade på obekväm tid.

Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnomsorg

Vårdnadshavare till 30 % av samtliga förskolebarn ville enligt enkäten byta omsorgsform. Av dem som önskade byta barnomsorg ville 16 % (1 100) ha daghem och 10 % (690) önskade familjedaghem. För 2 % (50) av förskolebarnen önskades antingen kommunalt daghem eller familjedaghem. De som hade plats i daghem eller kommunalt familjedaghem var minst benägna att byta barnomsorg. Endast 7 % av dem som hade daghem önskade byta. Motsvarande andel för kommunalt familjedaghem var 15 %.

Det var främst vårdnadshavare som hade privat familjedaghem som önskade byta barnomsorg. Av dessa önskade 63 % byta.

Vårdnadshavare till 10 % av samtliga skolbarn önskade byta nuvarande omsorgsform. Den största delen av dem som önskade byta – 7 % – önskade fritidshem (260 barn). Det var inte någon som hade plats i fritidshem som önskade byta barnomsorg. Av dem som hade kommunalt familjedaghem var det 20 % som önskade byta.

För 33 % av barnen med vårdnadshavare som planerade förvärvsarbete/studier utanför hemmet inom ett år önskades daghem/fritidshem och för 22 % önskades kommunalt familjedaghem.

Enligt undersökningen fanns således vid enkättillfället ett behov av drygt

1 000 nya daghemsplatser, mellan 200 och 300 fritidshemsplatser samt drygt 700 nya familjedaghemsplatser i Växjö kommun.

Nedanstående tabeller visar nuvarande och önskad barnomsorg för det totala antalet barn noll–sex resp. sju–tolv år.

Tabell 2. Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnomsorg för barn 0–6 år. Hela kommunen (antal och andel)

Önskad barnomsorg	Nuvarande barnomsorg							
	Vårdnadshavaren själv[a]	Barnet är i daghem	Barnet är i kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familjedaghem	Annan vuxen/make/samboende	Barnet är hos släkting	Annat sätt	Totalt antal
	%	%	%	%	%	%	%	
Ingen förändring	70	93	85	37	74	65	60	4 220
Förändring till daghem[b]	18	–	14	39	18	14	24	1 270
Förändring till kommunalt familjedaghem	10	3	–	23	5	21	8	690
Förändring till annat	2	4	1	1	3	–	7	140
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	
Antal barn	2 570	590	560	1 040	670	500	390	6 320

[a] Inkl. att vårdnadshavaren var dagbarnvårdare eller bara var borta då barnet var i skolan.
[b] Inkl. de 170 st. som önskat både daghem och familjedaghem.

Tabell 3. Nuvarande barnomsorg jämfört med önskad barnomsorg för barn 7–12 år. Hela kommunen (antal och andel)

Önskad barnomsorg	Nuvarande barnomsorg							
	Vårdnadshavaren själv	Barnet är i fritidshem	Barnet är i kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familjedaghem	Annan vuxen/make/samboende	Barnet är hos släkting	Annat sätt	Totalt antal
	%	%	%	%	%	%	%	
Ingen förändring	90	98	80	75	93	99	89	5 180
Förändring till fritidshem	5	–	12	20	5	1	10	400
Förändring till kommunalt familjedaghem	2	–	–	4	–	1	–	60
Förändring till annat	2	1	8	1	–	–	2	130
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	
Antal barn	2 260	190	200	210	750	170	1 980	5 770

Ur tabellerna kan den totala efterfrågan på omsorg för förskolebarn i kommunen summeras genom beräkning av antal barn med vårdnadshavare som hade kommunal tillsyn och var nöjda därmed (1 020) samt de som ej hade kommunal tillsyn och önskade detta (1 860) dvs. sammanlagt ca 3 000.

Totalt var det 350 skolbarn som hade kommunal tillsyn och var nöjda. För ytterligare 460 önskades någon form av kommunal barnomsorg. Av samtliga skolbarn önskade således 810 (14 %) någon form av kommunal barnomsorg.

Nuvarande och önskad barnomsorg illustreras även i figur 1.

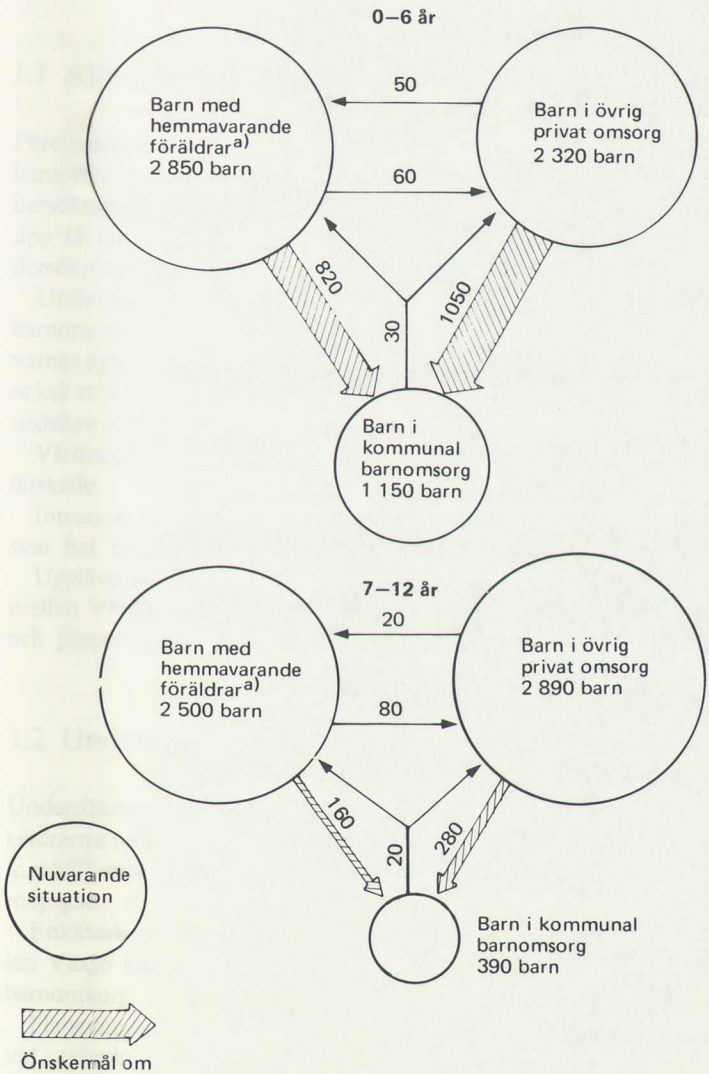

Figur 1. Önskemål om barnomsorg.

a) inkl make/samboende

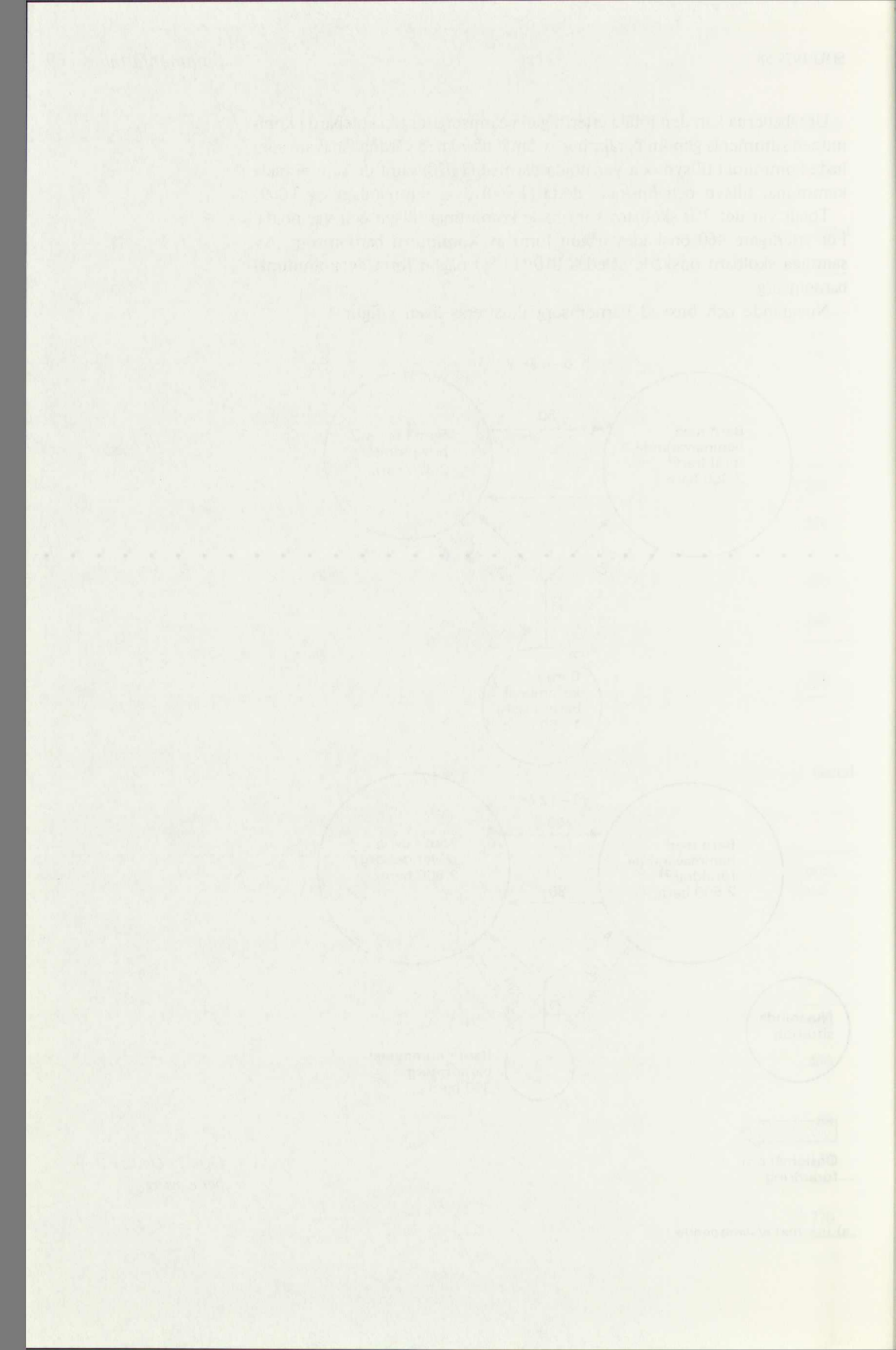

1 Beskrivning av undersökningen

1.1 Allmänt om undersökningens uppläggning

Föreliggande rapport är resultat från en enkätundersökning om kommunal barnomsorg som genomfördes i Växjö kommun under april år 1978. Undersökningen bygger på ett urval av 1 455 barn. Resultaten har räknats upp så att de motsvarar totalsiffror för kommunen. I rapporten har undersökningsresultaten rundats av till hela tiotal.

Undersökningen har genomförts för att få fram behovet av kommunal barnomsorg i kommunen. Den innefattar en kartläggning av vårdnadshavarnas sysselsättning samt omfattning av förvärvsarbete/studier. Frågor har också ställts om arbetets förläggning i tid, dvs. i vilken utsträckning vårdnadshavarna arbetade på obekväm tid och hur regelbunden arbetstiden var.

Vårdnadshavarna har även tillfrågats om vilken barnomsorg de hade och önskade.

Intresset från vårdnadshavarna i kommunen får betraktas som stort, då svar har erhållits från 96 % av samtliga 1 455 tillfrågade.

Uppläggning och genomförande av undersökningen har skett i samarbete mellan Växjö kommun (socialförvaltningen), Statistiska centralbyrån (SCB) och planeringsgruppen för barnomsorg.

1.2 Undersökningsmetod och enkätformulär

Undersökningen genomfördes med en tvåsidig postenkät ställd till barn i åldrarna noll–tolv år, vars vårdnadshavare skulle besvara enkäten. Enkäten innehöll tolv frågor med bundna svarsalternativ. Några frågor gav dock möjlighet till öppna svar. Frågeformuläret framgår av bil. 1.

Enkätarbetet inleddes med att frågeformuläret upprättades i samråd mellan Växjö kommun (socialförvaltningen), SCB och planeringsgruppen för barnomsorg.

Planeringsgruppen tryckte därefter enkätformulären. Metodinformation vid utsändning och granskning av enkäterna ombesörjdes av SCB och planeringsgruppens sekretariat.

Enkäten sändes ut till vårdnadshavarna och skulle besvaras av kvinnan i familjen. I de fall vårdnadshavaren var ensamstående man skulle enkäten besvaras av denne.

Det konkreta arbetet med utsändning av enkäter och påminnelser utfördes i Växjö kommun. Enkätansvarig i Växjö gjorde också telefonpåminnelser och kompletterade i de fall frågorna inte var fullständigt ifyllda.

Förutom påminnelser o. d. genomförde enkätansvarig i Växjö kontroll och granskning av de inhämtade frågeformulären.

Enkätsvaren sammanställdes maskinellt.

1.3 Urval och svarsfrekvens

Urvalet på 1 455 individer har i resultatredovisningen räknats upp till att gälla totala siffror för kommunen. Hur detta exakt har gått till beskrivs i bilaga 2.

Vid urvalsförfarandet delades kommunen in i fyra delområden för att jämförelser mellan de olika kommundelarna skulle kunna göras. Områdena valdes så att urvalet kom att omfatta orter av olika karaktär. Således ingår hela Växjö tätort som en del i undersökningen. Två delområden är mindre orter som ligger på pendlingsavstånd till Växjö. De omfattar även viss glesbygd. Det fjärde delområdet är huvudsakligen av glesbygdskaraktär.

Urvalsstorlekarna i de fyra undersökningsområdena är enligt följande.

Växjö tätort

Område 1 innefattas av Växjö tätort med ca 6 855 barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1977. Urvalet bestod av vart 15:e barn vilket utgör 457 barn.

Växjö ytterområde

Område 2 innefattas av samtliga ytterområden i kommunen utom Aneboda och Östra Torsås dvs. ca 4 000 barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1977. Urvalet bestod av vart 8:e barn vilket utgör 500 barn.

Östra Torsås

Område 3 omfattar församlingen Östra Torsås med ca 400 barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1977. Urvalet bestod av vartannat barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1974 vilket gav 151 barn och samtliga barn födda mellan den 1.1.1975 och den 31.12.1977 vilket gav 97 barn.

Aneboda

Område 4 omfattar församlingen Aneboda med ca 400 barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1977. Urvalet bestod dels av vartannat barn födda mellan den 1.7.1965 och den 31.12.1974, vilket gav 153 barn och dels samtliga barn födda mellan 1.1.1975 och den 31.12.1977, vilket gav 97 barn.

Nedanstående tabell visar antal barn som ingår i undersökningen.

Tabell 1.1 Antal barn i undersökningen områdesvis efter ålder (antal i hela tiotal)

Område	0–6 år	7–12 år	0–12 år
1 Växjö tätort	3 670	3 540	7 210
2 Växjö ytterområde	2 170	1 920	4 090
3 Östra Torsås	250	160	470
4 Aneboda	230	200	430
Summa	6 330	5 820	12 200

1.4 Inkomna svar och bortfall

Av de 1 455 enkäter som sändes ut till vårdnadshavare visade det sig att tio flyttat från kommunen. Nettourvalet var således 1 445. Svar erhölls från 1 387, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 96 %. Av dem som ej besvarat enkäten har 17 st. sänt in enkäten, men vägrat att besvara den och 43 st. har ej låtit höra av sig.

Frågeformuläret sändes ut till vårdnadshavarna i april månad år 1978. Enkäten skulle vara besvarad inom en vecka. I de fall svar inte erhållits inom utsatt datum sändes en påminnelse ut.

Efter första omgången utsända frågeformulär saknades 900 enkäter. Efter andra omgången utsända formulär med påminnelse var det fortfarande 285 personer som inte besvarat enkäten. Efter tredje omgången utsända formulär var det ca 160 svar som fortfarande saknades. Härefter genomfördes ca 125 telefonpåminnelser. Ca 100 enkäter blev besvarade på detta sätt.

I nedanstående tabell framgår hur svarsfrekvensen fördelar sig mellan de fyra delområdena i undersökningen. Tabellen gäller för det ursprungliga urvalet och ej de uppräknade talen.

Tabell 1.2 Bortfall i delområden (antal och andel)

Område	Brutto-urval Antal	Avflyttade Antal	Netto-urval Antal	Bortfall Antal	Bortfall %
Område 1					
Växjö tätort	577	5	452	20	4,4
Område 2					
Växjö ytterområde	500	2	498	24	4,8
Område 3					
Östra Torsås	248	–	248	6	2,4
Område 4					
Aneboda	250	3	247	8	3,2
Hela kommunen	1 455	10	1 445	58	4,0

1.5 Kompletterande enkät

Samtidigt med denna undersökning genomfördes en liknande barnomsorgsundersökning i Växjö kommun. Den tog upp samma frågeställningar men enkäten innehöll färre frågor och frågeformuläret var konstruerat som ett brevkort. Brevkortsenkäten genomfördes endast i delområde 1 dvs. Växjö tätort. Denna mindre brevkortsundersökning genomfördes bl. a. för att en jämförelse mellan två enkäter med olika omfattning av frågeformulären skulle kunna göras.

Urvalet i brevkortsenkäten omfattade endast 285 individer.

Här följer nu redovisningen av det material som erhållits genom enkäterna. Redovisningen av undersökningens resultat sker under följande rubriker.

- Barn efter område och familjeförhållanden
- Vårdnadshavarnas sysselsättning
- Vårdnadshavarnas förvärvsarbete/studier och dess förläggning i tid.
- Vårdnadshavarnas planer att börja förvärvsarbeta
- Barnomsorg. (Nuvarande och önskad).

2 Barn efter område och familjeförhållanden

2.1 Barn per delområde

Av samtliga 12 140 barn i åldrarna noll–tolv år bodde 7 210 i Växjö tätort, vilket utgör 59 %. I Östra Torsås resp. Aneboda bodde drygt 400 barn. Resterande 4 100 barn tillhörde undersökningsområdet Växjö ytterområde.

Noll–sexåringarna utgjorde 52 % av barnen i åldrarna noll–tolv år. I Växjö tätort var andelen noll–sexåringar 51 %. Östra Torsås hade den största andelen noll–sex åringar med 61 %.

Uppgifterna framgår av tab. 2.1 och 2.2.

Tabell 2.1 Antal barn efter ålder och område (antal i hela tiotal)

Område	Ålder						Totalt
	0–6	7–12	0–2	3–6	7–9	10–12	
Växjö tätort	3 670	3 540	1 540	2 130	1 670	1 870	7 210
Växjö ytterområde	2 170	1 920	820	1 350	960	960	4 090
Östra Torsås	250	160	100	150	80	80	410
Aneboda	230	200	100	140	90	100	430
Totalt	6 320	5 820	2 560	3 770	2 800	3 010	12 140

Tabell 2.2 Andel barn efter ålder och område (procent)

Område	Ålder						Totalt
	0–6	7–12	0–2	3–6	7–9	10–12	
Växjö tätort	51	49	21	30	23	26	100
Växjö ytterområde	53	47	20	33	24	24	100
Östra Torsås	61	34	24	37	20	19	100
Aneboda	54	46	23	32	22	24	100
Totalt	52	48	21	31	23	25	100

2.2 Vårdnadshavarnas kön och civilstånd

Av samtliga barn i undersökningen hade ca 840 barn (7 %) ensamstående vårdnadshavare. Den största andelen barn till ensamstående – 9 % – fanns i Växjö tätort. Lägst andel barn med ensamstående vårdnadshavare hade Östra Torsås (2 %).

Det var vanligare att sju–tolvåringar hade ensamstående vårdnadshavare. För hela kommunen utgjorde de 8 %. Motsvarande andel för ålderskategorin noll–sex år var 6 %. Antal barn med manliga ensamstående vårdnadshavare var totalt ca 100 i kommunen (1 %).

3 Vårdnadshavarnas sysselsättning

3.1 Vårdnadshavarnas sysselsättning – olika ålder på barnen

Av barnen i åldrarna noll–tolv år hade ca 8 140 vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade minst en timma under mätveckan. Dessa utgjorde 67 % av samtliga barn. Arbete i eget hushåll var huvudsysselsättning för vårdnadshavare till 27 % av barnen. Av resterande barn hade 5 % vårdnadshavare som var tillfälligt frånvarande från arbete/studier och 1 % vårdnadshavare som var arbetslösa. Det var vanligare att föräldrar till barn i sju–tolvårsåldrarna arbetade jämfört med föräldrar med barn i åldrarna noll–sex år. Bland noll–sexåringarna var 61 % av vårdnadshavarna förvärvsarbetande/studerande och i åldersgrupperna sju–tolv år var motsvarande siffra 73 %. En bidragande orsak till detta är att speciellt noll–tvååringarnas föräldrar i större utsträckning var frånvarande från arbetet på grund av t. ex. tjänstledighet.

Andelen barn med hemarbetande föräldrar var endast 4 % högre bland noll–sexåringarna än bland sju–tolvåringarna (24 % för 0–6 och 28 % för 7–12). Däremot var det något mera vanligt att noll–tvååringarna hade vårdnadshavare som arbetade i eget hushåll jämfört med de övriga åldersgrupperna. Tabell 3.1, nedan visar andel barn efter vårdnadshavarens sysselsättning under mätveckan. Tabellen återfinns med delområdesredovisning i tabellbilaga 5 tab. 3.1.1–3.1.4.

3.2 Vårdnadshavarnas veckoarbetstid

För att få ett mått för förvärvsarbete och studier liknande det som användes i Folk- och bostadsräkningen 1975 (FoB) har en variabel för detta begrepp byggts upp. Variabeln innebär i korthet att en sammanvägning av svaren på tre frågor i enkäten har skett. Frågorna berör samtliga vårdnadshavares sysselsättning och veckoarbetstid under mätveckan samt under de fyra senaste månaderna. En mer grundlig beskrivning ges i bil. 2.

Andelen barn i åldrarna noll–tolv år med förvärvsarbetande/studerande (minst 1 tim./vecka) vårdnadshavare enligt denna definition uppgick under mätveckan till 69 % i kommunen som helhet. Därav arbetade vårdnadshavare till 10 % av barnen 1–15 timmar, till 38 % 16–34 timmar och slutligen

Tabell 3.1 Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning under mätveckan. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Vårdnadshavarens sysselsättning under mätveckan	0–2 år %	3–6 år %	0–6 år %	7–9 år %	10–12 år %	7–12 år %	Totalt %	Summa antal barn
Förvärvsarbetade (även dagmamma/legoarbete)	52	59	56	63	72	68	62	7 540
Studier	2	6	4	6	3	4	4	530
Både studier och förvärvsarbete	0	1	1	0	1	1	1	70
Summa förvärvsarbete/studier	54	66	61	69	76	73	67	
Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.	11	6	8	3	2	3	5	660
Arbete i eget hushåll	33	27	28	27	21	24	27	3 240
Arbetslös	0	1	1	1	1	1	1	100
Annat	0	0	0	0	0	0	0	10
Totalt (%)	100	100	100	100	100	100	100	
Antal barn	2 550	3 770	6 320	2 810	3 010	5 820		12 140

till 21 % 35 timmar eller mer. Barn till ej förvärvsarbetande/studerande uppgick till 31 %.

Andelen barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare var 11 % högre i åldersgruppen sju–tolv år, där 75 % var förvärvsarbetande/studerande, än för åldersgruppen noll–sex år, där de förvärvsarbetande/studerande utgjorde 64 %.

Tabell 3.2 Barn efter ålder och vårdnadshavarens arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

	Ej fab./stud.		1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0– 2	1 000	39	280	11	830	33	430	17	2 550	100
3– 6	1 250	33	390	10	1 360	36	7 570	20	3 770	100
7– 9	810	29	260	9	1 140	41	600	21	2 810	100
10–12	670	22	280	9	1 280	43	790	26	3 010	100
0– 6	2 260	36	670	11	2 200	35	1 190	19	6 320	100
7–12	1 470	25	540	9	2 420	42	1 390	24	5 820	100
0–12	3 730	31	1 210	10	4 620	38	2 580	21	12 140	100

3.2.1 *Vårdnadshavarnas sysselsättning och arbetstid – områdesvis – förskolebarn (0–6 år)*

Nedanstående tabell visar förskolebarn efter område och vårdnadshavarnas arbets/studietid. Av tabellen framgår att andelarna barn till vårdnadshavare som *inte* förvärvsarbetade/studerade i tre av delområdena inte skiljer sig

nämnvärt från totalgenomsnittet (36 %). Undantag är område 4 – Aneboda där andelen är 56 %.

Andelen barn med heltidsarbetande vårdnadshavare var 23 % inom Växjö tätort, vilket var den högsta andelen i hela kommunen. De lägsta andelarna finner vi i Växjö ytterområde och Östra Torsås, båda 12 %. I Aneboda hade 13 % av barnen heltidsarbetande vårdnadshavare. Av samtliga barn med heltidsarbetande vårdnadshavare bodde 72 % i tätorten.

I gruppen 16–34 timmar låg Aneboda markant lägre än de övriga kommundelarna, vilket delvis beror på den totalt låga förvärvsfrekvensen i Aneboda.

Andelen barn vars vårdnadshavare arbetade 1–15 timmar ligger för samtliga kommundelar väl samlade kring totalgenomsnittet – 11 %.

Tabell 3.3 Barn 0–6 år efter vårdnadshavarens arbetstid, områdesvis (antal i hela tiotal och andel)

	Växjö tätort		Växjö ytterområde		Östra Torsås		Aneboda		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ej fab./stud.	1 260	34	770	35	100	40	130	56	2 260	36
1–15 tim.	400	11	220	10	20	8	30	13	670	11
16–34 tim.	1 150	31	900	41	100	40	40	17	2 190	35
35–w tim.	860	23	270	12	30	12	30	13	1 190	19
Totalt	3 670	100	2 170	100	250	100	230	100	6 320	100

3.2.2 *Vårdnadshavarnas sysselsättning och arbetstid – områdesvis – skolbarn (7–12 år)*

Andelen barn med *ej* förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare var för sju–tolvåringarna 25 % i hela kommunen. Högst var som framgår av tab. 3.4 andelarna i Växjö ytterområde och Aneboda–35 %. Lägst var andelarna i Växjö tätort och Östra Torsås – ca 20 %.

Största andelarna barn med heltidsarbetande vårdnadshavare återfinns i Växjö tätort där 25 % av skolbarnen hade vårdnadshavare med en veckoarbetstid på 35 timmar eller mer och Aneboda där 30 % av vårdnadshavarna hade denna arbetstid.

Aneboda står för den kraftigaste ökningen av andelen heltidsarbetande med hänsyn till barnens ålder. Det var 13 % av förskolebarnen som hade vårdnadshavare som arbetade 35 timmar eller mer. Motsvarande andel för skolbarnen var 30 %.

Störst andel skolbarn vars vårdnadshavare hade en veckoarbetstid på 16–34 timmar finner vi i Östra Torsås där 50 % hade denna arbetstid.

Noteras kan att även för skolbarn ligger andelen med vårdnadshavare som hade en veckoarbetstid på 1–15 timmar väl samlade runt genomsnittet, 9 %.

I fig. 3.2 visas fördelningen av veckoarbetstid i Växjö kommun efter barnets ålder. Ur diagrammet framgår att andelen barn med förvärvsarbetande vårdnadshavare ökar snabbast i förskoleåldern.

Tabell 3.4 Barn 7–12 år efter vårdnadshavarens arbetstid, områdesvis (antal i hela tiotal och andel)

	Växjö tätort		Växjö ytterområde		Östra Torsås		Aneboda		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ej fab./stud.	700	20	670	35	30	19	70	35	1 470	25
1–15 tim.	350	10	150	8	10	6	20	10	530	9
16–34 tim.	1 580	45	710	37	80	50	40	20	2 410	41
35–w tim.	900	25	400	21	30	19	60	30	1 390	24
Totalt	3 540	100	1 920	100	160	100	200	100	5 820	100

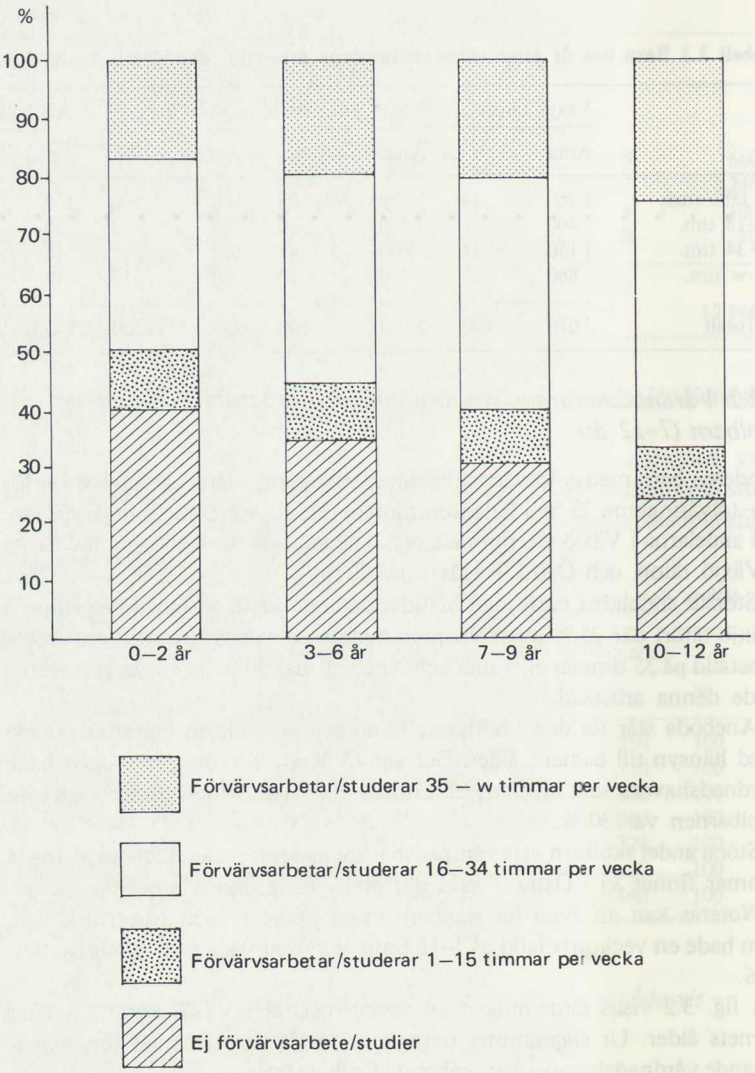

Figur 3.1 Andel barn efter ålder och vårdnadshavarens arbetstid.

4 Vårdnadshavarnas förvärvsarbete/studier och dess förläggning i tid

4.1 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela dagar

För att klarlägga i vilken utsträckning vårdnadshavarna hade oregelbunden arbetstid var en fråga i enkäten om vårdnadshavarna hade sin arbetstid så förlagd att vissa hela vardagar eller veckor var lediga. För att ytterligare utröna förhållandena frågades även om vårdnadshavarna hade sin arbetstid så förlagd att arbets- resp. studiedagarna var olika långa.

Av samtliga barn i undersökningen var det 27 % (3 270 barn) där vårdnadshavaren hade vissa hela dagar ledigt. Dessa utgjorde 39 % av barn med förvärvsarbetande vårdnadshavare. Det var givetvis mera vanligt att vårdnadshavare med kort arbetstid var lediga vissa hela vardagar än det var för vårdnadshavare med längre arbetstid. Bland barn med vårdnadshavare som arbetade/studerade minst 16 timmar per vecka var det 38 % som var lediga vissa hela dagar. Bland vårdnadshavare som arbetade/studerade mindre än 16 timmar var det 44 % som var lediga vissa hela vardagar.

Tabellen nedan visar att det är något vanligare för åldersgruppen noll–sex år att vårdnadshavarna hade arbetstider som medförde att vissa hela dagar var lediga.

Tabell 4.1 Barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare som var lediga vissa hela vardagar. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Förvärvs/studietid per vecka	0–6 år			7–12 år		
	Förvärvsarbetande/ studerande Antal	Därav ledig vissa hela dagar Antal	%	Förvärvsarbetande/ studerande Antal	Därav ledig vissa hela dagar Antal	%
1–15 tim.	670	300	45	540	230	43
16–34 tim.	2 200	1 200	55	2 420	950	39
35–w tim.	1 190	220	18	1 390	380	27
Summa antal	4 060	1 720		4 350	1 560	100

Delområden redovisas i tabellbilagan, tab. 4.1.1.

Bland förskolebarnen med vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade på deltid (1–34 tim./vecka) hade ca hälften vårdnadshavare som var lediga vissa hela dagar. Bland skolbarnen var motsvarande andel lägre, ca

40 %.

Bland förskolebarnen med vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade på heltid, var det 18 % som var lediga vissa hela dagar. Bland skolbarnen var motsvarande andel högre, 27 %.

4.2 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela vardagar och hade oregelbunden arbetstid

Av samtliga 3 270 barn i åldersgrupperna noll–tolv år med vårdnadshavare som hade sin arbets-/studietid så förlagd att vissa hela vardagar var lediga var det 1 870 st. där arbetsdagarna dessutom var olika långa. De utgjorde 22 % av samtliga barn till förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare.

För barn noll–sex år var det i Växjö kommun sammanlagt ca 1 410 barn som hade vårdnadshavare med en veckoarbetstid på minst 16 timmar och där arbetstiden var så förlagd att vissa hela vardagar var lediga. De utgjorde 41 % av förskolebarn med vårdnadshavare som förvärvsarbetade minst 16 timmar per vecka. Av dessa barn var det dessutom 980 (29 %) vars vårdnadshavare hade oregelbunden arbetstid.

Av barn i åldrarna sju–tolv år var det sammanlagt 1 320 barn vars vårdnadshavare arbetade minst 16 timmar per vecka och hade sin arbetstid så förlagd att vissa hela vardagar var lediga. Av samtliga skolbarn med vårdnadshavare som arbetade minst 16 timmar/vecka utgjorde dessa 35 %. För vårdnadshavare till 890 barn (23 %) bland dessa varierade dessutom arbetsdagarnas längd.

Nedanstående tabell visar antal och andel barn med vårdnadshavare som var lediga vissa hela dagar och hade regelbunden/oregelbunden arbetstid.

Tabell 4.2 Barn till vårdnadshavare med veckoarbetstid på minst 16 timmar, lediga vissa hela dagar – oregelbunden arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

	Ledig vissa dagar och oregelbunden arbetstid		Ledig vissa dagar ej oregelbunden arbetstid		Övriga som fab./stud. 16–w tim./vecka		Samtliga som fab./stud. 16–w tim./vecka	
Ålder	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
0– 6 år	980	29	430	13	1 980	58	3 390	100
7–12 år	890	23	440	12	2 490	65	3 810	100
0–12 år	1 870	26	870	12	4 460	62	7 200	100

4.3 Antal lediga vardagar per vecka

I enkäten ombads de förvärvsarbetande och studerande vårdnadshavarna att även ange antal vardagar som var lediga. Av kommentarerna framkom att det fanns många olika schema som både var regelbundna och oregelbundna. Exempel på vårdnadshavare med regelbundna schema är de som arbetade halvtid och tjänstgjorde varannan dag, vilket innebär att ena veckan är två vardagar helt lediga och nästa vecka är tre dagar lediga. Andra former

för schemaläggning av mer oregelbunden karaktär är rullande schema som varierar vecka för vecka. Det kan ibland röra sig om schema över fem eller sex veckor. För några vårdnadshavare var endast ett par dagar per månad lediga.

Nedanstående sammanställning bygger på de kommentarer om lediga vardagar som vårdnadshavarna antecknat i enkäten. Totalt i undersökningen hade vårdnadshavare till ca 3 270 barn i åldersgrupperna noll–tolv år svarat att de hade ledigt vissa hela vardagar. Tabellen nedan visar antal och andel barn med vårdnadshavare som var lediga någon eller några vardagar per vecka. Tabellen innehåller endast de som hade angivit antal lediga dagar per vecka i frågeformuläret. Totalt var det 3 270 som var lediga vissa hela vardagar, medan det var 3 100 som beskrivit hur många hela vardagar som var lediga.

Tabell 4.3 Barn med vårdnadshavare efter antal lediga vardagar per vecka. Hela kommunen (antal i tiotal och andel)

Antal lediga vardagar per vecka	Antal barn till vårdnadshavare som är lediga vissa hela vardagar	Andel av dem som angett att de är lediga vissa hela vardagar, %	Andel av samtliga fab./stud., %
1	720	23	9
2	790	26	10
3	360	12	4
4	140	4	2
Veckoschema med varannan dag ledig	480	15	6
Övrig schemagång	220	7	3
Några vardagar lediga per månad	220	7	3
Sporadisk tjänstgöring, vikarier o. d.	130		
Skollov lediga	40	1	0
Summa	3 100	100	37

Av ovanstående tabell framkommer att den största andelen av dem som var lediga vissa hela dagar hade ledigt ca 1–2 dagar per vecka. Det var 19 % av barnen med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare där vårdnadshavare var lediga 1–2 dagar per vecka.

Tabellen innehåller inte de som hade nattjänstgöring och angett att de hade vissa hela vardagar lediga eftersom deras schema inte helt går att jämföra med övriga schema. Nedanstående tabell visar antal lediga dagar för vårdnadshavare med nattjänstgöring.

Av det totala antalet förvärvsarbetande/studerande utgjorde barn till vårdnadshavare med nattjänstgöringschema och som var lediga vissa hela vardagar 4 %. Det var vanligast att 2–3 hela vardagar per vecka var lediga bland dem som hade nattjänstgöring.

Tabell 4.4 Lediga dagar för vårdnadshavare som hade nattjänstgöring. Hela kommunen (antal i hela tiotal)

Typ av nattjänstgöring	Antal
Sporadisk nattjänstgöring, vikarier etc.	100
Nattjänstgöring efter schema, arbetar 2 nätter ledig 4 vilket motsvarar 2–3 dagar lediga	200
Övriga schema	20
Summa	320

Siffermaterialet är för litet för att resultaten skall kunna redovisas i procent.

Av vårdnadshavare som angett att de var lediga vissa hela vardagar utgjorde vårdnadshavare med nattjänstgöring 9 % och vårdnadshavare med dagtjänst 91 %.

Personer med vissa hela veckor lediga har behandlats för sig och redovisas i avsnitt 4.5.

4.4 Vårdnadshavare med olika långa arbetsdagar

En fråga i enkäten gällde om vårdnadshavarna hade oregelbunden arbetstid, t. ex. olika långa arbetsdagar. I Växjö kommun berördes 50 % av barnen till förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare av förälderns olika långa arbetsdagar. Det är svårt att på ett överskådligt sätt beskriva de olika kombinationerna av arbetstider. Den vanligaste "kortaste" tiden är dock ca 6 timmar och den längsta ca 10 timmar vilket framgår av tabellerna 4.5 och 4.6 nedan.

Det förelåg inte någon större skillnad mellan noll–sexåringarnas och sju–tolvåringarnas vårdnadshavares arbetstidskombinationer. För båda grupperna gäller att ju större skillnad det är mellan kortaste och längsta tid, desto mindre förekommande är kombinationen. Det är således vanligare med små variationer i arbetsdagarnas längd än med stora variationer.

Siffermaterialet är relativt litet i timintervallet 3–5 timmar och 13–24 timmar. Resultaten får här tolkas med hänsyn till detta. Tabellerna ger ändå en bild av förhållandena.

I bilaga 4 görs en redovisning av barnomsorg fördelat efter vårdnadshavarens olika långa arbetsdagar.

4.5 Vårdnadshavare som var lediga vissa hela veckor

Barn till vårdnadshavare som var lediga vissa hela veckor utgjorde knappt 8 % av barn till förvärvsarbetande vårdnadshavare. De vårdnadshavare som var lediga vissa hela veckor har redovisats för sig och ingår således inte bland dem som angett att de var lediga vissa hela vardagar.

Tabell 4.5 Barn 0–6 år efter vårdnadshavarens kortaste resp. längsta arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Kortaste tid	Samma arbetstid, skall ej besvara frågan	Längsta tid, timmar/dygn								
		3–5	5–7	7–9	9–11	11–13	13–15	15–24	Totalt	Procent
Samma arbetstid, skall ej besvara frågan	2 050	0	0	0	0	0	0	0	2 050	51
1– 3	10	100	0	60	10	10	0	20	200	5
3– 5	1	0	80	130	130	40	0	0	380	9
5– 7	0	0	30	260	440	80	20	0	840	21
7– 9	0	0	0	30	180	170	40	20	450	11
9–11	0	0	0	0	20	50	0	10	80	2
11–13	0	0	0	0	0	20	20	20	50	1
Totalt	2 060	100	110	490	780	370	80	60	4 060	100
Procent	51	2	3	12	19	9	2	1	100	100

Tabell 4.6 Barn 7–12 år efter vårdnadshavarens kortaste resp. längsta arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Kortaste tid	Samma arbetstid, skall ej besvara frågan	Längsta tid, timmar/dygn									
		1–3	3–5	5–7	7–9	9–11	11–13	13–15	15–24	Totalt	Procent
Samma arbetstid, skall ej besvara frågan	2 160	0	0	0	0	0	0	0	0	2 160	50
1– 3	0	0	70	40	80	70	0	10	0	280	6
3– 5	0	0	30	130	270	60	20	20	0	540	12
5– 7	0	0	0	20	230	470	70	40	30	670	20
7– 9	0	0	0	0	30	180	130	10	20	370	8
9–11	0	0	0	0	0	60	30	20	10	120	5
11–13	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10	0
Totalt	2 160	0	110	190	610	840	260	110	60	4 350	
Procent	50	0	2	4	14	19	6	3	1	100	100

Nedanstående tabell visar antal och andel barn av samtliga barn i undersökningen vars vårdnadshavare hade sin arbetstid förlagd så att vissa veckor var lediga. Tabellen visar att det var vanligast för dem som arbetade mellan 16–34 timmar att vissa hela veckor var lediga.

Tabell 4.7 Barn vars vårdnadshavare var lediga vissa veckor, fördelade efter område och barnets ålder (antal i hela tiotal)

Område	Ålder, arbetstid							
	0–6 år				7–12 år			
	1–15 tim.	16–34 tim.	35–w tim.	1–w tim.	1–15 tim.	16–34 tim.	35–w tim.	1–w tim.
Växjö tätort	80	130	80	290	60	130	30	220
Växjö ytterområde	50	110	30	190	40	90	10	140
Östra Torsås	5	20	0	30	0	20	0	20
Aneby	5	10	10	20	0	10	0	10
Totalt	140	260	120	520	110	240	40	400

4.6 Vårdnadshavare som förvärvsarbetade/studerade under obekväm arbetstid

I Växjö kommun hade under mätveckan ca 3 150 barn (26 %) i åldersgrupperna noll–tolv år vårdnadshavare som arbetade under obekväm arbetstid, dvs.: under vardagar före kl. 07.00 på morgonen och efter kl. 18.30 på kvällen.

Obekväm arbetstid var vanligast bland deltidsarbetande. Av barn till vårdnadshavare som arbetade 1–15 timmar berördes 44 % av obekväm arbetstid. För barn vars vårdnadshavare arbetade 16–34 timmar utgjorde motsvarande andel 38 %. Av barn till heltidsarbetande vårdnadshavare berördes 33 % av obekväm arbetstid.

Tabell 4.8 Barn efter om vårdnadshavaren hade obekväm arbetstid, eller ej. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		1–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Obekväm arbetstid	530	44	1 770	38	840	33	3 150	38
Ej obekväm arbetstid	670	56	2 850	62	1 730	67	5 250	62
Totalt	1 210	100	4 620	100	2 580	100	8 400	100

I tabell 4.9 redovisas barn till vårdnadshavare med obekväm arbetstid efter arbetstidens längd; heltid 35–w timmar resp. deltid 1–34 timmar.

Arbetstidens förläggning under dygnet/veckan visas också i tabellen. Tabellen anger olika tidpunkter då vårdnadshavarna arbetade under obekväm arbetstid. Ett barn till vårdnadshavare som arbetade obekvämt både morgon och kväll räknas således in i fler än en grupp. Härav följer att totalsumman för de tidpunkter som vårdnadshavarna angett att de arbetade på obekväm tid överstiger det antal barn som hade vårdnadshavare med obekväm arbetstid (ca 5 570 tidpunkter resp. ca 3 150 barn).

Tabell 4.9 Barn efter vårdnadshavarnas arbetstillfällen under obekväm arbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Obekväm tid	Ålder, arbetstid								
	0–6 år			7–12 år			0–12 år		
	1–34 tim. %	35–w tim. %	1–w tim. %	1–34 tim. %	35–w tim. %	1–w tim. %	1–34 tim. %	35–w tim. %	1–w tim. %
Morgon kl. 05.30–07.00	12	9	11	16	12	14	14	11	13
Kväll kl. 18.30–21.00	38	32	36	37	34	36	38	33	36
Natt kl. 21.00–05.30	18	17	17	15	7	12	16	10	14
Lördag dagtid	21	26	22	22	28	24	21	27	23
Söndag dagtid	12	15	13	10	20	14	11	18	13
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal	1 860	730	2 580	1 780	1 200	2 980	3 640	1 930	5 570

Av olika tidpunkter för obekväm arbetstid var kvällen mellan kl. 18.30–21.00 och lördag mest förekommande bland både hel- och deltidsarbetande.

Som kan utläsas av tabellen inträffade 36 % av tillfällena under kvällstid och 23 % under lördagar. För barn noll–tolv år med heltidsarbetande vårdnadshavare gav motsvarande siffermaterial att 33 % av arbetstillfällen på obekväm tid inträffade på kvällen och 27 % på lördagar.

En jämförelse mellan heltidsarbetande och deltidsarbetande vad gäller obekväm tid (se tabell 4.9 s. 41) visar att det var en högre andel bland de deltidsarbetande som arbetade på natten (16 %) än vad det var för heltidsarbetande (10 %). Motsatt förhållande gäller obekväm tid på söndagar, där det var en högre andel bland de heltidsarbetande (18 %) som arbetade/studerade dessa dagar än det var bland de deltidsarbetande (11 %).

I övrigt var det inte några större skillnader mellan heltidsarbetande och deltidsarbetande i denna fråga.

En jämförelse mellan noll–sexåringarnas och sju–tolvåringarnas vårdnadshavare som arbetade eller studerade på obekväm tid visar att det var något vanligare för åldersgruppen noll–sex år att vårdnadshavarna arbetade nattetid än vad det var för åldersgruppen sju–tolv år. Bland noll–sexåringarna var andelarna med vårdnadshavare som arbetade på natten 18 % för deltid och 17 % för heltid. Motsvarande andelar för sju–tolvårsgrupperna var 15 resp. 7 %. Motsatt förhållande gäller för arbete på morgonen, där en större andel av vårdnadshavarna till sju–tolvåringarna arbetade. Tidpunkter då arbete/studier inföll under obekväm tid var dock vanligast för såväl förskolebarn som skolbarn under kvällar och lördagar.

I undersökningen har det obekväma arbetet indelats i fem perioder. Nedan redovisas kombinationer av tidpunkter då förvärvsarbete/studier var förlagda till obekväm tid.

Vissa schema eller skiftgång med nattarbete kan medföra att även viss del av kvällen eller morgonen tas i anspråk. Det är dock vanligast att den obekväma arbetstiden infaller under *endast* kväll, natt eller morgon.

Den mest förekommande kombinationen av tidpunkter för arbete eller studier under obekväm tid är natt + morgon. Detta gällde för 8 % av de barn som hade vårdnadshavare med obekväm tid under vardagar och 3 % av samtliga barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare. För 6 % gällde obekväm tid under morgon och kväll och 4 % berördes av obekväm tid under samtliga tidpunkter dvs. morgon, kväll och natt.

Det var inte någon större skillnad mellan åldersgrupperna noll–sex år och sju–tolv år vad gäller kombinationer av obekväma tidpunkter då vårdnadshavarna arbetade.

Tabellen nedan gäller för antal och andel barn som berördes av ovan beskrivna förhållanden.

Tabell 4.10 Barn efter kombinationer av tidpunkter under vardagar då vårdnadshavaren förvärvsarbetade på obekväm tid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel). Tabellen inkluderar ej lördag och söndag

	Antal barn 0–6 år		Antal barn 7–12 år		Antal barn 0–12 år		Andel av totala
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	fab./stud.
Natt och morgon	120	9	110	8	230	8	3
Kväll och natt	80	6	60	4	150	5	2
Morgon och kväll	70	5	110	7	180	6	2
Natt, morgon och kväll	40	3	60	4	100	4	1
Endast natten	200	16	110	7	310	11	4
Endast kvällen	740	56	840	56	1 580	56	20
Endast morgonen	50	3	200	13	250	9	3
Samtliga med obekväm tid vardagar	1 310	100	1 490	100	2 800	100	35

5 Vårdnadshavarnas planer att börja förvärvsarbeta

Andelen barn med hemarbetande vårdnadshavare som planerade att börja arbeta/studera utanför hemmet inom ett år var vid undersökningstillfället i Växjö 34 % (1 500). För noll–sexåringarna var det 36 % och för sju–tolvåringarna 29 %. Enligt undersökningen utgjorde barn till hemarbetande eller dagbarnvårdare totalt 4 430.

Om andelen barn vars vårdnadshavare planerade att börja förvärvsarbeta utanför hemmet beräknas av det totala antalet barn blir det totalt 12 %, för åldersgruppen noll–sex år 16 % och för åldersgruppen sju–tolv år 9 %.

Samtidigt som andelen barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare ökar med barnets stigande ålder, minskar andelen barn med vårdnadshavare som planerar att förvärvsarbeta/studera inom ett år mätt av samtliga barn. Av tabell 5.1 framgår att denna andel minskar ifrån 16 % för samtliga noll–sexåringar till 9 % för samtliga sju–tolvåringar. För den minsta gruppen noll–två år utgör andelen 17 %, medan den för barn tio–tolv år utgör 7 %.

Undersökningen visar att det var vanligare att barn i åldersgruppen noll–två år hade vårdnadshavare som var benägna att börja förvärvsarbeta utanför hemmet inom ett år än det var för åldersgruppen tio–tolv år. Orsak kan vara att det totalt sett bland tio–tolvåringarna är färre barn som har hemarbetande vårdnadshavare. I åldersgruppen noll–två år var det 433 st. vars vårdnadshavare planerade att börja förvärvsarbeta/studera utanför hemmet och i åldersgruppen tio–tolv år var det 211 st.

Tabell 5.1 Barn efter vårdnadshavarens arbetsplaner samt ålder och område, procent

Område	Skall ej besvara frågan	Planerar ej att arbeta utanför hemmet inom ett år	Planerar arbete utanför hemmet inom ett år	Totalt %	Samtliga barn Antal
0–6 år					
Växjö tätort	59	23	18	100	3 670
Växjö ytterområde	58	30	11	100	2 170
Östra Torsås	59	28	13	100	250
Aneboda	44	42	14	100	230
7–12 år					
Växjö tätort	74	18	8	100	3 540
Växjö ytterområde	61	30	10	100	1 920
Östra Torsås	68	24	8	100	160
Aneboda	64	24	12	100	200
Hela kommunen					
0– 6 år	58	26	16	100	6 320
7–12 år	69	22	9	100	5 820
0– 2 år	56	26	17	100	2 550
3– 6 år	60	26	14	100	3 770
7– 9 år	67	23	10	100	2 810
10–12 år	71	21	7	100	3 010
0–12 år	64	24	12	100	12 140

6 Barnomsorg

I det följande beskrivs nuvarande barnomsorg för samtliga barn och hur barnomsorgen varierar efter veckoarbetstid, i vilken grad vårdnadshavarna är nöjda eller vill byta tillsynsform. I detta avsnitt tas även upp hur vårdnadshavarna som arbetade på obekväm tid klarade sin barntillsyn och i vilken utsträckning barn fick klara sig själva. Vårdnadshavare som planerade att börja förvärvsarbeta och vilken tillsyn som de önskade för sina barn redovisas också i detta avsnitt.

6.1 Nuvarande barnomsorg

I enkäten tillfrågades vårdnadshavarna vilken tillsyn barnen hade vid enkättillfället.

I enkäten gavs vårdnadshavarna möjlighet att markera flera alternativ för vilken eller vilka olika typer av barnomsorgstyper som användes. Tabellen nedan visar olika typer av barnomsorg och antalet barn i undersökningen eftersom flera alternativ kan gälla för ett barn.

Tabell 6.1 Totalt antal tillsynstillfällen. Hela kommunen

Fråga	Svar			
11 Hur är omsorgen ordnad för barnet under april månad 1978 medan Du förvärvsarbetar/studerar (Flera alternativ kan markeras)	(29)			
	☐	1	Jag varken förvärvsarbetar eller studerar	3 550
	☐	2	Jag är kommunal dagbarnvårdare	516
	☐	3	Jag är privat dagmamma	174
	(30)			
	☐	01	Annan vuxen är hemma	1 099
	☐	02	Äldre syskon är hemma	422
	☐	03	Jag är bara borta när barnet är i skolan	939
	☐	04	Min make/samboende och jag turas om med barnomsorgen och arbetar skilda tider	949
	☐	05	Barnet är i daghem/fritidshem	
	☐	06	Barnet är i kommunalt familjedaghem	756
	☐	07	Barnet är i privat familjedaghem	1 258
	☐	08	Barnflicka/Hemhjälp är i hemmet	76
	☐	11	Barnet är hos släkting	722
	☐	12	Barnet klarar sig självt	1 523
	☐	13	Annat	328
	Tre tillsynsformer; 419			
	.....			
	Mer än tre tillsynsformer; 102			
	.....			

I följande avsnitt redovisas samtliga barns omsorg oavsett vårdnadshavarens arbetsförhållande etc. Därefter redovisas barnen efter vårdnadshavarens veckoarbetstid. För att få fram antalet barn i varje huvudsaklig barnomsorgstyp, har en prioritering skett av de olika alternativen. I redovisningen nedan representeras således varje omsorgstillfälle av ett barn (tab. 6.2).

6.1.1 *Nuvarande barnomsorg – förskolebarn (0–6 år)*

Av samtliga förskolebarn tillsågs 41 % i hemmet av vårdnadshavaren själv. Vårdnadshavarna till 9 % av förskolebarnen hade daghem som huvudomsorg. För ytterligare 9 % uppgavs kommunalt familjedaghem. Det var 16 % av förskolebarnen som fick sin omsorg genom privat familjedaghem. Släkting till vårdnadshavaren hade hand om 8 % av barnen mellan 6 % omhändertogs av "Annan vuxen" i hemmet.

6.1.2 *Nuvarande barnomsorg – skolbarn (7–12 år)*

Av skolbarn sju till tolv år tillsågs 39 % i hemmet av vårdnadshavaren. Knappt en tredjedel (28 %) av skolbarnen fick klara sig själva eller hade någon omsorgsform som ej var representerad bland de angivna alternativen. Den tredje vanligaste omsorgen var "Annan vuxen är hemma", vilken berörde 9 % av barnen. Det var 3 % av samtliga skolbarn som hade plats i fritidshem. De övriga omsorgsformerna gällde vardera för mellan 3 och 6 % av barnen.

6.2 Nuvarande barnomsorg efter veckoarbetstid

6.2.1 *Nuvarande barnomsorg efter arbetstid – förskolebarn (0–6 år)*

När vi delar upp förskolebarnen efter vårdnadshavarnas veckoarbetstider ser vi i tabell 6.3 att det var fyra omsorgsformer som varierade märkbart med arbetstidens längd.

Den första typen av omsorg i tabellen är den där vårdnadshavaren var kommunal eller privat dagmamma och där barnet följaktligen var hemma. Endast 5 % av barnen med deltidsarbetande (16–34 tim.) vårdnadshavare hade en moder som var dagbarnvårdare medan det var 21 % av barnen till heltidsarbetande (35–w tim.) vårdnadshavare vars mor var dagbarnvårdare (98 resp. 242 barn). Till en del kan denna skillnad förmodligen förklaras med att dagbarnvårdarna ofta arbetade mer än 35 timmar per vecka.

Andelen barn som vistades i kommunala familjedaghem varierade kraftigt med vårdnadshavarens veckoarbetstid. Det var vanligare med kommunalt familjedaghem bland barn till heltidsarbetande vårdnadshavare än det var bland barn till deltidsarbetande vårdnadshavare. Endast 8 % av barnen till arbetande 16–34 t., gentemot 26 % av barnen till heltidsarbetande berördes av denna omsorgsform. För privata daghem var bilden den omvända – 34 % av barnen till deltidsarbetande resp. 14 % av barnen till heltidsarbetande hade privat familjedaghem.

Tabell 6.2 Nuvarande omsorg efter barnens ålder. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Ålder	Omsorgsform																			
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarn-vårdare Bara borta när barnet är i skolan		Barnet är i daghem, fritids-hem		Barnet är i kommunalt familjedag-hem		Barnet är i privat familje-daghem		Barnet är hos släkting		Annan vuxen är hemma		Äldre syskon barnflicka/ hemhjälp		Make/ samboende		Klarar sig självt/ Annat		Totalt	
	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%	Ant.	%
0– 6	2 570	41	590	9	560	9	1 040	16	500	8	390	6	110	2	280	4	280	4	6 320	100
7–12	2 270	39	190	3	200	3	210	4	170	3	530	9	320	6	220	4	1 660	28	5 820	100

Tabell 6.3 Barn 0–6 år efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommunal/privat dagbarnvårdare	60	9	100	5	240	21	340	11
Barnet är i daghem	30	4	330	16	210	19	540	17
Barnet är i kommunalt familjedaghem	20	3	160	8	300	26	460	14
Barnet är i privat familjedaghem	120	18	690	34	150	14	850	26
Barnet är hos släkting	30	4	320	16	100	9	420	13
Annan vuxen är hemma	180	26	140	7	50	4	200	6
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	0	0	100	5	10	1	110	3
Make/samboende	140	20	100	5	20	2	120	4
Klarar sig självt/Annat	90	13	110	5	50	4	160	5
Totalt	680	100	2 060	100	1 140	100	3 200	100

Omsorgsformen "Barnet är hos släkting" förekommer i större utsträckning bland barn till deltidsarbetande. Det var 16 % av barnen till deltidsarbetande som berördes av denna omsorgsform. Andelen bland barn till heltidsarbetande var 9 %.

Av tabellen framgår också att barn till deltidsarbetande i lägre utsträckning hade tillgång till kommunal barnomsorg i daghem än barn till heltidsarbetande. Delområdena redovisas i tabellbilaga 5, tabell 6.3.1–6.3.3.

6.2.2 *Nuvarande barnomsorg efter arbetstid – skolbarn (7–12 år)*

Studerar vi skolbarn vars vårdnadshavare arbetar 16–34 t. finner vi att 25 % hade tillsyn av vårdnadshavaren i hemmet, genom att denna antingen var kommunal eller privat dagmamma eller endast arbetade/studerade då barnet var i skolan. Andelen barn till heltidsarbetande vårdnadshavare, där barnet vistades i hemmet var knappt hälften så stor – 11 %.

Andelen barn till deltidsarbetande vårdnadshavare som var i kommunalt fritidshem/familjedaghem var 2 resp. 1 %. Motsvarande andelar för barn till heltidsarbetande vårdnadshavare var 9 resp. 12 %. Även för denna åldersgrupp hade andelen barn till deltidsarbetande vårdnadshavare i lägre utsträckning tillgång till kommunal barnomsorg än vad andelen barn till heltidsarbetande hade.

Övriga omsorgsformer var med hänsyn till andelen av totalantalet barn relativt oberoende av arbetstidens längd. Den omsorgsform som varierade mest var "Äldre syskon/barnflicka/hemhjälp". Drygt 5 % av skolbarnen vars vårdnadshavare arbetade 16–34 t. berördes av denna omsorgsform, medan 9 % av barnen med heltidsarbetande vårdnadshavare hade denna omsorgsform.

Delområden redovisas i tabellbilagan tabell 6.4.1–6.4.3.

Tabell 6.4 Barn 7–12 år efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Hela kommunen (antal hela tiotal och andel)

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kommunal/privat dagbarnvårdare Bara borta när barnet är i skolan	110	20	600	25	150	11	740	20
Barnet är i daghem, fritidshem	20	4	60	2	120	9	180	5
Barnet är i kommunalt familjedaghem	0	0	30	1	150	12	180	5
Barnet är i privat familjedaghem	0	0	140	6	60	4	200	5
Barnet är hos släkting	20	4	60	3	100	7	360	10
Annan vuxen är hemma	140	26	270	11	100	7	360	10
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	80	15	120	5	120	9	250	7
Make/samboende	70	13	120	5	20	2	140	4
Klarar sig själv/Annat	80	15	980	41	530	40	1 510	41
Totalt	540	100	2 380	100	1 320	100	3 700	100

6.3 Barnomsorgskombinationer

6.3.1 *Förekomst av kombinationer*

För att utröna i vilken utsträckning barn konfronteras med fler än en tillsynsform gavs vårdnadshavaren möjlighet att markera flera tillsynsalternativ.

Det visade sig att drygt 82 % av barn noll–tolv år endast berördes av en tillsynsform. Andelen barn med två tillsynsformer var totalt knappt 13 % medan drygt 4 % av barnen hade tre eller fler tillsynsformer. Andelen barn med mer än en tillsynsform ökade med stigande ålder.

Tabell 6.5 Andel barn efter antal tillsynsformer och ålder. Hela kommunen

	Antal tillsynsformer				Bortfall	Totalt
Ålder	1 %	2 %	3 %	Fler än 3 %		
0– 2	93	9	0	0	0	100
3– 6	88	10		0	0	100
7– 9	74	15	8	2	1	100
10–12	74	20	4	1	1	100
Samtliga	82	13	3	1	1	100

6.3.2 *Exempel på vanliga kombinationer*

I följande avsnitt görs en kortfattad redovisning av vissa vanliga tillsynskombinationer. Det bör dock tilläggas att antalet observationer inom varje redovisningsgrupp är relativt litet, varför kommentarer och slutsatser bör tolkas utifrån detta. Ett försök till slutsatser och tendenser har gjorts och

redovisas nedan. Andelarna är beräknade av samtliga tillsynstillfällen då inget annat anges.

0–2 år

Den vanligaste tillsynskombinationen var "Annan vuxen hemma" och "Barnet är i privat familjedaghem" (2 %). Näst vanligast var kombinationen "Annan vuxen är hemma" och "Min make/samboende och jag turas om med barnomsorgen och arbetar skilda tider" (1 %). I de flesta fall var förmodligen denna kombination samma tillsynsform. Över huvud taget var det relativt få tillsynskombinationer för barn noll–två år och i de flesta kombinationer ingår någon vuxen familjemedlem.

3–6 år

Tendensen från noll–tvååringarna står sig, vilket innebär att "Annan vuxen" eller "Make/samboende" förekom i de flesta kombinationerna. Den mest förekommande kombinationen var "Annan vuxen är hemma" och "Privat familjedaghem" (2 %). Tre–sexåringarna hade en större spridning på olika kombinationer än vad noll–tvååringarna hade. Andelen tre-kombinationer var sammanlagt 1 %.

7–9 år

Denna åldersgrupp hade flest typer av tillsynskombinationer. Vuxen familjemedlem förekom i de flesta kombinationerna. Vanligast var "Annan vuxen är hemma" och "Barnet klarar sig självt". Den sistnämnda "tillsynsformen" förekom i 5 % av samtliga tillsynsformer i åldersgruppen (31 % av två-kombinationerna). Det näst vanligaste kombinationen bestod just av tillsynsformen "Barnet klarar sig självt" och "Äldre syskon är hemma" (1 %).

Andelen tre-kombinationer uppgick till 8 %. Av datatekniska skäl var det svårt att uttala sig om tre-kombinationernas utseende. I åldersgruppen sju–nio år fanns över huvud taget flest tillsynskombinationer.

10–12 år

Det mest markanta i denna grupp var att tillsynsformen "Barnet klarar sig själv" ökade kraftigt och förekom i 12 % av samtliga tillsynsformer (63 % av två-kombinationerna). Den främsta enskilda två-kombinationen var ovannämnda tillsynsform och "Äldre syskon är hemma" med 4 % av samtliga tillsynsformer. Antalet typer av tillsynskombinationer var färre i tio–tolv-årsgruppen än i åldersgruppen sju–nio år, vilket beror på att barnet klarar sig bättre på egen hand.

6.4 Nuvarande barnomsorg jämförd med önskad barnomsorg

För att få en uppfattning om huruvida vårdnadshavarna var nöjda med "nuvarande" barnomsorgssituation eller önskade en förändring jämfördes de båda uppgifterna – nuvarande och önskad barnomsorg. Resultaten framgår enligt tabellerna 6.6 och 6.7.

6.4.1 *Nuvarande och önskad barnomsorg – förskolebarn (0–6 år)*

Undersökningsresultaten för "önskad omsorg" i tab. 6.6 (kolumnen längst ut till höger) visar att vårdnadshavare till 33 % av samtliga barn önskade någon förändring av sin nuvarande barnomsorg. För 17 % av samtliga barn önskades daghem. För 11 % önskades familjedaghem och 3 % hade markerat för både kommunalt familjedaghem och daghem. För 2 % önskades "annan" form av barnomsorg. Drygt 1 000 daghemsplatser skulle behövas för att uppfylla dessa behov. Antalet nya familjedaghemsplatser som behövs för att motsvara dessa önskemål är knappt 700. Daghemsönskemålen avser lika många barn i åldrarna noll–två år som tre–sex år dvs. ca 500 barn i varje åldersgrupp. Familjedaghem önskas av drygt 400 noll–tvååringar och drygt 200 tre–sexåringar. Vissa av dessa barn har vårdnadshavare vilka inte arbetade i nuläget. I avsnitt 6.5 beskrivs önskemål om barnomsorg för barn med vårdnadshavare som arbetade minst 16 timmar per vecka.

Går vi in i detalj och studerar vilken omsorg de som var nöjda hade, kan vi konstatera att den högsta andelen förskolebarn vars vårdnadshavare var nöjda med sin omsorg hade daghem. Andelen nöjda är för denna grupp 93 %.

Vårdnadshavare till 85 % av barnen var nöjda med omsorgsformen "Kommunalt familjedaghem". Stora andelar vårdnadshavare som ej önskade byta till annan barnomsorg hade annan vuxen hemma eller var själv hemma. Privat familjedaghem var den omsorgsform där vårdnadshavarna var minst benägna att acceptera den nuvarande situationen. Vårdnadshavare till 37 % av förskolebarnen som hade privat familjedaghem önskade behålla denna omsorgsform, och det var 32 % som önskade kommunalt familjedaghem i stället.

Åldersgrupperna noll–två år och tre–sex år redovisas i tabellbilagan, tab. 6.6.1–6.6.2.

6.4.2 *Nuvarande och önskad barnomsorg – skolbarn (7–12 år)*

I tab. 6.7 finner vi att vårdnadshavare till skolbarn i större utsträckning än vårdnadshavare till förskolebarn var nöjda med nuvarande omsorg. Av samtliga barn sju–tolv år ansåg sig vårdnadshavare till 89 % vara nöjda med nuvarande omsorgsform. Denna höga andel har förmodligen flera orsaker. En är naturligtvis att barnen under stor del av dagen var i skolan. Med stigande ålder kan de i större utsträckning ta vara på sig själva. En annan möjlig orsak som kan inverka på andelen nöjda är att vårdnadshavarna anpassar sig till rådande omsorgsform och med tiden definierar den som bra.

Tabell 6.6 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 0–6 år. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Önskad omsorgsform		Fab./stud ej Kom./priv. dagbarnvårdare Bara borta när barnet är i skolan	Barnet är i daghem	Barnet är i kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familjedaghem	Barnet är hos släkting	Annan vuxen är hemma	Äldre syskon barnflicka/ hemhjälp	Make/ sambo-ende	Klarar sig självt/ Annat	Totalt
Önskar ingen förändring		1 800	550	470	380	320	280	50	180	180	4 220
	%	70	93	85	37	65					67
Daghem		400	0	80	330	70	70	40	50	50	1 100
	%	16	0	14	32	10					17
Kommunalt familjedaghem		260	20	0	240	100	0	0	30	30	690
	%	10	3	0	23	21					11
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem		50		0	80	0	20	0	20	10	170
	%	2	0	0	7	0					3
Annat		60	20	0	10	0	20	20	0	0	140
	%	2	4	1	1	0					2
Totalt		2 570	590	560	1 040	500	390	110	280	280	6 320
	%	100	100	100	100	100					100

Tabell 6.7 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 7–12 år. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)[a]

Önskad omsorgsform	Nuvarande barnomsorg									Totalt
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarnvårdare net är i skolan	Barnet är i fritidshem	Barnet är i kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familje daghem	Barnet är hos släkting	Annan vuxen är hemma	Äldre syskon barnflicka/ hemhjälp	Make/ samboende	Klarar sig självt/ Annat	
Önskar ingen förändring	2 040	190	160	160	160	490	280	210	1 480	5 180
%	90					93			89	89
Daghem, fritidshem	100	0	20	40	0	40	20	0	160	400
%	5					7			10	7
Kommunalt familjedaghem	60	0	0	10	0	0	0	0	0	60
%	2								0	1
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
%	0					0			0	0
Annat	50	0	20	0	0	0	20	20	20	130
%	2								1	2
Totalt	2 270	190	200	210	170	530	320	220	1 660	5 770
%	100					100			100	100

[a] För vissa omsorgsformer är antalet barn så litet att procent inte kan redovisas.

Vårdnadshavare till 10 % av skolbarnen motsvarande ca 590 barn önskade en annan omsorgsform än nuvarande. För 7 % dvs. ca 400 barn önskades fritidshem och för 1 % dvs. 61 barn önskades kommunalt familjedaghem.

Studerar vi önskemålen efter barnens nuvarande omsorgsformer finner vi att praktiskt taget alla vårdnadshavare med omsorgsformerna "Daghem, fritidshem" och "Barnet är hos släkting" var nöjda.

Vid omsorgsformerna "Vårdnadshavaren själv", "Annan vuxen", "Äldre syskon eller barnflicka" ansågs den nuvarande omsorgsformen vara bra för huvuddelen av barnen.

För ca 10 % av dessa önskades ändrad omsorgsform vilket motsvarar drygt 160 fritidshemsplatser och drygt 50 platser i kommunalt familjedaghem.

Klara sig själva fick ca 1 660 skolbarn göra. Vårdnadshavare till 89 % av dessa önskade ingen annan omsorgsform, medan 10 % motsvarande ca 170 barn önskade fritidshem. Av dessa barn var drygt 100 i åldrarna sju–nio år. Ingen önskade kommunalt familjedaghem.

Vårdnadshavare till 50 av de 210 barn som var i privat familjedaghem önskade annan omsorgsform. Huvuddelen önskade fritidshem. Bland de vårdnadshavare som hade sina barn i kommunalt familjedaghem önskades annan omsorgsform för 40.

Åldersgrupperna sju–nio år och tio–tolv år redovisas i tabellbilagan, tab. 6.7.1–6.7.2.

6.5 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn vars föräldrar arbetade 16 timmar eller mer per vecka

I avsnitt 6.4 redogjordes för nuvarande och önskad barnomsorg för samtliga barn i Växjö kommun. I detta avsnitt redogörs för nuvarande och önskad omsorg för barn till vårdnadshavare som förvärvsarbetade 16 timmar eller mer per vecka.

6.5.1 *Förskolebarn (0–6 år)*

I Växjö kommun fanns ca 3 800 barn vars vårdnadshavare arbetade 16 timmar eller mer per vecka. I tab. 6.7 (totalkolumnen) kan vi konstatera att 64 % av vårdnadshavarna inte önskade någon förändring av nuvarande omsorgssituation. Bland de 36 % som inte var nöjda önskade den övervägande delen – 20 % – daghem. För 11 % önskades kommunalt familjedaghem. För ytterligare 3 % önskades antingen daghem eller familjedaghem.

Som även konstaterades i avsnitt 6.4.1 återfanns den största andelen nöjda bland de som hade barnen i daghem/kommunalt familjedaghem (88 %). Av de 12 % som inte var nöjda dvs. de som önskade byta barnomsorg ville 10 % ha daghem eller familjedaghem.

Den lägsta andelen nöjda finner vi bland dem som hade omsorgen ordnad genom äldre syskon, barnflicka eller hemhjälp. I denna grupp önskade mer än hälften av vårdnadshavarna byta omsorgsform. För drygt en tredjedel av dessa barn önskades daghem, däremot önskade ingen vårdnadshavare

Tabell 6.8 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 0–6 år vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform								Totalt
	Kom./priv. dagbarnvårdare Bara borta då barnet är i skolan	Barnet är i fritidshem eller kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familjedaghem	Barnet är hos släkting	Annan vuxen är hemma	Äldre syskon barnflicka/ hemhjälp	Make/ samboende	Klarar sig självt/ Annat	
Önskar ingen förändring	250	940	300	290	140	40	90	100	2 160
%	67	88	34	65					64
Daghem eller fritidshem	60	80	300	70	40	40	30	50	680
%	17	7	34	16					20
Kommunalt familjedaghem	50	20	200	90	0	0		20	370
%	13	2	23	19					11
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	10	0	70	0	20	0	0	0	100
%	3								3
Annat	0	30	10	0	20	20	0	0	80
%		3	1						2
Totalt	380	1 070	880	450	210	110	120	170	3 390
%	100	100	100	100					100

familjedaghem. Alternativet "Annat" var också ett vanligt önskemål. De som angav annat gjorde i allmänhet detta för att somliga omsorgsalternativ inte stämde exakt med de egna önskemålen. T. ex. förklarades under "annat" vilken tid som omsorgen önskades i detalj. Det förekom även att önskemål om lokalisering av daghem/fritidshem framfördes samt alternativa lösningar för barnomsorg. Exempel på sådana alternativa barnomsorgsformer var en öppen flexibel verksamhet för barn.

För övriga omsorgsformer (sammantagna) låg andelen vårdnadshavare som ej önskade byta omsorgsform mellan 60 och 70 %. Av dem som önskade byta omsorgsform ville den övervägande delen ha daghem (25 %). För 16 % av barnen önskades familjedaghem. Bland de som hade barnet hos släkting var 64 % nöjda. För 16 % av barnen önskades daghem och för ytterligare 19 % familjedaghem.

Vårdnadshavare till ca 380 barn såg till barnen i hemmet. Av dessa önskade vårdnadshavare till 250 barn inte byta nuvarande omsorg. Vårdnadshavare till 120 barn önskade en förändring. För 60 önskades daghem och för 50 önskades kommunalt familjedaghem.

6.5.2 *Skolbarn (7–12 år)*

Totalt fanns i Växjö kommun ca 3 810 skolbarn vars vårdnadshavare arbetade 16 timmar eller mer per vecka.

Andelen som inte önskade någon förändring av nuvarande barnomsorg var hög – 91 %. För 7 % av skolbarnen önskades daghem/fritidshem. För ytterligare 2 % önskades annat alternativ.

Genomgående var det en stor andel som inte önskade någon förändring av barnens nuvarande omsorg. Den grupp som var "mest nöjda" var vårdnadshavare som hade sina barn hos släkting, själva skötte omsorgen i hemmet (98 %), lät barnet tillses av annan vuxen i hemmet eller de som hade kommunal barnomsorg. Att en vårdnadshavare till så stor del av de barn som fick sin omsorg i hemmet inte önskade annan form av tillsyn kan ha sin förklaring i att inom denna grupp hör även de hemarbetande som ej planerade att förvärvsarbeta inom det närmaste året.

Den enda omsorgsformen där en större andel vårdnadshavare önskade byta var "Privat familjedaghem". För 20 % av barnen i denna omsorgsform önskades fritidshem, medan familjedaghem i kommunal regi önskades för tio barn.

6.6 Jämförelser av omsorgssituationen för förskolebarn resp. skolbarn

Vid en jämförelse mellan förskolebarn och skolbarn (vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka) kan man konstatera att det var en större andel bland de yngre barnen (0–6 år) som önskade byta barnomsorg. Den totala efterfrågan på kommunal barnomsorg, var även högre för denna grupp. Av barn noll–sex år med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare (16 timmar eller mer per vecka) önskade 34 %

Tabell 6.9 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn 7–12 år vars vårdnadshavare förvärvsarbetade/studerade 16 timmar eller mer per vecka. Hela kommunen (antal i tiotal och andel)

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform							Totalt	
	Kom./priv. dagbarnvårdare Bara borta då barnet är i skolan	Barnet är i daghem, fritidshem eller kommunalt familjedaghem	Barnet är i privat familjedaghem	Barnet är hos släkting	Annan vuxen är hemma	Äldre syskon barnflicka/ hemhjälp	Make/ samboende	Klarar sig självt/ Annat	
Önskar ingen förändring	730	330	160	140	370	200	120	1 410	3 460
%	98							90	91
Daghem eller fritidshem	10	20	40	0	10	20	0	140	260
%	1							9	7
Kommunalt familjedaghem	0	0	10	0	0	0	0	0	10
%									
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
%									
Annat	10	20	0	0	0	20	20	20	80
%	1							1	2
Totalt	750	380	210	140	380	250	140	1 570	3 810
%	100							100	100

kommunal barnomsorg. Motsvarande andel för åldersgruppen sju–tolv år var 7 %.

En orsak till att andelen vårdnadshavare som är nöjda med nuvarande barnomsorg var högre i åldersgruppen sju–tolv år är förmodligen beroende av att barnen börjar skolan. Dessutom klarar sig barnen i större utsträckning själva med stigande ålder. Detta illustreras i diagrammet nedan. Av diagrammet framgår sålunda att vårdnadshavarnas benägenhet eller önskemål om att byta den nuvarande barnomsorgen sjunker med barnets stigande ålder.

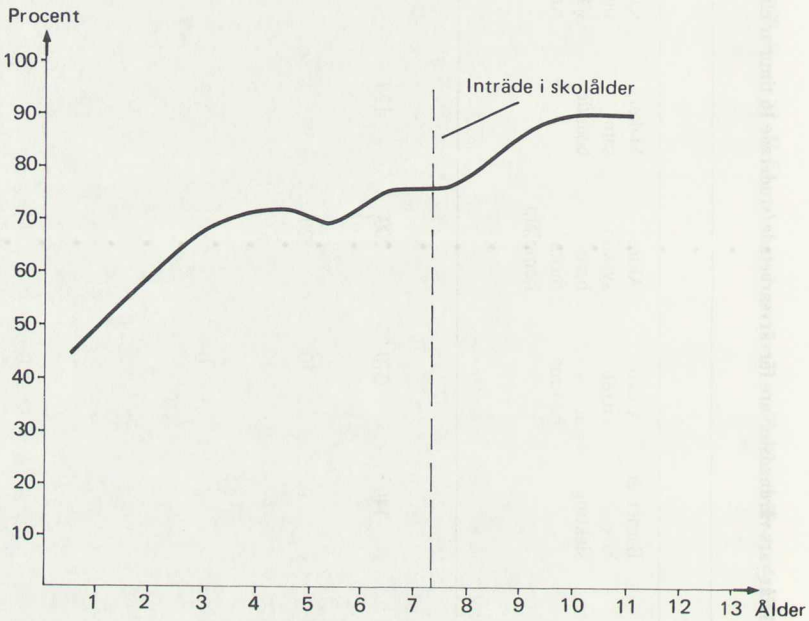

Figur 6.1 Andel barn vars föräldrar ej önskade någon förändrad barnomsorg. Hela kommunen.

6.7 Nuvarande och önskad barnomsorg för barn med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid

I det följande beskrivs vilken omsorg barn till vårdnadshavare som arbetar på obekväm tid hade och vilken omsorgsform som önskades. Dessutom redovisas i vilken utsträckning de klarade sig själva under det att vårdnadshavaren arbetade på obekväm tid.

6.7.1 *Omsorgssituationen för barn under obekväm tid*

Antalet noll–sexåringar med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid var enligt undersökningen 1 490 i hela kommunen. Andelen skiljer sig något mellan kommunens olika delar. Det var en större andel av barnen som hade vårdnadshavare med obekväm arbetstid i Växjö tätort än i övriga delar av kommunen.

Nedanstående tabell visar nuvarande omsorg samt önskemål om förändrad

omsorg för barn noll–sex år där vårdnadshavaren förvärvsarbetade på obekväm tid. Av vårdnadshavare med obekväm arbetstid var det 38 % som önskade förändrad omsorg. Totalt bland barn med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid var det 18 % som hade kommunal barnomsorg och 24 % som hade privat tillsyn. För ytterligare 530 barn dvs. 36 % av dem som hade obekväm tid önskades daghem eller kommunalt familjedaghem. Som jämförelse kan nämnas att daghem/familjedaghem önskades för 34 % av samtliga barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare minst 16 timmar/vecka i åldrarna noll–sex år i undersökningen.

Tabellen nedan beskriver förhållandena för barn med vårdnadshavare som arbetade/studerade på obekväm tid vad gäller nuvarande och önskad barnomsorg.

Tabell 6.10 Antal och andel barn 0–6 år med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid. Nuvarande tillsyn. Hela kommunen

Nuvarande tillsyn	Antal	%
Kommunal tillsyn	270	18
Privat familjedaghem	350	24
Övrig privat tillsyn	870	59
Summa	1 490	100

Den övervägande delen av barn med vårdnadshavare som förvärvsarbetade på obekväm tid hade någon form av privat omsorg. I tabellen ovan har de olika privata tillsynsalternativen slagits samman, dock ej privat familjedaghem som utgjorde den största andelen av privata tillsynsalternativ. Således var privat familjedaghem den vanligaste tillsynsformen för barn vars vårdnadshavare arbetade på obekväm tid.

Tabell 6.11 Antal och andel barn 0–6 år med vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid. Önskad tillsyn. Hela kommunen

Önskemål om förändrad tillsyn	Antal	%
Önskar ej förändrad tillsyn	920	62
Önskar daghem	210	14
Önskar kommunalt familjedaghem	240	16
Kombination daghem kommunalt familjedaghem	80	6
Annan tillsyn	40	2
Summa	1 490	100

Av ovanstående tabell framkommer att nästan hälften önskar byta sin nuvarande barnomsorg.

Samtliga vårdnadshavare som hade daghemsplats var nöjda med denna omsorgsform. Det förekom således inte i något fall att byte till annan omsorgsform önskades.

6.7.2 *Antal barn som klarade sig själva utan tillsyn från vuxen då vårdnadshavaren arbetade på obekväm tid*

Vårdnadshavare med obekväm arbetstid hade i mindre utsträckning än övriga förvärvsarbetande vårdnadshavare tillgång till kommunal barnomsorg. Det kan därför vara intressant att se i vilken utsträckning barn till vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid får klara sig själva.

Enligt undersökningen fanns det några, ca 30 barn, i åldersgrupperna noll–sex år som fick klara sig själva. Nästan samtliga av dessa hade vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid. (Siffermaterialet är dock för litet för att några säkra slutsatser skall kunna dras.)

Bland sju–tolvåringarna var det naturligt nog en mycket större andel som fick klara sig själv utan tillgång till annan tillsynsform. Totalt var det ca 980 barn i åldern sju–tolv år som fick klara sig själva medan vårdnadshavaren förvärvsarbetade eller studerade. Av dessa var det 32 % vars vårdnadshavare arbetade på obekväm tid.

Av samtliga barn i undersökningen som fick klara sig själva då vårdnadshavarna arbetade/studerade på obekväm tid var det 93 % av barnen som var mellan sju och tolv år.

Tabell 6.12 Andel och antal barn som fick klara sig själva då vårdnadshavaren förvärvsarbetade. Hela kommunen

Ålder	Vårdnadshavarens förvärvsarbete		Totalt
	obekväm tid	normal arbetstid	
7–12 år			
Antal	320	660	980
Andel %	32	68	100

6.8 Vårdnadshavarnas planer att börja förvärvsarbeta utanför hemmet inom ett år samt önskemål om förändrad omsorg inom ett år

Av dem som planerade att börja förvärvsarbeta inom ett år önskade den största andelen någon form av kommunal omsorg. Det var 33 % som önskade daghem/fritidshem och 22 % som önskade kommunalt familjedaghem.

Av tab. 6.13 framgår det att av barn till vårdnadshavare som planerade förvärvsarbete/studier utanför hemmet inom ett år, och ville byta nuvarande omsorgsform önskades daghem för 50 % av noll–sexåringarna. För ytterligare 37 % önskades kommunalt familjedaghem. Vårdnadshavare till 7 % önskade antingen daghem eller familjedaghem.

Drygt två tredjedelar av vårdnadshavare till sju–tolvåringarna önskade fritidshem.

Sammanlagt önskades för 94 % av noll–sexåringarna någon form av kommunal omsorg och för sju–tolvåringarna 89 %.

I detta sammanhang bör även tilläggas att det var 13 % av barn noll–sex år vars vårdnadshavare planerade att börja förvärvsarbeta utanför hemmet

inom ett år. Motsvarande andel för vårdnadshavare till sju–tolvåringar var 6 %.

Tabell 6.13 Planer att börja förvärvsarbeta utanför hemmet och önskemål om barntillsyn inom det närmaste året. Barnåldrar i hela kommunen (antal i hela tiotal och andel)

Barn	Önskar[a] dag-hem/fritids-hem		Önskar kom-munalt famil-jedaghem		Samtliga som önskar kommu-nal barnom-sorg		Önskar annan form		Totala antalet barn – planer att börja förvärvsarbeta		
	Antal	Andel %	Antal	Andel %	Antal	Andel %	Antal	Andel %	Antal	Andel %	
0–6 år	480	57	310	37	790	94	50	6	840	100	70
7–12 år	260	72	60	17	320	89	40	11	360	100	30
Summa	740	62	370	31	1 110	92	90	7	1 200	100	100

[a] Inkl. de 60 som angett att de önskar både daghem och familjedaghem.

Den totala efterfrågan på kommunal barnomsorg i kommunen för samtliga barn resp. för barn med förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavare framgår av ovanstående avsnitt 6.4 resp. 6.5.

Bilaga 1 Enkätformulär

Tvåsidig enkät

ENKÄTSVAR
April 1978

Till vårdnadshavare för

┌ ─

└ ─

Barnomsorgen i Växjö

Denna enkät riktar sig till **kvinnan** i familjen eller till de män som är ensamstående med barn. Frågorna avser **enbart det barn vars namn står på vidstående etikett**

Kryssa för de alternativ som bäst passar in på Din och barnets situation.

Ifylls ej (1) (5) (7)

1 Är Du kvinna eller man? (8)
- ☐ 1 Kvinna
- ☐ 2 Man

2 Är Du ensamboende eller samboende/gift? (9)
- ☐ 1 Ensamboende
- ☐ 2 Samboende/Gift

3 Vilken var Din huvudsakliga sysselsättning veckan 17 - 23 april? (10)
- ☐ 1 Förvärvsarbete (även dagmamma och legoarbete)
- ☐ 2 Studier (även omskolning)
- ☐ 3 Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.
- ☐ 4 Arbete i eget hushåll (hemmafru)
- ☐ 5 Arbetslös
- ☐ 6 Annat, ange vad .....

- Som förvärvsarbetande räknas även oavlönad medhjälpare i familjemedlems företag, t ex jordbruk.
- Till studier räknas förutom studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser och praktikarbete utan lön

4 Hur många timmar förvärvsarbetade/studerade Du veckan 17 - 23 april? (11)
- ☐ 1 Förvärvsarbetade/studerade ej
- ☐ 2 Mellan 1 - 15 timmar
- ☐ 3 Mellan 16 - 34 timmar
- ☐ 4 Mer än 34 timmar (heltid)

5 Har Du förvärvsarbetat/studerat stadigvarande de senaste 4 månaderna? (12)
(Bortse från semester, tillfällig sjukfrånvaro och ferier)
- ☐ 1 Nej
- ☐ 2 Ja, 1 - 15 timmar/vecka normalt
- ☐ 3 Ja, 16 - 34 timmar/vecka normalt
- ☐ 4 Ja, 35 - timmar/vecka normalt

6 Är Din arbetstid/studierna förlagda så att Du är ledig vissa veckor? (13)
(Förutom semester och lov)
- ☐ 1 Nej
- ☐ 2 Ja, vissa veckor

7 Är Din arbetstid/studietid förlagd så att Du är ledig vissa vardagar (utom lördagar)? (14)
- ☐ 1 Nej
- ☐ 2 Ja, viss(a) vardag(ar) är jag ledig

Hur ofta och hur många vardagar/vecka är Du ledig?
Beskriv
.....

Ifylls ej (15)

8 Ange här den kortaste och längsta tid som Du arbetar/studerar. Bortse från dagar då Du inte alls arbetar/studerar.
Räkna in restiden.

Kortaste tid jag arbetar/studerar (inkl restid) (16) ..... timmar/dag

Längsta tid jag arbetar/studerar (inkl restid) (18) ..... timmar/dag

Lika lång tid varje dag (inkl restid) (20) ..... timmar/dag

Vänd!

Blankettutgivare

VÄXJÖ KOMMUN

9 Förvärvsarbetade Du på s k obekväm arbetstid veckan 17 - 23 april?
(Flera alternativ kan markeras)

(22) ☐ 1 Nej
(23) ☐ 2 Ja, på morgonen (05.30 - 07.00)
(24) ☐ 3 Ja, på kvällen (18.30 - 21.00)
(25) ☐ 4 Ja, på natten (21.00 - 05.30)
(26) ☐ 5 Lördag, dagtid
(27) ☐ 6 Söndag, dagtid

10 Besvaras av personer som arbetar i eget hushåll samt av dagbarnvårdare/dagmammor

Planerar Du att börja arbeta utanför hemmet inom ett år?

(28) ☐ 1 Nej
☐ 2 Ja

Frågorna 11 - 12 avser enbart det barn vars namn står angivet på första sidan

11 Hur är omsorgen ordnad för barnet under april månad 1978 medan Du förvärvsarbetar/studerar?
(Flera alternativ kan markeras)

(29) ☐ 1 Jag varken förvärvsarbetar eller studerar
☐ 2 Jag är kommunal dagbarnvårdare
☐ 3 Jag är privat dagmamma
(30) ☐ 01 Annan vuxen är hemma
☐ 02 Äldre syskon är hemma
☐ 03 Jag är bara borta när barnet är i skolan
☐ 04 Min make/samboende och jag turas om med barnomsorgen och arbetar skilda tider
☐ 05 Barnet är i daghem/fritidshem
☐ 06 Barnet är i kommunalt familjedaghem
☐ 07 Barnet är i privat familjedaghem
☐ 08 Barnflicka/Hemhjälp är i hemmet
☐ 11 Barnet är hos släkting
☐ 12 Barnet klarar sig självt
☐ 13 Annat, ange hur →

.....

.....

12 Skulle Du vilja ha barnomsorgen för barnet förändrad inom ett år?

(32) ☐ 1 Nej
☐ 2 Ja, önskar daghem eller fritidshem
☐ 3 Ja, önskar kommunalt familjedaghem
☐ 4 Annat, ange hur →

.....

.....

Brevkortsenkät

ENKÄTSVAR
April 1978

Till vårdnadshavare för

Barnomsorgen i Växjö

Denna enkät riktar sig till **kvinnan** i familjen eller till de män som är ensamstående med barn. Frågorna avser **enbart det barn vars namn står på vidstående etikett**

Kryssa för de alternativ som bäst passar in på Din och barnets situation.

Ifylls ej (1) (5) (7)

1 Är Du kvinna eller man? (8)
- 1 Kvinna
- 2 Man

2 Är Du ensamboende eller samboende/gift? (9)
- 1 Ensamboende
- 2 Samboende/Gift

3 Har Du förvärvsarbetat/studerat stadigvarande de senaste 4 månaderna? (10)
(Bortse från tillfällig sjukfrånvaro, semester och lov)
- 1 Nej
- 2 Ja, 1 - 15 timmar/vecka normalt
- 3 Ja, 16 - 34 timmar/vecka normalt
- 4 Ja, 35 - timmar/vecka normalt

- Som förvärvsarbetande räknas även oavlönad medhjälpare i familjemedlems företag, t ex jordbruk.
- Till studier räknas förutom studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser och praktikarbete utan lön

4 Förvärvsarbetar/studerar Du normalt på sk obekväm arbetstid? (11)
(Flera alternativ kan markeras)
- 1 Nej
- 2 Ja, på morgonen (05.30 - 07.00)
- 3 Ja, på kvällen (18.30 - 21.00)
- 4 Ja, på natten (21.00 - 05.30)
- 5 Lördag, dagtid
- 6 Söndag, dagtid

5 Besvaras av personer som arbetar i eget hushåll samt av dagbarnvårdare/dagmammor

Planerar Du att börja arbeta utanför hemmet inom ett år? (12)
- 1 Ja
- 2 Nej

6 Arbetar/studerar Du så att Du är ledig vissa hela veckor eller vissa dagar? (13)
(Förutom semester och lov samt lördag och söndag)
- 1 Ja, ledig vissa hela veckor
- 2 Ja, ledig vissa dagar
- 3 Nej

Frågorna 7 - 9 avser enbart det barn vars namn står på etiketten

7 Hur är omsorgen ordnad för barnet under april månad medan Du förvärvsarbetar/studerar? (14)
- 1 Jag varken förvärvsarbetar eller studerar
- 2 Jag är kommunal eller privat dagbarnvårdare/dagmamma
- 3 Jag är borta när barnet är i skolan
- 4 Annan vuxen eller äldre syskon är hemma

(15)
- 1 Min make/samboende och jag turas om med barnomsorgen och arbetar skilda tider
- 2 Barnet är i daghem/fritidshem
- 3 Barnet är i kommunalt eller privat familjedaghem
- 4 Barnflicka/Hemhjälp är i hemmet
- 5 Barnet är hos en släkting
- 6 Barnet klarar sig självt
- 7 Annat, ange hur .....

8 Skulle Du vilja ha barnomsorgen för barnet förändrad fr o m maj månad och ett år framåt? (16)
- 1 Nej
- 2 Ja, önskar daghem/fritidshem
- 3 Ja, önskar kommunalt familjedaghem
- 4 Annat, ange vad .....

9 Hur många dagar i genomsnitt per vecka har Du/vill Du ha kommunal barnomsorg? (17) Antal ..... dagar/vecka

Kommentar .....
.....

Blankettutgivare

VÄXJÖ KOMMUN

Bilaga 2 Teknisk beskrivning – Växjö enkätundersökning

av *Sven Bergenstråhle*, SCB

1 Inledning

1.1 *Bakgrund*

Efter kontakter mellan planeringsgruppen för barnomsorg och SCB uppdrogs åt SCB att fungera som konsult vid den enkätundersökning om behovet av barnomsorg som planeringsgruppen genomförde i Växjö kommun under våren 1978.

Avsikten med undersökningen var att prova två olika kortfattade enkätblanketter med avseende på dels de insamlade uppgifternas relevans för kommunens barnomsorgsplanering och dels arbets- och tidsåtgången för kommunen.

SCB:s medverkan vid undersökningen bestod i medverkan i undersökningens allmänna uppläggning, enkätblanketternas utformning, urvalsdragningen, utbildningen av kommunens personal liksom handledning i samband med datainsamling och granskning, beräkning av vikter för uppräkning till befolkningstotaler. Vidare har SCB utformat ett PM där vissa jämförelser görs mellan resultaten från de olika enkätuppläggningarna.

1.2 *Denna rapports innehåll*

Denna rapport är endast en kortfattad teknisk redogörelse för undersökningens uppläggning och genomförande. När det gäller tolkningen av undersökningsresultatens betydelse för kommunens barnomsorgsplanering hänvisar vi till det material som planeringsgruppen för barnomsorg tillsammans med Växjö kommun utarbetat.

2 Population, undersökningsvariabler och parametrar

2.1 *Undersökningspopulation vid den stora enkäten*

Undersökningspopulationen vid den stora enkäten utgjordes av barn födda 650701–771231 samt stadigvarande bosatta inom Växjö kommun under veckan 12–17 april 1978.

2.2 *Undersökningspopulation vid den lilla enkäten*

Den utgjordes av barn födda 650701–771231 samt stadigvarande bosatta inom Domkyrkoförsamlingen och Skogslyckans församling i Växjö kommun under veckan 17–23 april 1978.

2.3 *Undersökningsvariabler vid den stora enkäten*

Enkäten adresserades till vårdnadshavare för resp. barn. Om ett barn bodde hos gifta och/eller sammanboende vårdnadshavare skulle enkäten besvaras av kvinnan även om kvinnan ej var barnets mor. Om ett barn bodde hos ensamstående vårdnadshavare skulle denna besvara enkäten.

Denna inriktning på kvinnorna är motiverad dels mot bakgrund av socialstyrelsens modell för beräkning av behovet av kommunal barnomsorg, vilken utgår från antalet barn med förvärvsarbetande mor, dels beroende på att det framför allt är kvinnorna som är hemma med barnet/barnen och som reglerar sin arbetstid efter huruvida familjen har barn.

Vilka frågor den stora enkäten innehöll framgår av blanketten. Se bil. 1!

Förutom frågorna i enkätblanketten bildades även en sammanslagen variabel för förvärvsarbets-/studietid. Den är bildad efter svaren på frågorna 3, 4 och 5 på följande sätt:

Om uppgiftslämnaren på fråga 3 markerat för något av alternativen 1, 2, 4, 6 eller fått kodvärdet 7 (om up markerat för bägge alternativen 1 och 2) utgår man från svaret på fråga 4. Om uppgiftslämnaren på fråga 3 i stället markerat för något av alternativen 3 eller 5 eller inte besvarat frågan utgår man från svaret på fråga 5.

2.4 *Undersökningsvariabler vid den lilla enkäten*

Enkäten adresserades och inriktades på exakt samma sätt som den stora enkäten.

Vilka frågor den lilla enkäten innehöll framgår av blanketten. Se bil. 1!

3 Urval och estimation

3.1 *Urvalsplanering för den stora enkäten*

Efter diskussioner med representanter för planeringsgruppen för barnomsorg och Växjö kommun beslöts att urvalet skulle stratifieras efter fyra delområden och inom två av delområdena efter åldersgrupp. Sammanlagt delades populationen in i 6 strata. I varje stratum beräknades urvalet med hänsyn till en viss önskad precision i skattningarna.

3.2 *Urvalsplanering för den lilla enkäten*

Urvalet för den lilla enkäten drogs inom ett av ovan nämnda strata. Urvalets storlek beräknades efter vad som var paktiskt möjligt för kommunen att

sköta samt efter möjligheterna att göra jämförelser mellan resultaten från de bägge enkäterna.

3.3 *Urvalsram*

Som urvalsram användes befolkningsregistret vid länsstyrelsen i Kalmar. Eftersom detta register än indelat efter församlingsgränser byggde våra strata på samma indelning. Urvalet drogs i mars vid länsstyrelsen. Uppgifterna hade aktualitet fram till veckan 27 februari–5 mars 1978.

3.4 *Urvalets storlek och fördelning vid den stora enkäten*

Urvalet skulle omfatta ca 1 450 barn födda 1965-07-01–1977-12-31 kyrkobokförda i Växjö kommun. Bruttourvalet fick följande utseende:

Delområde	Födelseår	Antal barn i populationen	Brutto urval
1. Växjö tätort (Domkyrkoförsamlingen och Skogslyckans församling)	650701–771231	6 856	457
2. Växjö ytterområde utom församlingarna Aneboda, Östra Torsås	650701–771231	4 000	500
3. Östra Torsås församling	650701–741231	302	151
	750101–771231	97	97
4. Aneboda församling	650701–741231	306	153
	750101–771231	97	97
Summa	650701–771231	11 658	1 455

3.5 *Urvalets storlek vid den lilla enkäten*

Område	Födelseår	Antal barn i populationen	Brutto-urval
Växjö tätort (Domkyrkoförsamlingen och Skogslyckans församling)	650701–771231	6 855	278

Bruttourvalet vid den lilla enkäten drogs i två steg. Först drog länsstyrelsen fram vart 23:e barn i populationen (298), därefter togs de barn bort som redan ingick i den stora enkäten.

3.6 *Estimationsförfarande*

Resultaten från undersökningen skulle räknas upp till befolkningstotalerna enligt DEMOPAK 1977-12-31 enligt önskemål från kommunen. När det gäller barnen födda 1965-07-01–1965-12-31 gjordes så att uppgifterna om

dessa som vi fått in räknades upp till hela årsklassen 1965.

Vid beräkning av vikterna gjordes en s. k. efterstratifiering så att barnen delades in i 5 åldersgrupper i varje delområde, nämligen följande: födda 1965, 1966–1967, 1968–1970, 1971–1974 samt 1975–1977.

Vid beräkningarna av vikterna utgick vi från antalet svar vi fått in inom resp. efterstratum.

Genom uppräkningsförfarandet kan våra skattningar innehålla dels ett bortfallsfel, dels fel beroende på det särskilda uppräkningsförfarandet för barn födda 1965 samt dels fel beroende på att vi utgick från barnens antal enligt DEMOPAK 1977-12-31 och inte i urvalsramen vid urvalsdragningen.

4 Genomförande

4.1 *Mätmetod*

Undersökningen utfördes som en postenkät. Eftersom bägge typer av enkätblanketter innehöll ett fåtal enkla frågor ger denna datainsamlingsmetod tillfredsställande kvalitet på data. För att undvika ett stort svarsbortfall gjordes en bortfallsuppföljning per telefon av vårdnadshavarna till de barn för vilka uppgifter ej kommit in per post.

4.2 *Datainsamling*

Den 20 april sändes enkäterna ut tillsammans med ett följebrev (och svarsförsändelsekuvert vid den stora enkäten) till samtliga utvalda barns vårdnadshavare.

Den 27 april sändes den första påminnelsen ut till de som inte besvarat enkäten än. Den 10 maj sändes den andra påminnelsen ut till de som fortfarande inte besvarat enkäten. Den 24 maj påbörjades telefonuppföljningen med att söka telefonnummer. Telefonuppföljningen pågick sedan fram till den 9 juni.

All datainsamling utfördes vid socialförvaltningen i Växjö under ledning av Ingeborg Franzén, som var särskilt anställd för ändamålet. Planeringsgruppen för barnomsorg hade också utarbetat en särskild instruktion för detta arbete. Vidare gjordes två genomgångar av arbetet med kommunens personal samt representanter från planeringsgruppen för barnomsorg och SCB.

4.3 *Resultat av fältarbetet för den stora enkäten*

Bruttourval	1 455	
avgår avflyttade från Växjö kommun innan 17 april 1978	– 10	
Nettourval	1 445	
därav svarande per post	1 324	91,6 %
därav svarande per telefon	63	4,4 %
därav totalt antal svarande	1 387	
Bortfall	58	4,0 %
därav vägrare	17	1,2 %
därav övrigt bortfall	41	2,8 %

Detta är ett utomordentligt resultat, vilket medför att eventuella bortfallsfel endast kan spela en mindre roll.

Bortfallets fördelning på strata:

Delområde	Födelseår	Nettourval	Bortfall	%
1	650701–771231	452	20	4,4
2	650701–771231	498	24	4,8
3	650701–741231	151	6	4,0
	750101–771231	97	0	0,0
4	650701–741231	152	4	2,6
	750101–771231	95	4	4,2
Hela kommunen	650701–771231	1 445	58	4,0

Inflödet var följande:

Innan första påminnelsen	ca 38 %
Innan andra påminnelsen	ca 80 %
Innan telefonuppföljningen	ca 91 %

4.4 *Resultat av fältarbetet för den lilla enkäten*

Bruttourval	278	
avgår avflyttade från kommunen	0	
Nettourval	278	
därav svarande per post	257	92,4 %
därav svarande per telefon	13	4,7 %
därav totalt antal svarande	270	97,1 %
Bortfall	8	2,9 %
därav vägrare	3	1,1 %
därav övrigt bortfall	5	1,8 %

Detta är ett ännu bättre resultat än vid den stora enkäten, eftersom bortfallet i delområde 1 var 4,4 % för denna.

Inflödet var följande:

Innan första påminnelsen	ca 46 %
Innan andra påminnelsen	ca 80 %
Innan telefonuppföljningen	ca 92 %

4.5 *Bearbetning*

Granskningsarbetet utfördes vid socialförvaltningen i Växjö av framför allt Ingeborg Franzén. Granskningen innebar dels kontroll av att alla aktuella uppgifter fanns med och dels en viss rimlighetskontroll, så att inte svaren på två frågor uppenbart stred mot varandra. Upptäckta fel eller oklarheter kunde i vissa fall korrigeras med hjälp av uppgifter i blanketten. I andra fall gjordes kompletteringar per telefon. Vid den stora enkäten utfördes 105 telefonkompletteringar på grund av uteblivna eller ologiska svar. Vid

den lilla enkäten var motsvarande antal 9 st.

Enkätblanketterna var i stort självkodande, dvs. de markeringar uppgiftslämnarna gjort kunde direkt användas som stansunderlag. Dock gjordes i den stora enkäten några tillägg till de kodsiffror som anges på blanketten. På fråga 3 infördes regeln att om up på frågan 4 angett att hon/han förvärvsarbetat eller studerat minst 1 timme så skall hon/han på fråga 3 klassificeras som antingen förvärvsarbetande eller studerande. Vidare infördes en särskild kod (7) för de som på fråga 3 uppgett både förvärvsarbete och studier. På fråga 12 infördes en kodsiffra (5) för de som angett att de önskar både daghem eller fritidshem och kommunalt familjedaghem för barnet.

Innan granskningsarbetet påbörjades gjordes en genomgång av undersökningens bakgrund och syfte, motiven för de olika frågorna samt innehållet i den granskningsinstruktion som planeringsgruppen för barnomsorg utarbetat.

När granskningsarbetet var klart revs adressetiketterna av från enkätblanketterna, som löpnumrerades och sorterades efter dessa löpnummer i boxar. Den 14 juni sändes materialet iväg till planeringsgruppen för barnomsorg för vidare befordran till dataregistrering på magnetband.

Genom att blanketterna avidentifierades finns det ingen möjlighet att härleda från vilket barn eller vilket hushåll uppgifterna på en enkätblankett eller på magnetbandet härrör.

Dataregistreringen på magnetband utfördes av Nils Essle i Göteborg. Vissa enkla *maskinella kontroller* utfördes också.

5 Resultatredovisningens uppläggning

Innan tabeller kördes fram beräknades vikter. Hur detta gick till framgår av avsnitt 3.6.

Undersökningsresultaten gäller för 12,5 årsklasser men är uppräknade att gälla för 13 årsklasser (genom den särskilda vikten för barn födda 1965-07-01–12-31). Men de barn som föddes i Växjö kommun under 1978 fram till dess undersökningen startade hade ingen möjlighet att komma med i undersökningen.

De barn som var födda 1965–1970 var vid undersökningstillfället (april 1978) i åldrarna 7 år 4 månader till 12 år 10 månader. Barnen födda 1971–1977 var vid undersökningstillfället i åldrarna 4 månader till 7 år 3 månader.

I tabellerna får sedan barnen födda 1965–1970 representera skolbarn i åldern 7–12 år, medan barnen födda 1971–1977 får representera förskolebarn i åldern 0–6 år. Man kan också konstatera att överensstämmelsen är relativt god.

Tabellerna har körts med OSIRIS standardprogram. Några beräkningar av standardavvikelser eller varianser har inte utförts.

Eftersom det inte finns uträknade standardavvikelser kan man inte exakt ange den statistiska säkerheten hos data. Däremot kan vi göra uppskattningar av den med hjälp av SCB:s Utredningsinstituts varianskatalog. I den ges tabeller över 95 %-iga konfidensintervall. Vad gäller skattningar av antalet och andelen barn *inom* ett strata med en viss egenskap är förutsättningarna i varianskatalogen i allt väsentligt uppfyllda. Förhållandet är något annor-

lunda när det gäller skattningar av antalet och andelen barn inom hela kommunen med en viss egenskap.

Genom varianskatalogen får man alltså närmevärden som dock kan vara användbara för ungefärliga bedömningar av en viss skattnings säkerhet.

För att leta sig fram i varianskatalogen behöver man två uppgifter: 1) urvalets storlek 2) urvalsfraktionen (dvs. urvalets andel av populationen i en viss grupp). Som närmevärden till dessa bägge uppgifter använder vi antalet observationer i en viss grupp samt detta antal i förhållande till det totala antalet barn i den gruppen i populationen.

I den stora enkäten var antalet observationer och "urvalsfraktionerna i olika grupper följande:

Delområde	Åldersgrupp	Antal observationer	"Urvalsfraktion" %
1. Växjö tätort	1965–1967	97	5
	1968–1970	105	6
	1965–1970	202	6
	1971–1974	134	6
	1975–1977	96	6
	1971–1977	230	6
2. Växjö ytterområden utom Östra Torsås och Aneboda	1965–1967	97	10
	1968–1970	113	12
	1965–1970	210	11
	1971–1974	161	12
	1975–1977	103	13
	1971–1977		
3. Östra Torsås församling	1965–1977	33	42
	1968–1970	41	51
	1965–1970	74	47
	1971–1974	71	47
	1975–1977	97	100
	1971–1977	168	68
4. Aneboda församling	1965–1967	40	40
	1968–1970	46	49
	1965–1970	86	44
	1971–1974	62	46
	1975–1977	91	93
	1971–1977	153	66
Kommunen som helhet	1965–1967	267	9
	1968–1970	305	11
	1965–1970	572	10
	1971–1974	428	11
	1975–1977	387	15
	1971–1977	815	13

Om vi t. ex. skall skatta ett 95 %-igt konfidensintervall för andelen förskolebarn i Växjö kommun vars vårdnadshavare under de senaste 4 månaderna förvärvsarbetat eller studerat stadigvarande minst 16 timmar/vecka, framgår i tabeller att detta *antal* är ca 3 330 eller ca 53 % av förskolebarnen i kommunen. Om vi sedan går till varianskatalogen tab. 3.5 (se bil. 2.1) till den rad där det står 800 (hundratalet närmast 815) och den kolumn där det står "55 eller 45" ser vi att ett halvt 95 %-igt konfidensintervall har längden 3,27 %, vilket avrundat blir 3 %. Det betyder att den "sanna" andelen förskolebarn med vårdnadshavare som under de senaste 4 månaderna förvärvsarbetat eller studerat minst 16 timmar/vecka med 95 % sannolikhet ligger inom intervallet 50–56 % – under förutsättning att det inte finns andra mätfel, förstås.

I den lilla enkäten var antalet observationer och "urvalsfraktionerna" i olika grupper följande:

Delområde	Åldersgrupp	Antal observationer	"Urvalsfraktion" %
Växjö tätort	1965–1967	60	3
	1968–1970	65	4
	1965–1970	125	4
	1971–1974	85	4
	1975–1977	60	4
	1971–1977	145	4

Ofta räcker det dock med att beräkna ett 70 %-igt konfidensintervall, som är hälften så brett som ett 95 %-igt.

6 Undersökningsresultatens tillförlitlighet

6.1 *Allmänt*

De resultat som räknats fram ur undersökningsmaterialet blir i första hand skattningar av populationsvärden eller värden för delar av populationen. Då en skattning ej överensstämmer med motsvarande sanna värde i undersökningspopulationen sägs skattningen ha ett visst fel.

Det är vanligt vid tillförlitlighetsbedömningar att skilja mellan två olika kategorier av fel, systematiska och icke-systematiska. Källor till bägge feltyper kan t. ex. vara brister hos urvalsramen (förteckningen över populationen), bortfall samt brister i mät- resp. bearbetningsförfarandena.

De icke-systematiska, slumpmässiga felen kan vi med hjälp av statistisk teori och metodik åtminstone ungefärligen uppskatta. När det däremot gäller de systematiska felen finns inga utvecklade metoder för att uppskatta storlek och/eller förekomst.

Med hjälp av erfarenhet och insiktsfulla bedömningar kan vi dock försöka få en viss uppfattning om hur väl vi lyckats minimera dem. Det finns nämligen vissa handregler och en viss utvecklad praxis över hur undersökningar skall planeras och utföras för att undvika fel. Hur väl vi lyckats

med detta kan dock vara svårt att uttala sig om. Det är mycket en fråga om att känna sitt material och ana sig till eventuella fel. Kort sagt – det behövs omfattande erfarenhet och kännedom om undersökningar av det aktuella slaget för att kunna ge omdömen om de systematiska felen i en viss undersökning.

6.2 *Olika typer av fel*

Det totala fel som uppträder i skattningar vid undersökningar av denna typ kan mot bakgrund av ovanstående diskussion grovt indelas i följande felkomponenter:

I. Ramfel,
   a. övertäckningsfel, dvs. fel som beror på att objekt som inte tillhör undersökninspopulationen kommer med i urvalet
   b. undertäckningsfel, dvs. fel som beror på att vissa objekt i undersökningspopulationen saknas i urvalsramen.

II. Stickprovs- och estimationsfel,
   dvs. fel som beror på att man i stället för en totalundersökning använt en bestämd kombination av urvals- och skattningsförfarande.

III. Mätfel,
   dvs. den samlade effekten till följd av fel, som uppstår i samband med mätning och bearbetning och ej elimineras vid granskning och rättning. Mätfel kan t. ex. bero på att uppgiftslämnaren missuppfattat frågor eller feltolkat instruktioner i blanketten, eller – vid intervjuerna att intervjuarna missuppfattat uppgiftslämnaren. Till mätfel räknas också fel som kan uppkomma vid det manuella eller maskinella handhavandet av det insamlade materialet, dvs. vid granskning, kodning, stansning m. m.

IV. Bortfallsfel,
   dvs. fel som beror på att mätvärde för vissa objekt saknas för en eller flera undersökningsvariabler.

6.3 *Metodik vid bedömning av det totala felets storlek*

Storleken av det totala felet i en skattning kan diskuteras med hjälp av en felmodell. Denna utformas med hänsyn till urvalsförfarande, skattningsformel och felkomponenter. För beräkning av det totala felet krävs kunskaper om de olika felkomponenternas storlek. Den kunskap som finns är dock ofta ej kvantifierbar varför exakta beräkningar av felets storlek sällan kan göras.

Felmodellen kan utformas så att det totala felet i en skattning kan delas upp i ett systematiskt och ett icke-systematiskt fel. Samtliga nämnda felkomponenter i det totala felet kan bidra både till det systematiska och det icke-systematiska felet. Det icke-systematiska felet är ett uttryck för den slumpmässiga avvikelsen från skattningens förväntade värde.

Storleken på det icke-systematiska felet kan uppskattas från undersökningsresultaten. Det anges ofta i form av skattningens standardavvikelse eller som en funktion av denna, t. ex. i form av s. k. konfidensintervall. Konfidensgraden är ett mått på sannolikheten att man vid den valda proceduren skall erhålla ett intervall som innehåller skattningens förväntade värde.

Ett systematiskt fel föreligger om skattningens förväntade värde skiljer sig från parameterns sanna värde. Anledningen till förekomsten av systematiska fel kan vara estimatorernas matematiska egenskaper eller konsekvent felaktigt mätbeteende (om t. ex. samtliga intervjuade på en åldersfråga anger för hög ålder) m. m. Storleken av de systematiska felen kan, som vi nämnt tidigare, ofta endast bli föremål för bedömning. Det bör dock observeras att samma felkomponent kan ha olika inverkan på olika estimatorer. Ett bortfall, även av måttlig storlek, medför en automatisk underskattning av totaler, om inte särskilda vägningsförfaranden tillgrips, men behöver inte medföra att ett systematiskt fel uppträder vid skattning av medelvärden.

Vid förekomsten av systematiskt fel är sannolikheten att ett konfidensintervall innehåller det sanna värdet lägre än den angivna konfidensgraden. Så länge det systematiska felet är mindre än en femtedel av det icke-systematiska är betydelsen av det förstnämnda felet dock försumbar om man har intervall med konfidensgraden 95 %.

6.4 *Ramfel*

Till undersökningspopulationen räknades barn födda 1965-07-01–1977-12-31 som var stadigvarande bosatta inom Växjö kommun veckan 17–23 april 1978. Som urvalsram användes länsstyrelsens register över kyrkobokförda inom kommunen med aktualitet från veckan 27 februari till 5 mars 1978. Det betyder att barn som flyttat till kommunen efter den 5 mars men innan mätveckan inte haft möjlighet att komma med i urvalet, samt att barn som flyttat från Växjö kommun efter den 5 mars men innan mätveckan hade chans att komma med.

I det senare fallet torde man ha rättat till detta i och med att barn som flyttat från kommunen innan mätveckan inte inkluderades i nettourvalet, dvs. kom deras blanketter in beaktades inte deras svar. Sannolikt ledde inte denna s. k. övertäckning till några systematiska fel.

Däremot kan det finnas systematiska s. k. undertäckningsfel, dvs. fel som beror på att barn som var stadigvarande bosatta inom Växjö kommun under mätveckan inte hade någon chans att komma med i urvalet. Enligt avsnitt 4.3 hade 10 barn eller 0,7 % flyttat *från* kommunen. Denna siffra anger förhoppningsvis hela övertäckningen. Den motsvaras av att ett visst – kanske ungefär lika stort – antal barn flyttat *till* kommunen. Om de barn som flyttar till kommunen skiljer sig från de barn som flyttar från kommunen kan denna undertäckning leda till ett systematiskt fel. Dock handlar det om ett litet antal barn och vi har inte heller uppgifter om sådana systematiska skillnader. Såvitt vi kan bedöma det bör eventuella systematiska undertäckningsfel vara av den storleksordningen att de inte nämnvärt inverkat på undersökningsresultaten.

6.5 *Stickprovs- och estimationsfel*

Det urvalsförfarande som användes i undersökningen utgörs av ett sannolikhetsurval, dvs. urvalssannolikheterna är kända. Dessutom bör våra estimatorer, dvs. vårt uppräkningsförfarande ge icke-skeva eller i varje fall approximativt icke-skeva skattningar.

Det finns dock några felkällor som vi omtalat tidigare i avsnitt 3.4. Frågan om eventuella bortfallsfel behandlas i ett senare avsnitt. Här skall jag bara kort ta upp den särskilda uppräkning som gjordes av barn födda 1965 och metoden att räkna upp till befolkningssiffrorna 1977-12-31 enligt DEMOPAK.

När det gäller användandet av befolkningssiffrorna från 1977-12-31 i stället för den befolkning som fanns enligt urvalsramen vid tidpunkten för urvalsdragningen är den eventuella skevhet som detta medför i skattningarna så liten att den praktiskt inte spelar någon roll. Detta eftersom skillnaderna i befolkningsantal var mycket litet mellan de olika tidpunkterna.

När det däremot gäller uppräkningen av barn födda 1965-07-01–12-31 till en hel årsklass barn kan detta förfarande ha medfört ett systematiskt fel av okänd storlek. Skälet till att barnen födda under första halvan av 1965 inte togs med i urvalet var att man ville försäkra sig om att inga barn som fyllt eller inom kort skulle fylla 13 år ingick i urvalet. Vid tolkningen av undersökningsresultaten skall barnen födda under andra delen av 1965 representera barnen som är 12 år. Vid undersökningstillfället var dessa barn i åldern 12 år och 4 månader till 12 år och 10 månader. Det är mot denna bakgrund man skall söka bedöma om det föreligger systematiska fel.

6.6 *Mätfel*

Mätfelen kan delas upp i några olika kategorier, som i och för sig hänger ihop:

a. Instrumentfel
b. Respondentfel
c. Intervjuarfel – vid telefonintervjuerna
d. Bearbetningsfel

6.6.1 Instrumentfel – stora enkäten

Enkätblanketten utformades delvis efter erfarenheterna från liknande undersökningar i andra kommuner. Några av frågorna var dock nya. Innan själva undersökningen startade prövades frågorna på ett litet urval barns vårdnadshavare. Dessa erfarenheter fick sedan ligga till grund för enkätblanketternas slutliga utformning.

Fråga 1: "Är Du kvinna eller man?" föranledde inga problem. Inget partiellt svarsbortfall förekom.

Fråga 2: "Är Du ensamboende eller samboende/gift?" syftar till att ta

reda på vilken hushållstyp barnet ingår i. När det gäller denna frågas utformning finns det möjligen anledning att sätta frågetecken i kanten för begreppet "ensamboende". Personer som i och för sig delar lägenhet med andra kan ju vara ensamstående, dvs. det finns ingen person av motsatt kön som delar vårdnaden om barnet och som uppgiftslämnaren sammanbor med som gift eller under äktenskapsliknande förhållanden. Inget partiellt svarsbortfall förekom.

Fråga 3: "Vilken var Din huvudsakliga sysselsättning veckan 17–23 april?" är använd i flera sammanhang och utformad efter Folk- och bostadsräkningen. Vid granskningen gjordes dock en omkodning av vissa svar, varför dessa inte längre är svar på frågan. De som på fråga 4 uppgett att de förvärvsarbetade eller studerade minst 1 timme under veckan, men som på fråga 3 markerat för något annat alternativ än de två första (dvs. förvärvsarbete eller studier) fick sitt svar ändrat till något av dessa två första alternativ eller till den nya koden 7 (både studier och förvärvsarbete). Man kan alltså inte längre anse att svaren på denna fråga anger den *huvudsakliga* sysselsättningen utan enbart sysselsättning där förvärvsarbete och studier går före andra alternativ. Det förekommer inget partiellt svarsbortfall på denna fråga.

Fråga 4: "Hur många timmar förvärvsarbetade/studerade Du veckan 17–23 april?" har också den använts tidigare. Tyvärr fick första svarsalternativet: "Förvärvsarbetade/studerade ej" en olycklig utformning. En del uppgiftslämnare tolkade nämligen detta som om man menade att man förvärvsarbetade men studerade inte. Flera av telefonkompletteringarna gällde denna fråga. Förhoppningsvis rättades då detta missförstånd till. Det partiella svarsbortfallet var 0,6 %.

Fråga 5: "Har Du förvärvsarbetat/studerat stadigvarande de senaste 4 månaderna?" har använts vid liknande undersökningar. Vid Folk- och bostadsräkningen 1975 angav man dock en bestämd fyra månadersperiod jämfört med denna fråga där tidsperioden bestäms beroende av när enkäten besvaras. Eftersom datainsamlingen pågick under 7 veckor bör svaren på denna fråga avse lite olika tidsperioder. Det partiella svarsbortfallet var 1,7 %.

Fråga 6: "Är Din arbetstid/studierna förlagda så att Du är ledig vissa veckor?" var ny. Frågan besvarades av drygt 71 % av barnens vårdnadshavare trots att endast ca 68 % av barnen hade vårdnadshavare som uppgett att hon/han förvärvsarbetat eller studerat stadigvarande minst 1 timme per vecka de senaste 4 månaderna. Å andra sidan har vi ingen uppgift om hur många av dessa 58 % vars vårdnadshavare verkligen besvarat frågan. Det går alltså inte att besvara frågan om det finns partiellt svarsbortfall på denna fråga. Det är lite oklart vad denna fråga mäter. En alternativ och kanske bättre formulering vore eventuellt att man frågade angående en viss månad om uppgiftslämnaren varit ledig från arbetet/studier en eller flera veckor – dock inte beroende på semester, sjukdom, tjänstledighet.

Fråga 7: "Är Din arbetstid/studietid förlagd så att Du är ledig vissa vardagar (utom lördagar)?" med följdfrågan för de som besvarat frågan jakande: "Hur ofta och hur många vardagar/vecka är Du ledig?" Frågan är ny.

Denna fråga har besvarats av vårdnadshavare till knappt 72 % av barnen. Inte heller i detta fall har vi uppgift om det partiella svarsbortfallet.

Formuleringen av denna fråga är klarare än den föregående, men där

saknas en del förklaringar. Ett exempel kan belysa problemen. Om en person arbetar natt och kommer hem kl. 07.00 och sedan inte börjar jobba förrän nästa dygn, har den personen en ledig dag?

Fråga 8: "Ange här den kortaste och längsta tid som Du arbetar/studerar. Bortse från dagar då Du inte alls arbetar/studerar." är en ny fråga.

Det finns en del egendomligheter i svaren. Vårdnadshavare till knappt 38 % av barnen har uppgett en kortaste tid, medan drygt 35 % uppgett en längsta tid. Dessa borde ha varit lika många. Skillnaden kan bero på partiellt svarsbortfall.

Vårdnadshavare till 33 % av barnen uppgav att de arbetade/studerade lika lång tid varje dag.

Det finns ingen klar uppgift om hur många som besvarade frågan. Men enligt ovanstående siffror bör det ha varit mellan 68 och 71 % (35 + 33 eller 38 + 33) av barnens vårdnadshavare.

Inte i någon av frågorna 6, 7 eller 8 anges vilken tidsperiod som avses. Personer som inte har någon fast anställning utan som växlar mellan olika typer av arbeten kan då ha svårt att besvara dem. Likaså kan personer som vid undersökningstillfället är hemma ha svarat på hur det var för ett par månader dessförinnan. Det finns alltså en rad tolkningsproblem när man skall använda resultaten från dessa frågor.

Fråga 9: "Förvärvsarbetade Du på s. k. obekväm arbetstid veckan 17–23 april?" har använts tidigare. Den är klart utformad och svaren är enkla att tolka. Det saknas uppgift om förekomst av eventuellt partiellt svarsbortfall. Vid granskningen gjordes så att de som inte besvarat frågan åsattes kodvärde 1 (Nej).

Svarsalternativen är inte ömsesidigt uteslutande. Man kan tänka sig att en person markerat för vart och ett av alternativen 2–6. Frånsett alternativen 5 och 6 (lördag resp. söndag) vet vi inte heller hur många tidiga morgnar, kvällar eller nätter det varit fråga om under den veckan.

Det vi får reda på är om en uppgiftslämnare åtminstone en morgon, kväll eller natt under veckan eller på lördag, söndag utfört förvärvsarbete.

Fråga 10: Planerar Du att börja arbeta utanför hemmet inom ett år?" skulle besvaras endast av personer som arbetade i eget hushåll samt av dagbarnvårdare och privata dagmammor. Totalt besvarades frågan av vårdnadshavare till knappt 37 % av barnen. Enligt svaren på första delen av fråga 11 var det dock 35 % av barnens vårdnadshavare som uppgett att de varit dagbarnvårdare eller privat dagmamma. Vi har inte heller uppgift om eventuellt partiellt svarsbortfall. Frågan är använd tidigare.

Fråga 11: "Hur är omsorgen ordnad för barnet under april månad 1978 medan Du förvärvsarbetat/studerat?" har använts tidigare med lite variationer på svarsalternativen. Det partiella svarsbortfallet var 0,3 %.

Med hjälp av svaren på denna fråga kan vi jämföra våra resultat med uppgifter från kommunen.

	Antal barn med plats			
	Förskolebarn		Skolbarn	
	Daghem	Familje-daghem	Fritids-hem	Familje-daghem
Enligt undersökningen	590	560	190	200
Enligt kommunens uppgifter	735[a]	555[b]	201[a]	321[b]

[a] Uppgiften avser antalet inskrivna barn i daghem resp. fritidshem 1978-04-01.
[b] Uppgiften avser antalet placerade barn i familjedaghem 1978-06-01.

Ett 95 %-igt konfidensintervall för antalet förskolebarn som var på daghem under april månad enligt vår undersökning har approximativt gränserna 460 och 720. Det förefaller således som om vårt resultat avviker från kommunens uppgifter mer än vad som kan förklaras av slumpen. Vad orsaken till detta kan vara är svår att säga. Möjligen kan resultaten tyda på att alla inskrivna barn inte utnyttjade sin plats under april.

Resultaten överensstämmer däremot väl med kommunens uppgifter när det gäller antalet förskolebarn på familjedaghem samt skolbarn med plats på fritidshem. Även om de skillnader som uppträder mellan uppgifterna är små, kan man dock konstatera att de går åt samma håll, dvs. resultaten från undersökningen ligger genomgående lägre än kommunens uppgifter.

Skillnaden är också större än vad som kan förklaras av slumpen mellan uppgifterna mellan antalet skolbarn placerade på kommunalt familjedaghem och uppgiften om antalet barn som var på kommunalt familjedaghem under april. Ett 95 %-igt konfidensintervall för resultaten från undersökningen har approximativt gränserna 120 och 280, vilket kan jämföras med kommunens uppgift på 321.

Det torde finnas anledning att utreda vad dessa skillnader beror på.

Svaren på fråga 11 användes också till att konstruera en ny variabel kallad "tillsynskombination". Enligt den hade under april 1 150 förskolebarn varit på daghem eller kommunalt familjedaghem jämfört med kommunens uppgift på 1 290 inskrivna och placerade barn. Ett 95 %-igt konfidensintervall för denna skattning har gränserna 980 och 1 310 vilket gör att kommunens uppgifter ligger inom intervallet, varför avvikelserna kan förklaras av slumpen.

Enligt samma variabel hade under april ca 390 skolbarn varit på fritidshem eller kommunalt familjedaghem. Gränserna för ett approximativt 95 %-igt konfidensintervall är 310 och 470 vilket skall jämföras med uppgifterna från kommunen som anger att antalet inskrivna resp. placerade skolbarn var sammanlagt 522. Denna avvikelse kan inte förklaras av slumpen.

Fråga 12: "Skulle Du vilja ha barnomsorgen för barnet förändrad inom ett år?" är en ny fråga. Det partiella svarsbortfallet var 0,4 %.

I de fall uppgiftslämnarna markerat att de önskar både daghem/fritidshem och kommunalt familjedaghem för barnet fick de en särskild kodsiffra – 5.

6.6.2 Instrumentfel – lilla enkäten

Denna blankett var en förkortad version av den föregående. I denna genomgång av frågorna tar jag endast upp de frågor som hade en annorlunda utformning än i den stora enkäten.

Frågorna 1–3 var utformade på samma sätt som frågorna 1, 2 och 5 i den stora enkäten. Det förekom inget partiellt svarsbortfall.

Fråga 4: "Förvärvsarbetar/studerar Du normalt på s. k. obekväm arbetstid?" har en lite annorlunda utformning än motsvarande fråga i den stora enkäten i och med att uppgiften skall avse hur uppgiftslämnarna gör "normalt" jämfört med under en viss vecka. Detta medför att det är svårt att jämföra svaren på dessa frågor mellan enkäterna. Det saknas uppgift om det partiella svarsbortfallet. Vid granskningen gjordes så att de som ej besvarat frågan beroende på att de varken förvärvsarbetar eller studerar fick kodvärde 1: "Nej".

Fråga 5 hade samma lydelse som fråga 10 i den stora enkäten. Den besvarades av vårdnadshavarna till drygt 30 % av barnens vårdnadshavare som varken förvärvsarbetade eller studerade eller som var dagbarnvårdare eller privat dagmamma under april månad. Uppgift saknas om eventuellt partiellt svarsbortfall.

Fråga 6 var en sammanslagen variant av frågorna 6 och 8 i den stora enkäten: "Arbetar/studerar Du så att Du är ledig vissa hela veckor eller vissa dagar?" Det förekommer ett antal dubbelmarkeringar på frågan av alternativ 1 och 2. 78 % av barnen hade vårdnadshavare som besvarat frågan. Knappt 75 % av barnen hade vårdnadshavare som uppgett att de förvärvsarbetat eller studerat stadigvarande minst en timme per vecka de senaste 4 månaderna. Uppgift saknas om eventuellt partiellt svarsbortfall.

Fråga 7 har samma lydelse som fråga 11 i den stora enkäten. Det partiella svarsbortfallet var hela 5,3 % enligt uppgift vilket är en mycket hög siffra. Det är oklart vad detta höga partiella svarsbortfall beror på.

Beroende på att indelningen i delområden inte stämmer med den inledning som socialförvaltningen i Växjö använder vid sin redovisning av antalet barn som har kommunal barnomsorg kan vi inte jämföra resultaten med kommunens uppgifter.

Fråga 8: "Skulle Du vilja ha barnomsorgen för barnet förändrad fr. o. m. maj månad och ett år framåt?" har en något annorlunda utformning än fråga 12 i den stora enkäten. Detta gör att det är lite svårt att jämföra svaren. Det partiella svarsbortfallet var 2,1 %.

Fråga 9: "Hur många dagar i genomsnitt per vecka har Du/vill Du ha kommunal barnomsorg?" är en ny fråga. Den anger inte vilken tidsperiod det är frågan om. Sammanlagt har drygt 43 % av barnens vårdnadshavare besvarat frågan. Det saknas uppgift om antalet barn som antingen har plats inom den kommunala barnomsorgen eller vars vårdnadshavare skulle vilja att barnet fick sådan plats. Det gör att det även saknas uppgift om det partiella svarsbortfallet.

6.6.3 Respondentfel

Vid en postenkät kan någon av följande typer av respondentfel uppträda:

A. att någon annan än den utvalda uppgiftslämnaren besvarar enkäten
B. att en eller flera frågor missuppfattas
C. att uppgiftslämnare medvetet eller omedvetet lämnar en felaktig uppgift för att avge ett "socialt acceptabelt" svar eller om hon/han anser en fråga fel ställd.

Man kan även tänka sig fler anledningar till fel.

Fel av typ A är svåra att uppskatta vid en postenkät. Vid denna undersökning angavs både i följebrev och på två ställen i enkäten vem som skulle besvara frågorna. Det förekom några enstaka fall att sammanboende/gifta män besvarat enkäten, men det rättades till genom telefonkomplettering.

Fel av typ B har vi berört i föregående avsnitt 6.6.1 och 6.6.2).

Minnesfel kan förekomma i en del av frågorna. Huruvida dessa gett upphov till systematiska fel är dock mera tveksamt. Vi har inga indikationer på detta.

Fel av typ D kan förekomma i flera av frågorna. T. ex. kan man tänka sig att vi fått en underskattning av antalet barn vars vårdnadshavare är privat dagmamma i den stora enkäten, eftersom många inte tar upp denna inkomst i självdeklarationen och därför inte heller vill nämna det vid undersökningen. I allmänhet torde dock frågorna i dessa enkäter vara av sådant slag att fel av typ D inte är så vanligt förekommande.

6.6.4 Intervjuarfel

Det gjordes ett mindre antal telefonintervjuer och kompletteringar. Med tanke på de korta och enkla blanketterna samt att den person som utfört intervjuerna inte rapporterat om några särskilda problem finns inga indikationer på systematiska fel vid dessa intervjuer.

6.6.5 Bearbetningsfel

Även i samband med hanteringen och bearbetningen av enkätblanketterna, magnetband och tabeller kan fel uppkomma. Eftersom blanketterna till största del var självkodande omfattade granskningsarbetet i huvudsak kontroll av att de fyllts i på ett riktigt sätt. Den kodning som utfördes var av mycket enkelt slag. Vissa enkla logiska och variabelkontroller har utförts både manuellt och maskinellt. Att systematiska fel skulle ha införts vid bearbetningen förefaller inte troligt. Tvärtom bör det skett en avsevärd minskning av eventuella systematiska fel.

6.7 *Bortfallsfel*

Bortfallsfel uppstår när bortfallsindividerna i något avseende avviker från svarsindividerna samt att de åtgärder som vidtas för att om möjligt korrigera detta inte eliminerar effekten av denna avvikelse. Bortfallet kan t. ex. vara

selektivt på grund av att medelvärdet för en variabel är annorlunda i bortfallsgruppen, att fördelningen av variabelvärden är annorlunda, att sambandet mellan två variabler är starkare eller svagare än bland de svarande etc.

Eftersom skattningarna baseras på de svar man fått kan en snedvridning följa som leder till att man redovisar för höga eller för låga medelvärden eller får fördelningar som skiljer sig från de som man skulle fått om alla svarat.

Storleken av bortfallsfelet är i regel svår att uppskatta. En övre gräns får man om man räknar ut den maximala effekten då samtliga variabelvärden för bortfallet läggs i den ena eller andra extrempunkten av fördelningen. Detta ger dock som regel en orealistisk överskattning av bortfallsfelet.

Som framgått ovan varierade bortfallet en del mellan olika strata. Vid denna typ av undersökning kan man förvänta sig att bortfallet skulle vara störst för barn vars vårdnadshavare inte är intresserade av kommunal barnomsorg, vilket i sin tur skulle kunna leda till systematiska fel i våra skattningar.

För att gardera sig mot denna typ av selektivt bortfall, påpekades särskilt i följebreven att det var viktigt även för de som inte var intresserade av kommunal barnomsorg för barnet att besvara enkäten. Dessutom gjordes en uppföljning per telefon av samtliga som inte besvarat enkäten per post.

Enligt vår bedömning har vi med dessa åtgärder avsevärt reducerat bortfallets eventuella snedvridande inverkan på undersökningsresultaten. Även genom den s. k. efterstratifieringen torde dessa eventuella snedvridande effekter ha reducerats något. Om man dessutom tar hänsyn till det relativt låga bortfallet vid bägge enkäterna talar mycket för att bortfallets inverkan på våra skattningar är av begränsad och möjligen försumbar storleksordning.

6.8 *Allmänt om resultaten från denna typ av undersökningar*

Syftet med denna undersökning var bl. a. att mäta behovet av kommunal barnomsorg för förskolebarn i Växjö kommun. Nu finns det olika sätt att definiera vad som menas med behov.

Kommunerna lägger upp barnomsorgsplaner och beräknar behov med hjälp av socialstyrelsens riktlinjer där man utgår från antalet barn med förvärvsarbetande moder.

Man ser också – naturligtvis – till den kö som finns för plats inom den kommunala barnomsorgen.

Denna kö påverkas av en rad faktorer – som i sig inte behöver ha något samband med behovet.

1. Tillgången på platser påverkar benägenheten att anmäla barnet till kön.
2. Reglerna för att få plats – vilka varierar mellan kommuner gör att man inte anser det lönt att anmäla barnet till kön.
3. Kunskaperna om den kommunala barnomsorgen kan vara bristfälliga vilket i sin tur påverkar inställningen.

Man kan lätt dra fram fler faktorer.

Varje kö dras dessutom med aktualitetsproblem, dvs. man låter barnet stå kvar i kön trots att förhållandena har ändrats så att man inte längre

är intresserad av plats.

Med denna undersökning får kommunen aktuella uppgifter om antalet barn med vårdnadshavare (moder) som förvärvsarbetar och/eller studerar minst 16 timmar per vecka samt även om vårdnadshavarens planer till hösten. Data från undersökningen kan alltså användas för behovsberäkningar enligt socialstyrelsens modell. Definitionen på förvärvsarbetande är dock inte helt anpassad till FoB-75:s.

Vidare får man uppgifter om arbets- resp. studietidens förläggning, hur barnomsorgen ordnades under april samt hur man skulle vilja att barnomsorgen ordnades i framtiden.

Men även om vi får ett bättre planeringsunderlag med denna typ av undersökning jämfört med det som kommunen tidigare hade tillgång till, finns det begränsningar.

Det kan vara svårt för en kvinna att besvara en fråga om hon tänker förvärvsarbeta utanför hemmet inom ett år om hon inte vet om barnomsorgen kan ordnas eller hur arbetsmarknadsläget kommer att utvecklas.

Svar på frågor om planerat förvärvsarbete utom hemmet liksom önskemål om barnomsorg färgas med nödvändighet av de aktuella omständigheter uppgiftslämnaren lever under liksom det aktuella opinionsklimatet.

Det kan t. ex. vara svårt för en kvinna med förskolebarn att ta ställning till en fråga om hon tänker förvärvsarbeta eller studera under september–december 1978, om hon inte vet att barnomsorgen kommer att ordnas eller hur arbetsmarknadsläget är.

Det kan nämnas att av kvinnor med förskolebarn och som inte tillhörde arbetskraften var det 8,4 % som uppgav att de skulle velat förvärvsarbeta en viss vecka – enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU) fjärde kvartalet 1977. Av dessa 8,4 % uppgav i sin tur 48,6 % att de var förhindrade på grund av bristande barntillsyn och 28,5 % uppgav brist på lämpliga arbeten som skäl.

Eftersom man i AKU inte ställer frågan till de som uppger att de inte *velat* förvärvsarbeta en viss vecka, *om* bristande barntillsyn är ett skäl till att de ej förvärvsarbetar, så ger inte heller AKU ett helt rättvisande mått på bristande barntillsyn som förvärvshinder. Man vet nämligen att "viljan" formas och färgas i hög grad av de aktuella förhållandena.

Utvecklingen i många kommuner visar att efterfrågan på kommunal barnomsorg – om vi håller antalet barn konstant – tenderar att öka. Den lär öka även om man dessutom konstanthåller andelen förskolebarn med förvärvsarbetande eller studerande moder. Detta beror på att attityderna till kommunal barnomsorg förändras i och med att fler barn berörs av den, men även på ett så enkelt förhållande att tillgången på platser direkt inverkar på efterfrågan.

I undersökningen "Kvinnors förvärvsarbete och förvärvshinder" (SOU 1978:28) anser man sig ha fått ett visst stöd för den hypotes som sysselsättningsutredningen framfört, nämligen den att efterfrågan på kommunal barnomsorg tenderar att öka snabbare än mödrarnas förvärvsfrekvens när den senare uppnått en viss nivå, beroende på att de kvinnor som tidigare kunde ställa upp och se till andras barn, nu själva går ut i förvärvslivet. (Se kap. 9 a a.)

Det finns således flera indikationer på att denna typ av behovsunder-

sökningar ger en tidsbunden bild av *minivärdet* på behovet eller efterfrågan på kommunal barnomsorg i kommunen om vi konstanthåller antalet barn i kommunen, och förutsätter att man inte genomför drastiska avgiftshöjningar – under de närmaste åren. Data från denna typ av undersökningar kan alltså användas i prognossyfte.

För att få mera säkra trender är det dock lämpligt att efter några år upprepa en undersökning av denna typ.

Bilaga 2.1 Utdrag ur SCB's utredningsinstituts varianskatalog

Konfidensintervallets storlek

Tabeller	Tabellens nr
Konfidensintervallets storlek då urvalsfraktionen $\frac{n_g}{N_g} = \frac{1}{2}$	3.1
Konfidensintervallets storlek då urvalsfraktionen $\frac{n_g}{N_g} = \frac{1}{4}$	3.3
Konfidensintervallets storlek då urvalsfraktionen $\frac{n_g}{N_g} = \frac{1}{10}$	3.5

Halva 96 %-iga konfindensintervallets storlek för olika procenttal P_g

Beteckningar:

a. N_g = storleken av redovisningsgrupp g

b. P_g = andelen individer (i procent) i redovisningsgrupp g som har den studerade egenskapen

c. n_g = stickprovsstorleken i redovisningsgrupp g

d. $\hat{P}_g = \frac{100}{n_g} \sum_{i=1}^{n_n} x_i$ där

x_i = 1 om 1:te individen har den studerade egenskapen 0 f ö

Förutsättningar:

a. obundet slumpmässigt urval (OSU)

b. n_g är eller kan betraktas som konstant

c. urvalsfraktionen $\frac{n_g}{N_g}$ är känd

d. estimatorn $\hat{P}_g$ användes

Halva konfidensintervallets storlek har beräknats enligt formeln:

$$1.96\sqrt{\frac{P_g(100-P_g)}{n_g} \cdot (1-\frac{n_g}{N_g})}$$

P_g skattas i ovanstående formel med $\hat{P}_g$ då denna är känd. Om en skattning av halva konfidensintervallets storlek önskas innan $\hat{P}_g$ är beräknad, kan en tidigare gjord skattning eller en subjektiv skattning av P_g användas i formeln ovan.

Tabell 3.1

Stickprovsstorlek n_g	Procenttal P_g									
	95 eller 5	90 eller 10	85 eller 15	80 eller 20	75 eller 25	70 eller 30	65 eller 35	60 eller 40	55 eller 45	50
25	6,04	8,32	9,90	11,09	12,00	12,70	13,22	13,58	13,79	13,86
50	4,27	5,88	7,00	7,84	8,49	8,98	9,35	9,60	9,75	9,80
75	3,49	4,80	5,71	6,40	6,93	7,33	7,63	7,84	7,96	8,00
100	3,02	4,16	4,95	5,54	6,00	6,35	6,61	6,79	6,89	6,93
200	2,14	2,84	3,50	3,92	4,24	4,49	4,67	4,80	4,88	4,90
300	1,74	2,40	2,86	3,20	3,46	3,67	3,82	3,92	3,98	4,00
400	1,51	2,08	2,47	2,77	3,00	3,18	3,31	3,39	3,45	3,46
500	1,35	1,86	2,21	2,48	2,68	2,84	2,96	3,04	3,08	3,10
600	1,23	1,70	2,02	2,26	2,45	2,59	2,70	2,77	2,81	2,83
700	1,14	1,57	1,87	2,10	2,27	2,40	2,50	2,57	2,61	2,62
800	1,07	1,47	1,75	1,96	2,12	2,25	2,34	2,40	2,44	2,45
900	1,01	1,39	1,65	1,85	2,00	2,12	2,20	2,26	2,30	2,31
1 000	0,96	1,31	1,56	1,75	1,90	2,01	2,09	2,15	2,18	2,19
1 100	0,91	1,25	1,49	1,67	1,81	1,91	1,99	2,05	2,08	2,09
1 200	0,87	1,20	1,43	1,60	1,73	1,83	1,91	1,96	1,99	2,00
1 300	0,84	1,15	1,37	1,54	1,66	1,76	1,83	1,88	1,91	1,92
1 400	0,81	1,11	1,32	1,48	1,60	1,70	1,77	1,81	1,84	1,85
1 500	0,78	1,07	1,28	1,43	1,55	1,64	1,71	1,75	1,78	1,79
2 000	0,68	0,93	1,11	1,24	1,34	1,42	1,48	1,52	1,54	1,55
3 000	0,55	0,76	0,90	1,01	1,10	1,16	1,21	1,24	1,26	1,27
4 000	0,48	0,66	0,78	0,88	0,95	1,00	1,05	1,07	1,09	1,10
5 000	0,43	0,59	0,70	0,78	0,85	0,90	0,93	0,96	0,98	0,98
6 000	0,39	0,54	0,64	0,72	0,77	0,82	0,85	0,88	0,89	0,89
7 000	0,36	0,50	0,59	0,66	0,72	0,76	0,79	0,81	0,82	0,83
8 000	0,34	0,46	0,55	0,62	0,67	0,71	0,74	0,76	0,77	0,77
9 000	0,32	0,44	0,52	0,58	0,63	0,67	0,70	0,72	0,73	0,73
10 000	0,30	0,42	0,49	0,55	0,60	0,64	0,66	0,68	0,69	0,69
20 000	0,21	0,29	0,35	0,39	0,42	0,45	0,47	0,48	0,49	0,49
30 000	0,17	0,24	0,29	0,32	0,35	0,37	0,38	0,39	0,40	0,40

Tabell 3.3

Stickprovsstorlek n_g	Procenttal P_g									
	95 eller 5	90 eller 10	85 eller 15	80 eller 20	75 eller 25	70 eller 30	65 eller 35	60 eller 40	55 eller 45	50
25	7,40	10,18	12,12	13,58	14,70	15,56	16,19	16,63	16,89	16,97
50	5,23	7,20	8,57	9,60	10,39	11,00	11,45	11,76	11,94	12,00
75	4,27	5,88	7,00	7,84	8,49	8,98	9,35	9,60	9,75	9,80
100	3,70	5,09	6,06	6,79	7,35	7,78	8,10	8,32	8,44	8,49
200	2,62	3,60	4,29	4,80	5,20	5,50	5,72	5,88	5,97	6,00
300	2,14	2,94	3,50	3,92	4,24	4,49	4,67	4,80	4,88	4,90
400	1,85	2,55	3,03	3,39	3,67	3,89	4,05	4,16	4,22	4,24
500	1,65	2,28	2,71	3,04	3,29	3,48	3,62	3,72	3,78	3,80
600	1,51	2,08	2,47	2,77	3,00	3,18	3,31	3,39	3,45	3,46
700	1,40	1,92	2,29	2,57	2,78	2,94	3,06	3,14	3,19	3,21
800	1,31	1,80	2,14	2,40	2,60	2,75	2,86	2,94	2,99	3,00
900	1,23	1,70	2,02	2,26	2,45	2,59	2,70	2,77	2,81	2,83
1 000	1,17	1,61	1,92	2,15	2,32	2,46	2,56	2,63	2,67	2,68
1 100	1,12	1,54	1,83	2,05	2,22	2,35	2,44	2,51	2,55	2,56
1 200	1,07	1,47	1,75	1,96	2,12	2,25	2,34	2,40	2,44	2,45
1 300	1,03	1,41	1,68	1,88	2,04	2,16	2,25	2,31	2,34	2,35
1 400	0,99	1,36	1,62	1,81	1,96	2,08	2,16	2,22	2,26	2,27
1 500	0,96	1,31	1,56	1,75	1,90	2,01	2,09	2,15	2,18	2,19
2 000	0,83	1,14	1,36	1,52	1,64	1,74	1,81	1,86	1,89	1,90
3 000	0,68	0,93	1,11	1,24	1,34	1,42	1,48	1,52	1,54	1,55
4 000	0,58	0,81	0,96	1,07	1,16	1,23	1,28	1,31	1,34	1,34
5 000	0,52	0,72	0,86	0,96	1,04	1,10	1,14	1,18	1,19	1,20
6 000	0,48	0,66	0,78	0,88	0,95	1,00	1,05	1,07	1,09	1,10
7 000	0,44	0,61	0,72	0,81	0,88	0,93	0,97	0,99	1,01	1,01
8 000	0,41	0,57	0,68	0,76	0,82	0,87	0,91	0,93	0,94	0,95
9 000	0,39	0,54	0,64	0,72	0,77	0,82	0,85	0,88	0,89	0,89
10 000	0,37	0,51	0,61	0,68	0,73	0,78	0,81	0,83	0,84	0,85
20 000	0,26	0,36	0,43	0,48	0,52	0,55	0,57	0,57	0,59	0,60
0,60										
30 000	0,21	0,20	0,35	0,39	0,40	0,45	0,47	0,48	0,49	0,49

Tabell 3.5

Sticksprovsstorlek n_g	Procenttal P_g									
	95 eller 5	90 eller 10	85 eller 15	80 eller 20	75 eller 25	70 eller 30	65 eller 35	60 eller 40	55 eller 45	50
25	8,11*	11,16*	13,28*	14,88*	16,10	17,04	17,74	18,22	18,50	18,59
50	5,73*	7,89*	9,39*	10,52	11,39	12,05	12,54	12,88	13,08	13,15
75	4,68*	6,44	7,67	8,59	9,30	9,84	10,24	10,52	10,68	10,74
100	4,05*	5,58	6,64	7,44	8,05	8,52	8,87	9,11	9,25	9,30
200	2,87	3,94	4,69	5,26	5,69	6,03	6,27	6,44	6,54	6,57
300	2,34	3,22	3,83	4,29	4,65	4,92	5,12	5,26	5,34	5,37
400	2,03	2,79	3,32	3,72	4,03	4,26	4,43	4,55	4,63	4,65
500	1,81	2,49	2,97	3,33	3,60	3,81	3,97	4,07	4,14	4,16
600	1,65	2,28	2,71	3,04	3,29	3,48	3,62	3,72	3,78	3,80
700	1,53	2,11	2,51	2,81	3,04	3,22	3,35	3,44	3,50	3,51
800	1,43	1,97	2,35	2,63	2,85	3,01	3,14	3,22	3,27	3,29
900	1,35	1,86	2,21	2,48	2,68	2,84	2,96	3,04	3,08	3,10
1 000	1,28	1,76	2,10	2,35	2,55	2,69	2,80	2,88	2,93	2,94
1 100	1,22	1,68	2,00	2,24	2,43	2,57	2,67	2,75	2,79	2,00
1 200	1,17	1,61	1,92	2,15	2,32	2,46	2,56	2,63	2,67	2,68
1 300	1,12	1,55	1,84	2,06	2,23	2,36	2,46	2,53	2,57	2,58
1 400	1,08	1,49	1,77	1,99	2,15	2,28	2,37	2,43	2,47	2,48
1 500	1,05	1,44	1,71	1,92	2,08	2,20	2,29	2,35	2,39	2,40
2 000	0,91	1,25	1,48	1,66	1,80	1,90	1,98	2,04	2,07	2,08
3 000	0,74	1,02	1,21	1,36	1,47	1,56	1,62	1,66	1,69	1,70
4 000	0,64	0,88	1,05	1,18	1,27	1,35	1,40	1,44	1,46	1,47
5 000	0,57	0,79	0,94	1,05	1,14	1,21	1,25	1,29	1,31	1,31
6 000	0,52	0,72	0,86	0,96	1,04	1,10	1,14	1,18	1,19	1,20
7 000	0,48	0,67	0,79	0,89	0,96	1,02	1,06	1,09	1,11	1,11
8 000	0,45	0,62	0,74	0,83	0,90	0,95	0,99	1,02	1,03	1,04
9 000	0,43	0,59	0,70	0,78	0,85	0,90	0,93	0,96	0,98	0,98
10 000	0,41	0,56	0,66	0,74	0,81	0,85	0,89	0,91	0,93	0,93
20 000	0,29	0,39	0,47	0,53	0,57	0,60	0,63	0,64	0,65	0,66
30 000	0,23	0,32	0,38	0,43	0,46	0,49	0,51	0,53	0,53	0,54

Bilaga 3 Sammanställning av kommentarer från vårdnadshavare

Kommentarer från vårdnadshavare

Några frågor i enkäten gav möjlighet för vårdnadshavarna att med egna kommentarer ange svar på frågorna. Frågor med öppna svar rörde huvudsaklig sysselsättning, antal lediga vardagar per vecka, om den nuvarande barnomsorgen är ordnad på annat sätt än vad som fanns angivet som alternativ i enkäten. På liknande sätt var frågan om önskad barnomsorg öppen, dvs. vårdnadshavarna gavs möjlighet att själva ange eget alternativ för önskemål om förändrad barnomsorg.

Annan huvudsaklig tillsyn

Av kommentarerna framgår att "annan huvudsaklig omsorg" till störst del innebar att familjerna hade jordbruk, annan egen rörelse eller att arbetet var förlagt till hemmet så att barnen kunde vistas i hemmet tillsammans med någon av vårdnadshavarna. Det var även vanligt förekommande bland dem som angett annan huvudsaklig tillsyn att barnen var med på arbetsplatsen.

Andra lösningar var att barnen fick klara sig själva en stund på eftermiddagen efter skolans slut och till dess någon av vårdnadshavarna kom hem. Enligt kommentarerna rörde det sig endast om korta stunder. Några vårdnadshavare var tjänstlediga och tog då själva hand om barnen.

Åter andra hade tillgång till granne eller nära anhörig som barnet kunde gå till om det skulle behöva.

Barn med vårdnadshavare som hade nattjänstgöring fick klara sig själva under de dagar som vårdnadshavaren sov ut, men hade tillsyn under de nätter som ej var lediga.

Flera av kommentarerna rör någon av de i enkäten ovan angivna alternativen för barnomsorg. Kommentarerna har endast förtydligat alternativet ovan.

Önskemål om förändrad tillsyn "annat sätt"

Kommentarerna rörande önskemål om annan tillsyn var av mycket skiftande karaktär, men går ändå att slås samman till större grupper.

Även här förekommer det i stor utsträckning att kommentarerna gäller för förtydliganden av de i enkäten redan angivna alternativen nämligen

daghem/fritidshem, kommunlt familjedaghem, eller att ingen förändring önskades.

Av de kommentarer som rör redan markerat alternativ handlade nästan hälften om att kommunen borde satsa mer på familjedaghem och några att ett utökat öppethållande under kvällar samt nätter på daghem vore önskvärt. Utöver dessa kommentarer rörde majoriteten av önskemålen att någon av vårdnadshavarna bör vara hemma och själva sköta uppfostran av barnen. Några var aggressivt formulerade och tillspetsade att man inte bör ligga samhället till last, att det är en privat sak att fostra barn etc.

Därefter var önskemål om att även barn över tio år borde ha tillgång till fritidshemmen vanligast. Det fanns även önskemål om att det för de äldre barnen räckte med en mer öppen verksamhet.

Några tyckte att det var för långa avstånd till daghemmen (detta gäller ej för Växjö tätort).

Önskemål om att kunna får barnomsorg endast några dagar per vecka eller viss tid på dygnet framfördes. Speciellt var det vårdnadshavare som hade någon form av vikariat och som med kort varsel behövde lämna hemmet.

Ett fåtal ansåg att vårdbidrag var lösningen på mångas problem.

Andra spridda önskemål om barntillsyn var att kunna få vara hemma med sjukt barn som är över tio år utan avdrag på lönen. Flera önskade att de var ekonomiskt oberoende för att kunna arbeta deltid och därigenom få fler tillfällen att umgås med barnen.

Annan huvudsaklig sysselsättning under mätveckan

Kommentarerna rörde mestadels de bundna svarsalternativen i frågan, dvs. tjänstledig på grund av graviditet och skötsel av nyfödda barn, halv- eller deltidstjänstgöring. Några angav ideellt arbete inom kyrka eller förening som huvudsaklig sysselsättning.

Bilaga 4 Barnomsorg för barn vars vårdnadshavares arbetstider varierade mellan dagarna

I fig. 7.1 och 7.2 görs ett försök att illustrera sambandet omsorg efter "kortaste – längsta" tid för noll–sexåringar respektive sju–tolvåringar.

På axlarna ges kortaste resp. längsta tid. Låt säga att vi är intresserade av att studera tillsynstillfällen för barn till vårdnadshavare som har "kortaste–längsta" tid 6–10 timmar. (Vårdnadshavaren har en kortaste tid mellan

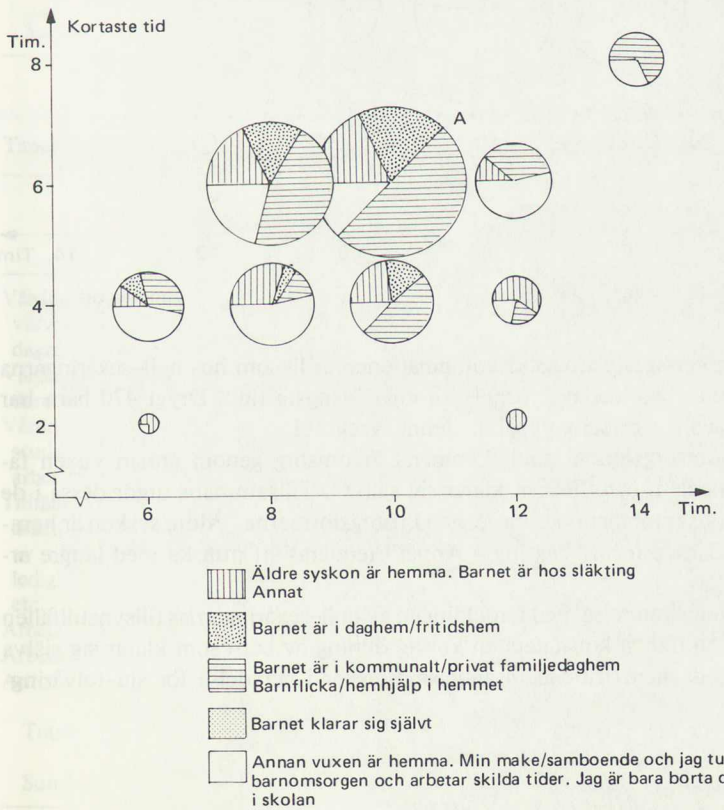

Figur 7.1 Tillsynstillfällen efter tillsynsform och arbetstidskombinationer 0–6 år.

5 och 7 timmar och en längsta tid 9–11 timmar.) Denna grupp representeras av den största cirkeln med centrum i punkten 6 "kortaste tid", 10 "längsta tid" (A). Cirkelns area är proportionell mot antal tillsynstillfällen. Andelen barn med viss typ av tillsyn ges av de olika cirkelsegmentens relativa storlek.

Antal tillsynstillfällen med tidskombinationer "6–10" var för gruppen noll–sex år ca 400. Knappt hälften (46 %) av dessa tillsynstillfällen utgjordes av kommunalt/privat familjedaghem eller barnflicka/hemhjälp i hemmet. Kommunalt daghem förekom i 18 % av tillsynstillfällena. Kännetecknande för noll-sexåringarna är den stora andelen familjedaghemsbarn. Andelen daghemsbarn är störst för arbetstidskombinationer "6–10" och minskar med totalt kortare arbetstid.

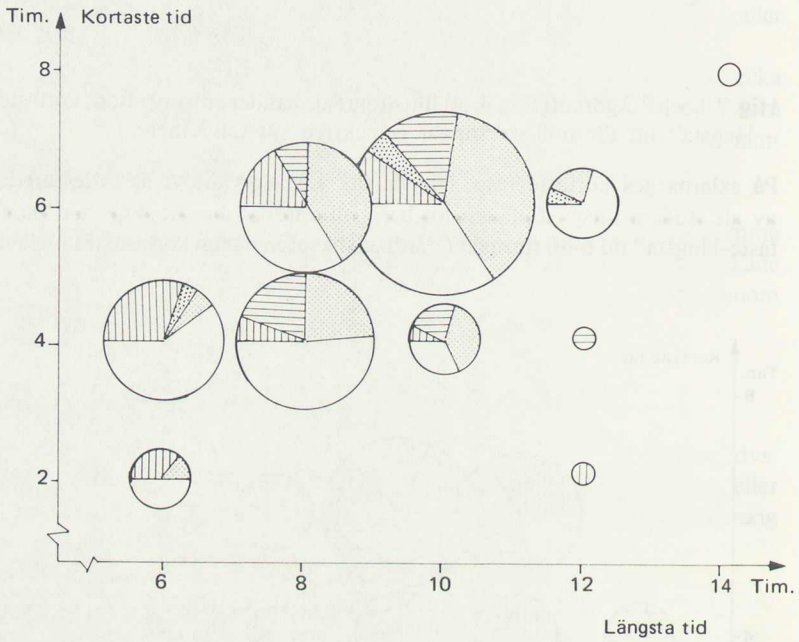

Figur 7.2 Tillsynstillfällen efter tillsynsform och arbetstidskombination 7–12 år.

Den vanligaste arbetstidskombinationen är liksom hos noll–sexåringarna 6 timmar "kortare tid" och 10 timmar "längsta tid". Drygt 470 barn har vårdnadshavare som uppgivit denna veckotid.

De omsorgsformer som dominerar är omsorg genom annan vuxen familjemedlem och "Barnet klarar sig självt". Tillsammans utgör dessa i de flesta tidskombinationer, ca 75 %. Omsorgsformerna "Äldre syskon är hemma – Barnet är hos släkting – Annat" tenderar att minska med längre arbetstid.

Vid en jämförelse med fördelningen av noll–sexåringarnas tillsynstillfällen kan man främst konstatera en kraftig ökning av barn som klarar sig själva medan daghem/fritidshemsandelar minskar i betydelse för sju–tolvåringarna.

Bilaga 5 Tabellbilaga

Tabell 3.1.1 Delområde 1 Växjö tätort. Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning. Procent

	0–2 år	3–6 år	0–6 år	7–9 år	10–12 år	7–12 år	Totalt %	Summa antal barn
Vårdnadshavaren förvärvsarbetade (även dagmamma/legoarbete)	53	60	57	67	79	73	65	4 700
Vårdnadshavaren studerade	2	8	6	8	2	4	5	370
Vårdnadshavaren både studerade och förvärvsarbetade	0	1	0	0	1	0	0	30
Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.	12	6	9	2	3	2	6	400
Arbete i eget hushåll	32	22	26	24	14	19	23	1 630
Arbetslös	0	2	1	0	2	1	1	80
Annat	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt (%)	100	100	100	100	100	100	100	
Summa antal barn	1 540	2 130	3 670	1 670	1 870	3 540	7 210	7 210

Tabell 3.1.2 Delområde 2 Växjö ytterområde. Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning. Procent

	0–2 år	3–6 år	0–6 år	7–9 år	10–12 år	7–12 år	Totalt %	Summa antal barn
Vårdnadshavaren förvärvsarbetade (även dagmamma/legoarbete)	52	60	57	58	61	60	58	2 380
Vårdnadshavaren studerade	4	2	3	4	3	4	3	120
Vårdnadshavaren både studerade och förvärvsarbetade	0	2	1	1	1	1	1	40
Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.	9	5	6	5	2	4	5	200
Arbete i eget hushåll	34	32	32	30	33	32	32	1 310
Arbetslös	1	0	0		0	1	1	20
Annat	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt (%)	100	100	100	100	100	100	100	
Summa antal barn	820	1 350	2 170	960	960	1 920	4 090	4 090

Tabell 3.1.3 Delområde 3 Östra Torsås. Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning. Procent

	0–2 år	3–6 år	0–6 år	7–9 år	10–12 år	7–12 år	Totalt %	Summa antal barn
Vårdnadshavaren förvärvsarbetade (även dagmamma/legoarbete)	54	62	58	66	80	72	64	260
Vårdnadshavaren studerade	0	0	0	2	5	4	2	10
Vårdnadshavaren både studerade och förvärvsarbetade	0	0	0	0	0	0	0	0
Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.	16	8	12	2	2	2	8	30
Arbete i eget hushåll	30	30	30	29	13	21	26	110
Arbetslös	0	0	0	0	0	0	0	0
Annat	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt (%)	100	100	100	100	100	100	100	
Summa antal barn	100	150	250	80	80	160	410	410

Tabell 3.1.4 Delområde 4 Aneboda. Barn efter ålder och vårdnadshavarens sysselsättning. Procent

	0–2 år	3–6 år	0–6 år	7–9 år	10–12 år	7–12 år	Totalt %	Summa antal barn
Vårdnadshavaren förvärvsarbetade (även dagmamma/legoarbete)	40	30	37	54	54	54	45	190
Vårdnadshavaren studerade	1	6	4	4	14	9	7	30
Vårdnadshavaren både studerade och förvärvsarbetade	0	0	0	0	0	0	0	0
Tillfällig frånvaro från arbete/studier på grund av sjukdom, tjänstledighet, semester etc.	9	5	6	4	0	2	2	20
Arbete i eget hushåll	48	53	51	37	32	34	44	190
Arbetslös	1	0	0	0	0	0	0	0
Annat	1	0	0	0	0	0	0	0
Totalt (%)	100	100	100	100	100	100	100	
Summa antal barn	100	140	230	90	100	200	430	430

Tabell 4.1.1 Barn med vårdnadshavare som hade "lediga dagar", fördelade efter veckoarbetstid, delområden och barnets ålder

Delområde	Ålder								
	Deltid 1–15 tim.		Deltid 16–34 tim.		Heltid 35–w tim.		Totalt		
	0–6 år	7–12 år	0–6 år	7–12 år	0–6 år	7–12 år	0–6 år	7–12 år	0–12 år
Växjö tätort	270	190	700	670	260	260	1 230	1 120	2 340
Växjö ytterområde	110	120	610	380	70	120	780	620	1 400
Östra Torsås	20	10	80	60	10	0	100	70	180
Aneboda	20	20	20	20	0	10	40	50	100
Totalt	410	340	1 410	1 130	340	390	2 160	1 860	4 020

Tabell 6.3.1 Förskolebarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Växjö tätort

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. stud. ej	50	–	30	3	140	17	180	9
Kom./priv. dagbarnvårdare								
Bara borta när barnet är i skolan								
Barnet är i daghem	20	–	220	20	180	21	400	21
Barnet är i kommunalt familjedaghem	0	–	30	3	220	27	260	13
Barnet är i privat familjedaghem	100	–	400	37	110	14	510	27
Barnet är hos släkting	20	–	140	13	100	11	240	12
Annan vuxen är hemma	110	–	110	10	50	6	160	8
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	0	–	60	6	0	0	60	3
Make/samboende	80	–	50	4	0	0	50	2
Klarar sig självt/Annat	30	–	30	3	30	4	60	3
Totalt	400	–	1 040	100	830	100	1 910	100

Tabell 6.3.2 Förskolebarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Växjö ytterområde

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. stud. ej	10	–	60	7	90	36	150	14
Kom./priv. dagbarnvårdare								
Bara borta när barnet är i skolan								
Barnet är i daghem	10	–	90	11	20	10	120	11
Barnet är i kommunalt familjedaghem	20	–	120	14	70	26	180	16
Barnet är i privat familjedaghem	30	–	260	31	30	13	290	27
Barnet är hos släkting	10	–	140	17	0	0	140	13
Annan vuxen är hemma	60	–	30	4	0	0	30	3
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	0	–	30	4	10	3	40	4
Make/samboende	50	–	50	6	20	6	60	6
Klarar sig självt/Annat	50	–	70	8	20	6	80	8
Totalt	230	–	850	100	260	100	1 100	100

Tabell 6.3.3 Förskolebarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Östra Torsås – Aneboda

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. Stud. ej	0	–	10	6	5	–	15	8
Kom./priv. dagbarnvårdare								
Bara borta när barnet är i skolan								
Barnet är i daghem	5	–	15	11	15	–	30	15
Barnet är i kommunalt familjedaghem	0	–	15	11	10	–	25	14
Barnet är i privat familjedaghem	5	–	35	25	10	–	40	22
Barnet är hos släkting	5	–	35	28	5	–	40	22
Annan vuxen är hemma	15	–	5	4	5	–	10	4
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	0	–	5	4	0	–	5	4
Make/samboende	10	–	5	5	5	–	5	4
Klarar sig självt/Annat	10	–	10	7	0	–	10	5
Totalt	50	–	130	100	55	–	185	100

Tabell 6.4.1 Skolbarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Växjö tätort

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. stud. ej	30	–	400	25	130	15	530	22
Kom./priv. dagbarnvårdare								
Bara borta när barnet är i skolan								
Barnet är i daghem, fritidshem	20	–	50	3	100	11	130	6
Barnet är i kommunalt familjedaghem	0	–	20	1	110	13	130	5
Barnet är i privat familjedaghem	0	–	130	8	20	2	140	6
Barnet är hos släkting	20	–	30	2	50	5	80	3
Annan vuxen är hemma	130	–	160	10	60	8	230	9
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	80	–	80	5	60	7	140	6
Make/samboende	20	–	30	2	0	0	30	1
Klarar sig självt/Annat	60	–	670	42	330	39	1 000	41
Totalt	350	–	1 570	100	860	100	2 420	100

Tabell 6.4.2 Skolbarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Växjö ytterområde

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. stud. ej	–	–	190	27	10	2	190	18
Kom./priv. dagbarnvårdare								
Bara borta när barnet är i skolan								
Barnet är i daghem, fritidshem	–	–	10	1	20	4	20	2
Barnet är i kommunalt familjedaghem	–	–	10	1	40	11	50	5
Barnet är i privat familjedaghem	–	–	10	1	40	11	50	5
Barnet är hos släkting	–	–	20	2	20	6	40	4
Annan vuxen är hemma	–	–	90	13	30	7	120	11
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	–	–	20	4	60	15	80	8
Make/samboende	–	–	70	10	20	4	80	8
Klarar sig självt/Annat	–	–	280	40	150	39	430	40
Totalt	–	–	690	100	380	100	1 070	100

Tabell 6.4.3 Skolbarn efter nuvarande omsorg och vårdnadshavarens veckoarbetstid. Östra Torsås – Aneboda

Nuvarande omsorg	Veckoarbetstid							
	1–15 tim.		16–34 tim.		35–w tim.		16–w tim.	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fab. stud. ej Kom./priv. dagbarnvårdare Bara borta när barnet är i skolan	10	–	10	8	10	14	20	11
Barnet är i daghem, fritidshem	0	–	5	3	5	5	10	4
Barnet är i kommunalt familjedaghem	0	–	0	2	0	0	0	1
Barnet är i privat familjedaghem	0	–	5	5	0	2	10	4
Barnet är hos släkting	0	–	15	13	0	2	20	9
Annan vuxen är hemma	5	–	15	11	5	5	20	9
Äldre syskon barnflicka/hemhjälp	0	–	15	13	5	7	20	11
Make/samboende	10	–	20	15	5	7	25	12
Klarar sig självt/Annat	10	–	35	30	50	57	85	41
Totalt	40	–	120	100	85	100	205	100

Tabell 6.6.1 Nuvarande och önskad barnomsorg för förskolebarn 0–2 år

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform						
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarn-vårdare Bara borta då barnet är i skolan	Kommunal omsorg daghem, fritidshem, familjedag-hem)	Privat familje daghem	Släkting, äldre syskon, barnflicka/ hemhjälp Klarar sig självt/Annat	Annan vuxen hemma Make/ samboende	Totalt Antal	Totalt %
Önskar ingen förändring	720	300	110	140	140	1 420	56
Ja, önskar daghem eller fritidshem	150	30	230	90	60	560	22
Ja, önskar kommunalt familjedaghem	180	0	200	30	20	420	16
Annat	30	0	0	0	20	60	2
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	40	0	30	10	20	90	4
Totalt antal	1 120	330	560	270	260	2 550	100
Totalt %	44	13	22	11	10	100	

Tabell 6.6.2 Nuvarande och önskad barnomsorg för förskolebarn 3–6 år

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform						
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarn-vårdare Bara borta då barnet är i skolan	Kommunal omsorg (daghem, fritidshem, familjedag-hem)	Privat familje daghem	Släkting, äldre syskon, barnflicka/ hemhjälp Klarar sig självt/Annat	Annan vuxen hemma Make/ samboende	Totalt Antal	Totalt %
Önskar ingen förändring	1 080	720	270	410	320	2 800	74
Ja, önskar daghem eller fritidshem	250	50	100	80	60	530	14
Ja, önskar kommunalt familjedaghem	90	20	40	110	20	260	7
Annat	20	30	10	30	0	90	2
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	10	0	50	0	20	80	2
Totalt antal	1 440	820	480	620	410	3 760	100
Totalt %	38	22	13	16	11	100	

Tabell 6.7.1 Nuvarande och önskad barnomsorg för skolbarn 7–9 år

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform						
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarn-vårdare Bara borta då barnet är i skolan	Kommunal omsorg (daghem, fritidshem, familjedag-hem)	Privat familje daghem	Släkting, äldre syskon, barnflicka/ hemhjälp Klarar sig självt/Annat	Annan vuxen hemma Make/ samboende	Totalt Antal	Totalt %
Önskar ingen förändring	950	330	(130)	610	350	2 370	84
Ja, önskar daghem eller fritidshem	80	20	(40)	90	40	280	10
Ja, önskar kommunalt familjedaghem	60	0	(10)	0	0	70	2
Annat	10	20	0	20	0	60	2
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	0	0	0	0	0	0	0
Totalt antal	1 120	370	(180)	730	380	2 810	100
Totalt %	40	13	6	26	14	100	

Tabell 6.7.2 Nuvarande och önskad barnomsorg för skolbarn 9–12 år

Önskad omsorgsform	Nuvarande omsorgsform						
	Fab./stud. ej Kom./priv. dagbarn-vårdare Bara borta då barnet är i skolan	Kommunal omsorg (daghem, fritidshem, familjedag-hem)	Privat familje daghem	Släkting, äldre syskon, barnflicka/ hemhjälp Klarar sig självt/Annat	Annan vuxen hemma Make/ samboende	Totalt Antal	Totalt %
Önskar ingen förändring	1 090	(20)	(40)	1 310	350	2 800	94
Ja, önskar daghem eller fritidshem	20	0	0	80	10	120	4
Ja, önskar kommunalt familjedaghem	0	0	0	0	0	0	0
Annat	40	0	0	20	20	70	2
Markerat önskemål för både familjedaghem och daghem	0	0	0	0	0	0	0
Totalt antal	1 150	(20)	(40)	1 410	370	2 990	100
Totalt %	38	0	1	47	12	100	

III Skolbarns behov av omsorg i Göteborg

Sammandrag av enkätundersökning avseende barn i årskurs två och fyra i fyra rektorsområden inom Göteborgs kommun

Innehåll

1 *Inledning* 157

2 *Befolkning, bostäder och sysselsättning i rektorsområdena* 159

3 *Barnens familjeförhållanden* 161
3.1 Vårdnadshavarens kön 161
3.2 Antalet barn i familjerna 161

4 *Vårdnadshavarens sysselsättning* 163
4.1 Vårdnadshavarens sysselsättning vårterminen år 1978 163
4.2 Vårdnadshavarens arbetade timmar mätveckan 163
4.3 Obekväm arbetstid 164
4.4 Vårdnadshavarens start- och sluttider 164
4.5 Arbetstider anpassade efter barntillsynen 165
4.6 Restid 166

5 *Barntillsynsformer* 167
5.1 Nuvarande barntillsyn 167
5.2 Omsorgsformer i de fyra rektorsområdena 168

6 *Önskemål om framtida situation* 171
6.1 Planer att börja arbeta eller studera 171
6.2 Önskemål om annan tillsyn 171
6.3 Tillsyn under februarilovet 173
6.4 Önskemål om annan tillsyn vid fast skoldag 173
6.5 Önskemål att förändra sin situation vad gäller arbete/studier vid fast skoldag 173

Bilagor

Bilaga 1 *Enkätformulär* 175
Bilaga 2 *Tillsynsformer i enkät och i redovisning* 179

Tabeller

Tabell 1.1 Inkomna svar i rektorsområdena 157
Tabell 3.1 Genomsnittligt antal barn per familj 161

Tabell 4.1 Barn efter vårdnadshavarens sysselsättning vårterminen år 1978 163
Tabell 4.2 Vårdnadshavarens arbetade timmar mätveckan, antal och andel barn 164
Tabell 4.3 Vårdnadshavare som arbetade obekväm tid 164
Tabell 4.4 Barn efter vårdnadshavarnas start- och sluttider tisdagen i mätveckan 165
Tabell 4.5 Barn efter vårdnadshavarnas restider och arbetstid per vecka, % 166
Tabell 5.1 Andelen barn i resp. årskurs fördelade efter tillsynsform 168
Tabell 5.2 Omsorg av den förälder som besvarat enkäten . . . 168
Tabell 5.3 Barn efter tillsynsform i resp. rektorsområde, % . . 169
Tabell 6.1 Barn efter vårdnadshavarnas önskemål om annan tillsyn, % 172
Tabell 6.2 Barn efter vårdnadshavarnas önskemål att förändra sin situation vad gäller arbete/studier vid fast skoldag, % 174

1 Inledning

I april år 1978 genomförde Göteborgs kommun i samarbete med planeringsgruppen för barnomsorg en undersökning av skolbarns omsorg. Syftet med undersökningen var att kartlägga skolbarnens omsorgssituation, eventuellt framtida behov av kommunal barnomsorg samt om genomförandet av en samlad skoldag kan påverka omsorgsbehovet. En avsikt var också att undersöka om undersökningar av detta slag kan användas vid planering av aktiviteter för barn.

Undersökningen genomfördes med hjälp av en brevenkät och omfattade Sanna, Sjumila, Hammarkullens och Önnereds rektorsområden. Områdena valdes med hänsyn till att de har olika karaktär vad gäller bostadsbestånd, befolkningssammansättning m. m. Speciellt Hammarkullens och Sjumila rektorsområden hade en stor andel invandrare. Enkäterna översattes till finska. Övriga invandrarbarn fick vid behov hjälp av respektive elevs hemspråkslärare.

Enkäterna omfattade samtliga barn i andra och fjärde klass i områdena. Antalet barn vilkas föräldrar ombads besvara enkäten uppgick till 1 030. Svar inkom från föräldrar till 976 barn fördelade på 460 i andra klass och 516 i fjärde klass. Svarsfrekvensen är därmed 95 %. Andelen ej svarande fördelar sig ganska jämt över undersökningsområdena. Nedanstående tabell visar totalt antal enkäter, inkomna svar och bortfall i de fyra undersökningsområdena.

Tabell 1.1 Inkomna svar i rektorsområdena

Område	Inkomna svar	Bortfall		Summa
		Antal	%	
Sanna	210	7	3	217
Sjumila	95	6	6	101
Hammarkullen	346	24	6	370
Önnered	325	17	5	342
Summa	976	54	5	1 030

Frågeformuläret upprättades i samråd mellan skolförvaltningen, socialförvaltningen och stadskontoret i Göteborg samt planeringsgruppen för barnomsorg. Enkätformuläret framgår av bil. 1.

Planeringsgruppens sekretariat svarade för tryckning av enkätformulär

samt information till en särskilt utsedd enkätansvarig från varje rektorsområde. Den enkätansvarige lämnade ut och samlade in enkäterna från klassföreståndarna, vilka i sin tur överlämnade enkäterna till barnen som tog hem dem till föräldrarna. Klassföreståndarna samlade sedan in enkäterna och lämnade dem till rektorsexpeditionerna. De enkätansvariga på rektorsexpeditionerna lämnade ut påminnelser i de fall enkäterna inte kom in.

Granskning av de inkomna frågeformulären genomfördes också på rektorsexpeditionerna. Databearbetningen ombesörjdes av planeringsgruppen för barnomsorg.

Utlämnande och insamling av enkäterna skedde således ur hand i hand och utan postbefordran.

Enkätundersökningens frågeformulär tillställdes barnens föräldrar, men skulle i första hand besvaras av kvinnan i familjen. Begreppet vårdnadshavare som används i fortsättningen är därför i de flesta fall liktydigt med kvinnan i familjen.

Undersökningen fungerade metodmässigt mycket bra och var inte särskilt kostsam. Den kan således användas vid fortsatta kartläggningar av skolbarns behov av omsorg på fritiden. Undersökningen har i sin helhet presenterats i en rapport av Göteborgs stadskontor (Nr U 1979:3). Nedan redovisas undersökningen i sammandrag.

2 Befolkning, bostäder och sysselsättning i rektorsområdena

De olika områdenas karaktär varierar kraftigt. Man kan säga att vart och ett representerar ett typområde med olika bostadsbestånd och olika geografiskt läge. Nedan beskrivs områdena översiktligt.

Sanna som är ett centralt beläget område hade i november år 1977 en folkmängd på drygt 15 000 invånare, men med en liten andel barn. Andelen utländska medborgare var 5 %. Förvärvsintensiteten[1] var 66 % (kvinnlig förvärvsintensitet 55 %), vilket var lägst bland de fyra områdena. Andelen sysselsatta inom tjänstesektorn var 39 %. Inom tillverkningsindustrin arbetade 24 %. Medelinkomsten var 47 000 kr. år 1977, vilket näst Önnered var den högsta medelinkomsten. (Som en referens kan nämnas att medelinkomsten för hela Göteborg låg på 48 000 kr år 1977).

Bostadsbeståndet är relativt gammalt (93 % byggt före år 1950) och består till fyra femtedelar av flerfamiljshus.

Sjumila som är ett 50-talsområde med flerfamiljshus beläget en mil från centrum, hade en folkmängd på ca 2 500 personer i november 1977, varav en fjärdedel var under 15 år. Andelen utländska medborgare var hög – 23 %. Området hade en hög förvärvsintensitet – 71 % (kvinnlig förvärvsintensitet 59 %). Samtidigt var andelen sysselsatta inom tillverkningsindustrin 46 %, vilket var mer än dubbelt så mycket som i Önnered. Inkomstmässigt placerar sig Sjumila i en mellanposition.

Hammarkullen som är ett relativt nybyggt flerfamiljshus-område i Göteborgs utkanter, hade i november år 1977 en folkmängd på drygt 9 000. Andelen invånare under 15 år var 29 %, vilket innebär att Hammarkullen var det område i undersökningen som hade störst andel barn. (Göteborg totalt hade 18 %.) I likhet med Sjumila var andelen invandrare hög – 24 %. Förvärvsintensiteten låg 1 procentenhet under Göteborgs och var sålunda 67 %. (Den kvinnliga förvärvsintensiteten var 53 %.) Det var lika stor andel som arbetade inom tillverkningsindustrin som inom tjänstesektorn (31 %). Hammarkullen hade den lägsta medelinkomsten av de fyra områdena – 43 000 kr.

Hammarkullen byggdes till stor del under 1960-talet och består till 70 % av lägenheter i flerfamiljshus.

Önnered som är ett blandat småhus–flerfamiljshus-område i Västra Göteborg, hade 7 400 invånare i november år 1977. Andelen utländska medborgare var liksom i Sanna 5 %. Andelen hushåll med barn var ovanligt hög – 64 %. Följaktligen var andelen barn under 15 år hög och uppgick till 33 %. Förvärvsintensiteten låg på 68 %. (Kvinnornas förvärvsintensitet låg på 49 %, vilket var den lägsta kvinnliga förvärvsintensiteten i de fyra rektorsområdena.) Önnered hade en medelinkomst på 50 000 kr, vilket var högst bland undersökningsområdena.

Bostadsbeståndet består till något mer än hälften av flerfamiljshus. De flesta husen är byggda under 1960-talet.

[1] 20–w timmar bland personer 20–64 år.

3 Barnens familjeförhållanden

3.1 Vårdnadshavarens kön

Frågeformuläret utformades som nämnts ovan så att det i första hand skulle besvaras av den kvinnliga vårdnadshavaren. Enbart i de fall kvinnlig vårdnadshavare saknades skulle enkäten besvaras av fadern. Av de 976 inlämnade enkätsvaren var det 14 eller 1,4 % som besvarades av fäder. Övriga barn bodde således i tvåföräldersfamiljer eller i familjer där föräldern var ensamstående mor.

3.2 Antalet barn i familjerna

Nedanstående tabell visar genomsnittligt antal barn per familj i de fyra rektorsområdena. Ur tabellen kan vi utläsa att rektorsområdena Sjumila och Hammarkullen hade flest antal barn per familj. Antalet i dessa områden låg på 2,4. Sanna hade det lägsta barnantalet, 2,0 barn per familj.

Tabell 3.1 Genomsnittligt antal barn per familj

Område	Antal barn	Antal familjer	Antal barn/familj
Sanna	420	210	2,0
Sjumila	224	95	2,4
Hammarkullen	822	346	2,4
Önnered	719	325	2,2
Summa	2 185	976	2,2

4 Vårdnadshavarens sysselsättning

4.1 Vårdnadshavarens sysselsättning vårterminen år 1978

Av samtliga barn var det 56 % som hade förvärvsarbetande och 10 % som hade studerande vårdnadshavare, vilket framgår av totalkolumnen i nedanstående tabell. Arbetade i eget hushåll gjorde vårdnadshavare till 30 % av barnen.

Tabell 4.1 Barn efter vårdnadshavarens sysselsättning vårterminen år 1978

Sysselsättning	Sanna	Sjumila	Hammar-kullen	Önnered	Totalt
Förvärvsarbete	68	65	47	55	56
Studier	8	2	12	11	10
Tillfällig frånvaro	1	7	7	3	4
Arbete i eget hushåll	23	22	34	31	30
Övrigt	–	4	–	–	–
Summa	100	100	100	100	100

En jämförelse mellan de olika områdena visar att andelen förvärvsarbetande var högst i Sanna, där vårdnadshavare till 68 % uppgett förvärvsarbete som huvudsaklig sysselsättning. Andelen barn till studerande är påfallande låg i Sjumila, där endast 2 % uppgett studier som huvudsaklig sysselsättning. Sjumila och Hammarkullen som hade den största andelen anställda inom tillverkningsindustrin (jfr kap. 2) hade också störst andel tillfälligt frånvarande.

4.2 Vårdnadshavarens arbetade timmar mätveckan

Vårdnadshavare till 57 % av barnen uppgav i enkäten att de under mätveckan (10–16 april år 1978) arbetade 16 timmar eller mer. Vårdnadshavare till barn i årskurs fyra arbetade i allmänhet något mer än vad vårdnadshavare till barn i årskurs två gjorde. Arbetstiderna per vecka var relativt likartade för vårdnadshavarna i de olika rektorsområdena. Därför redovisas i nedanstående tabell endast arbetade timmar för de fyra områdena sammantagna.

Tabell 4.2 Vårdnadshavarens arbetade timmar mätveckan, antal och andel barn

	Antal barn	Andel av samtliga barn
Antal timmar vårdnadshavaren förvärvsarbetade/studerade		
– 1 tim.	13	1 %
1–15 tim.	81	8 %
16–34 tim.	292	30 %
35– tim.	263	27 %
Vårdnadshavaren arbetade/ studerade ej	327	34 %
Summa barn	976	100 %

4.3 Obekväm arbetstid

Bland barnen till de förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavarna var det 44 % eller 280 st vars vårdnadshavare arbetade på s. k. obekväm tid–mellan 18.00 och 07.00. Därav var det vårdnadshavare till omkring 10 % som arbetade mellan 18.00 och 21.00 på kvällen. Andelen barn vars vårdnadshavare arbetade obekväm tid i förhållande till samtliga var 29 %. Det var således ca en tredjedel av samtliga barn som hade vårdnadshavare som arbetade på obekväm tid.

De 280 vårdnadshavarna fördelar sig på undersökningsområdena enligt följande.

Tabell 4.3 Vårdnadshavare som arbetade obekväm tid

Område	Antal med obekväm tid	Andel av barn med fab. förälder %	Andel av samtliga barn %
Sanna	67	42	32
Sjumila	43	64	45
Hammarkullen	87	43	25
Önnered	83	39	26
Samtliga	280	44	29

Sjumila skilde sig markant från de övriga områdena. Där hade 45 % av samtliga barn vårdnadshavare som arbetade på obekväm arbetstid.

4.4 Vårdnadshavarens start- och sluttider

För att studera de förvärvsarbetande/studerande vårdnadshavarnas start- och sluttider har vi valt att bara titta på tisdagen i mätveckan. Vid en jämförelse mellan de olika vardagarna i mätveckan visade det sig nämligen att det inte fanns några större skillnader dem emellan förutom att sluttiderna låg något tidigare på fredag än på de övriga dagarna.

Nedanstående tabell visar att den vanligaste starttiden var mellan 08.00 och 09.50. Då började vårdnadshavare till 293 barn (53 % av de förvärvsarbetande tisdagen i mätveckan) arbeta. Sluttiderna är något mer utspridda. Den vanligaste sluttiden var 16.00–17.50. Då slutade vårdnadshavare till 169 barn (31 %). Nästan lika många, vårdnadshavare till 165 barn (30 %), slutade någon gång mellan 14.00 och 15.50.

Tabell 4.4 Barn efter vårdnadshavarnas start- och sluttider tisdagen i mätveckan

Starttid	Sluttid								Summa barn
	0400–0750	0800–1150	1200–1350	1400–1550	1600–1750	1800–1950	2000–2150	2200–0350	
0400–0550	4	4	–	10	–	–	–	1	19
0600–0750	–	8	12	35	57	3	1	3	119
0800–0950	–	6	43	109	100	27	4	4	293
1000–1350	–	–	3	11	11	10	11	3	49
1400–1750	–	1	–	–	1	16	11	17	46
1800–2150	9	–	–	–	–	–	7	6	22
2200–0350	3	–	–	–	–	–	–	–	3
Summa barn	16	19	58	165	169	56	34	34	551

Av barn med vårdnadshavare som arbetade tisdagen i mätveckan var det 48 st. eller 9 % som hade vårdnadshavare som både började och slutade mellan kl. 08.00 och kl. 14.00. Dessa barn hade således vårdnadshavare med arbetstider som faller inom tiden för en eventuell samlad skoldag enligt SIA.

Vårdnadshavare till 20 st. barn (2 %) arbetade över tolvslaget natten till tisdag.

4.5 Arbetstider anpassade efter barntillsynen

Förhållandevis många vårdnadshavare (mödrar) hade anpassat arbete och arbetstider efter den barntillsyn de haft möjlighet att ordna.

Föräldrar till 394 barn eller 40 % av samtliga angav att de anpassat sina arbetstider efter barntillsynen.

4.6 Restid

Den genomsnittliga dagliga restiden till och från arbetet uppgick till 51 minuter. Barnen fördelas efter vårdnadshavarnas restid enligt nedanstående tabell.

Tabell 4.5 Barn efter vårdnadshavarnas restider och arbetstid per vecka, %

Restid, min per dag	Arbetade/studerade tim/vecka				
	–1	1–15	16–34	35–	Totalt
1–20	..	38	18	15	19
21–40	..	24	37	26	30
41–60	..	26	26	29	27
60–	..	12	19	30	24
Summa	100	100	100	100	100
Antal barn	10	74	285	257	626

Totalt sett hade vårdnadshavare med långa veckoarbetstider längre dagliga restider än vad vårdnadshavare med korta veckoarbetstider hade.

Hammarkullen och Önnered hade största andelarna vårdnadshavare med korta restider, samtidigt hade de också de största andelarna med långa restider.

5 Barntillsynsformer

I enkäten ombads vårdnadshavarna tala om vilken barnomsorg barnet hade. Frågan var så utformad att det var omöjligt att ange mer än en tillsynsform. Totalt angavs 1 304 tillsynsformer för de 975 barn som ingick i undersökningen. För att kunna bearbeta svaren beträffande tillsynsformerna har de svar där flera alternativ redovisats omvandlats till ett svar. De ursprungliga 12 alternativen har vid bearbetning grupperats i sex olika tillsynsgrupper. Grupperingen framgår av bil. 2. I fortsättningen kommer tillsynsformerna att redovisas i dessa sex grupper.

5.1 Nuvarande barntillsyn

Kommunal omsorg hade 12 % av barnen. Denna omsorgsform var mer än tre gånger så vanlig bland barnen i årskurs två jämfört med årskurs fyra – 18 % gentemot 5 %.

För 7 % av barnen hade vårdnadshavaren ordnat privat familjedaghem, eller såg en släkting till barnet. Denna omsorgsform var vanligare bland barnen i årskurs två än i årskurs fyra (10 resp. 4 %).

Det var 13 % av barnen som fick klara sig själva. Här var förhållandet omvänt, 19 % av fjärdeklassarna resp. 7 % av andraklassarna var utan tillsyn.

Av samtliga barn i undersökningen hade 68 % sin tillsyn efter skolan knuten till hemmet.

Av dessa var det:

- 45 % som tillsågs av vårdnadshavaren.
- 14 % som tillsågs av annan vuxen i hemmet.
- 9 % som tillsågs av äldre syskon eller barnflicka.

Om vi enbart tittar på omsorg i hemmet ser vi att det inte är några större åldersmässiga skillnader. Fjärdeklassare tillsågs dock i större utsträckning än andraklassare av syskon eller barnflicka.

Det var vanligare att barn med vårdnadshavare som arbetade på obekväm arbetstid hade "annan vuxen hemma" som omsorgsform än vad som gällde för övriga barn.

Det var också vanligare att barn till heltidsarbetande vårdnadshavare hade kommunal omsorg *eller* fick klara sig själva, än vad som gällde för barn till deltidsarbetande.

Tabell 5.1 Andelen barn i resp. årskurs fördelade efter tillsynsform

Tillsynsform	Årskurs 2	Årskurs 4	Summa
Jag själv[a]	45	45	45
Kommunal tillsyn	18	5	12
Privat familjedaghem/släkting	10	4	7
Annan vuxen hemma	14	15	14
Äldre syskon/barnflicka hemma	6	12	9
Klarar sig självt	7	19	13
Summa	100	100	100
Antal barn	459	516	975

[a] Jag själv = vårdnadshavaren.

Om vi specialstuderar de 557 barn till vårdnadshavare (54 % av samtliga) som uppgett att de själva hade hand om barnet (såväl som enda omsorgsform som i kombination med någon annan) finner vi att vårdnadshavare till 179 barn (32 % av de som själva hade hand om barnet) arbetade enbart då barnet var i skolan. Dessa barn utgör 18 % av samtliga barn.

Tabell 5.2 Omsorg av den förälder som besvarat enkäten

Alternativ	Antal barn	Andel (%)
Modern varken förvärvsarbetade eller studerade	341	61
Modern arbetade som kommunal dagbarnvårdare	37	7
Modern förvärvsarbetade enbart då barnet var i skolan	179	32
Samtliga barn med huvudsaklig tillsyn genom modern (därav 117 i kombination med annan tillsynsform)	557	100 %

5.2 Omsorgsformer i de fyra rektorsområdena

Vid en jämförelse mellan de fyra rektorsområdena finner man vissa skillnader. Andelen barn som hade sin vårdnadshavare hemma var totalt 45 %. I Sanna och Sjumila var denna andel drygt 30 %, medan den låg på drygt 50 % i Hammarkullen och Önnered. Annan vuxen hemma hade 25 % av barnen i Sanna och 8 % i Önnered. Sjumila hade ganska stor andel barn där äldre syskon/barnflicka var hemma hos barnen. Sjumila hade även hög andel barn som fick klara sig själva, 20 %. Hammarkullen hade den lägsta andelen barn i denna grupp.

Hammarkullens höga andel vårdnadshavare som själva hade hand om sina barn kan förklaras av den låga förvärvsfrekvensen i detta område. Är vårdnadshavarna själva hemma behöver barnen inte i lika stor utsträckning klara sig själva. Detta gäller även för Önnered.

Tabell 5.3 Barn efter tillsynsform i resp. rektorsområde, %

Tillsynsform	Sanna	Sjumila	Hammar-kullen	Önnered	Totalt
Jag själv	32	31	50	52	45
Kommunal omsorg	13	7	12	11	12
Privat familjedaghem/ släkting	7	7	8	6	7
Annan vuxen hemma	25	19	13	8	14
Äldre syskon/barnflicka hemma	6	16	8	11	9
Klarar sig självt	17	20	9	12	13
Summa	100	100	100	100	100
Antal barn	210	95	346	325	976

6 Önskemål om framtida situation

6.1 Planer att börja arbeta eller studera

Antalet barn med hemarbetande vårdnadshavare uppgick till 285 personer. Av dessa planerade vårdnadshavare till 40 barn eller 18 % att börja arbeta eller studera. Det var vårdnadshavare till 11 % som ville arbeta deltid. Andelen barn till vårdnadshavare som ville börja arbeta heltid uppgick således endast till 7 % av alla hemarbetande. De som ville börja arbeta hade för det mesta få barn. Vårdnadshavare med flera barn var mer benägna att fortsätta stanna hemma.

6.2 Önskemål om annan tillsyn

Av nedanstående tabell framgår att vårdnadshavare till totalt 11 % av barnen önskade att de hade annan tillsyn för sina barn än vad de hade vid enkättillfället. Denna andel gällde även för resp. årskurs. Detta innebar att vårdnadshavare till 89 % inte ville förändra den tillsyn de hade ordnat för sina barn. Denna höga andel kan delvis förklaras av att det ofta är svårt att önska någon annan tillsynsform om man inte är helt klar över alternativen. Framtida omsorgsalternativ hade av undersökningstekniska skäl inte kunnat exemplifieras i enkäten.

Av de vårdnadshavare som själva hade hand om sina barn då dessa inte var i skolan, ville vårdnadshavare till 7 % ha annan tillsynsform. Ungefär lika stor andel kan noteras för de vårdnadshavare vars barn hade kommunal omsorg resp. annan vuxen hemma. För 25 % av de barn som fick klara sig själva önskade vårdnadshavaren annan tillsyn. Andelen var något högre för årskurs två än för årskurs fyra. Annan tillsynsform önskades för 20 % av de barn som hade äldre syskon/barnflicka hemma. Vårdnadshavare som hade barnet hos släkt eller privat familjedaghem önskade i 15 % av fallen annan tillsyn.

Sammanfattningsvis var det alltså minst andel vårdnadshavare som ville förändra tillsynsformen om de själva stod för tillsynen, om barnet hade kommunal omsorg eller om annan vuxen hade hand om barnet. Annan tillsyn önskade i störst utsträckning vårdnadshavare med barn i tillsynsformerna privat familjedaghem/släkt, äldre syskon, barnflicka samt vårdnadshavare vars barn klarade sig själva.

Av samtliga vårdnadshavare i Hammarkullen önskade vårdnadshavare till 15 % ändra tillsynsform. I Önnered är motsvarande andel endast 7 %. För Sanna och Sjumila gällde samma andel som för samtliga vårdnadshavare i undersökningen, dvs. 11 %.

Av kommentarerna till svaren framgår att för drygt hälften av de 107 (5 %) barn för vilka annan tillsyn önskades ville vårdnadshavarna ha fritidshem eller familjedaghem. Det var därmed för totalt 16 % av samtliga barn i undersökningen som kommunal omsorg i någon form önskades. De 11 % som redan hade tillgång till kommunal omsorg har då inkluderats. För ett tiotal barn önskades tillsyn i skolans lokaler. Lika många ville ha någon form av fritidssysselsättning ordnad för sina barn. Några få vårdnadshavare ville ändra skoltiderna eller den egna arbetstiden.

Tabell 6.1 Barn efter vårdnadshavarnas önskemål om annan tillsyn, %

Önskemål om annan tillsyn	Jag själv	Komm tillsyn	Privat fam dag/ släkt	Annan vuxen hemma	Äldre syskon/ barnfl	Klarar sig självt	Totalt
Nej							
Åk 2	93	91	82	94	(85)	(67)	90
Åk 4	93	(93)	(91)	95	79	77	89
Summa	93	91	85	94	81	75	89
Ja							
Åk 2	7	9	18	6	(15)	(33)	10
Åk 4	7	(7)	(9)	5	21	23	11
Summa	7	9	15	6	19	25	11
Summa							
Åk 2	100	100	100	100	100	100	100
Åk 4	100	100	100	100	100	100	100
Summa	100	100	100	100	100	100	100
Antal barn							
Åk 2	209	85	44	64	26	30	458
Åk 4	231	28	22	77	62	96	516
Summa	440	113	66	141	88	126	974

6.3 Tillsyn under februarilovet

Av samtliga barn hade 37 % annan tillsynsform under februarilovet än under en vanlig skolvecka. För årskurs två var andelen 34 % och för årskurs fyra var den 40 %.

Av de barn som hade annan tillsyn under lovet var 302 (31 %) tillsammans med den egna familjen. Många barn var hos någon släkting, framför allt då mor- eller farföräldrar. Några vistades på läger.

För 94 barn eller 10 % önskade vårdnadshavarna annan tillsyn under loven än vad de hade annars. Totalt 40 % av dem ville ha fritidshem eller

familjedaghem. Ungefär en femtedel av vårdnadshavarna önskade att de kunde vara tillsammans med sina barn. Lika många önskade annan fritidssysselsättning t. ex. vistelse på bondgård eller någon ordnad fritidssysselsättning. Några vårdnadshavare ville att det ordnades någon fritidsverksamhet i skolan.

6.4 Önskemål om annan tillsyn vid fast skoldag

Om barnet skulle vara i skolan samma tid varje skoldag t. ex. kl. 08.00–13.30 ville vårdnadshavare till 10 % av barnen ha annan tillsyn för sina barn. För årskurs två var andelen 8 % och för årskurs fyra var den 12 %. Vårdnadshavare till ca 90 % av barnen ville således behålla nuvarande tillsynsform även om barnen skulle börja och sluta skolan samma tid varje dag. Den stora andelen som inte önskade förändra tillsynen kan troligen förklaras av bristen på formulerade alternativ (jfr föregående avsnitt).

Den största andelen vårdnadshavare som ville ha en ändring av tillsynsformen vid fast skoldag var de vårdnadshavare vars barn fick klara sig själva. För totalt 28 % önskades ändrad tillsyn. Av barn som hade privat familjedaghem/släkting och äldre syskon/barnflicka hemma som omsorgsform ville vårdnadshavare till ungefär 15 % ha annan omsorg om en fast skoldag genomförs än vad de hade vid enkättillfället. De övriga omsorgsformerna hade förhållandevis låga andelar som ville ha någon ändring.

I Hammarkullen och Sanna ville vårdnadshavare till 13 % av barnen ändra omsorgsform om barnen var i skolan lika lång tid varje dag. I Sjumila var denna andel mycket låg, 2 %. Motsvarande andel i Önnered var 7 %. För nästan 60 % av de 97 barn som vårdnadshavaren ville ha annan omsorg för vid fast skoldag önskades fritidshem eller familjedaghem. Vårdnadshavare till 11 barn ville ha någon form av aktivitet i skolans lokaler. För lika många önskades någon annan ordnad fritidsverksamhet.

6.5 Önskemål att förändra sin situation vad gäller arbete/studier vid fast skoldag

Vårdnadshavare till 16 % av samtliga barn ville förändra sin situation vad gäller arbete/studier om fast skoldag infördes. Förändra sin situation kan man göra genom att t. ex. förändra arbets-/studietiden eller börja förvärvsarbeta/studera. För årskurs två var andelen 19 % och för årskurs fyra var den 13 %. En fjärdedel av vårdnadshavarna vars barn hade kommunal omsorg resp. privat familjedaghem/släkting som omsorgsform önskade en förändring av något slag.

Om barnen var i skolan lika lång tid varje dag ville en femtedel av vårdnadshavarna med barn som nu fick klara sig själva förändra sin situation vag gäller arbete/studier.

För 11 % av de barn vars vårdnadshavare själva hade hand om barnen önskades om fast skoldag infördes en förändrad situation.

Sammanfattningsvis var alltså önskemålen om förändring av situationen

vad gäller arbete/studier störst bland vårdnadshavare med barn i kommunal resp. privat familjedaghem/släkting. Detta kan sammanhänga med att dessa vårdnadshavare hade längst arbetstider.

Andelen barn till vårdnadshavare i Önnered som ville ha en ändring av något slag var 20 %. Sjumila hade den lägsta andelen, 7 %. Andelarna för Sanna och Hammarkullen var 12 % resp. 16 %.

Drygt hälften av de 154 barn till vårdnadshavare som önskade förändra sin situation ville arbeta deltid eller arbeta under den fasta skoltiden. Det var främst vårdnadshavarna i Önnered som ville arbeta kortare tid. Vårdnadshavare till 23 barn ville börja arbeta/studera och vårdnadshavare till 18 barn angav att de ville ändra arbetstiden på något sätt. Några få skulle öka sin arbetstid och några vårdnadshavare som arbetade på natten eller på oregelbundna tider skulle försöka få ett arbete på dagtid om fast skoldag infördes.

Tabell 6.2 Barn efter vårdnadshavarnas önskemål att förändra sin situation vad gäller arbete/studier vid fast skoldag, %

Önskar ändra sin situation	Jag själv	Komm tillsyn	Privat fam dag/ släkt	Annan vuxen hemma	Äldre syskon/ barnfl	Klarar sig självt	Totalt
Nej							
Åk 2	86	74	70	81	(88)	(76)	81
Åk 4	92	(75)	(82)	88	82	81	87
Summa	89	74	74	85	84	80	84
Ja							
Åk 2	14	26	30	19	(12)	(24)	19
Åk 4	8	(25)	(18)	12	18	19	13
Summa	11	26	26	15	16	20	16
Summa							
Åk 2	100	100	100	100	100	100	100
Åk 4	100	100	100	100	100	100	100
Summa	100	100	100	100	100	100	100
Antal barn							
Åk 2	207	85	43	64	26	29	454
Åk 4	231	28	22	77	62	96	516
Summa	438	113	65	141	88	125	970

Paranteser anger osäkra procenttal.

Bilaga 1 Enkätformulär

ENKÄTSVAR

Ifylls ej
(0)

Skolbarns behov av barntillsyn

Dessa frågor ställs till en av föräldrarna eller vårdnadshavare för barn i klass .....

Ifylls ej	
(1)	(2)

Frågorna gäller dels Dina egna arbetsförhållanden och dels hur tillsynen är ordnad för **barnet vars namn står på kuvertet.** Svara genom att sätta kryss i den ruta som bäst passar in på Dina och barnets förhållanden.

- För att undvika misstolkning av enkäten skall frågorna **besvaras av kvinnan.**
- Är föräldern **ensamstående man** skall frågorna besvaras av denne.

Frågorna 1 och 2 besvaras av samtliga

1 Är Du kvinna eller man? (3)

☐ 1 Kvinna

☐ 2 Man

2 Ange Din huvudsakliga sysselsättning vårterminen 1978 (4)

☐ 1 Förvärvsarbete (förutom dagbarnvårdare eller annat förvärvsarbete i bostaden)

☐ 2 Studier (även omskolning)

☐ 3 Tillfällig frånvaro från arbete/studier (t ex barnledighet, sjukdom, tjänstledighet - ej för studier)

☐ 4 Arbete i eget hushåll (även dagbarnvårdare och annat förvärvsarbete i bostaden)

☐ 5 Annat, ange vad →

.....

.....

- Till **förvärvsarbete** räknas avlönat arbete, arbete i eget företag eller oavlönat arbete i familjemedlems företag
- Till **studier** räknas förutom studier vid läroanstalter även studier per korrespondens, fortbildningskurser och praktikarbete utan lön

Vänd

Blankettutgivare

GÖTEBORGS SKOLFÖRVALTNING
GÖTEBORGS SOCIALFÖRVALTNING
PLANERINGSGRUPPEN FÖR BARNOMSORG

Frågorna 3 - 6 besvaras enbart av förvärvsarbetande/studerande

3 Hur många timmar förvärvsarbetade och/eller studerade Du i genomsnitt veckan den 10 - 16 april 1978?

OBS
Räkna in övertid, bisysslor, läxläsning m m

(5)

☐ 1 Mindre än 1 timme
☐ 2 Mellan 1 - 15 timmar
☐ 3 Mellan 16 - 34 timmar
☐ 4 Mer än 35 timmar

4 Arbetade/studerade Du på obekväm arbetstid (dvs före 07.00 på morgonen och/eller efter 18.00 på kvällen) **den aktuella veckan?**

(6)

☐ 1 Ja
☐ 2 Nej

5 Ange Dina arbets-/studietider veckan den 10 - 16 april 1978

(7)

Jag arbetade och/eller studerade

	Från kl		Till kl
måndag	.....	–	.....
tisdag	.....	–	.....
onsdag	.....	–	.....
torsdag	.....	–	.....
fredag	.....	–	.....
lördag	.....	–	.....
söndag	.....	–	.....

Kommentar

.....

.....

.....

6 Hur lång restid har Du till och från arbetet/studier i genomsnitt per dag - sammanlagd restid under dagen?

(8)

Antal ..... minuter/dag

Fråga 7 besvaras endast av personer som arbetar i eget hushåll

7 Planerar Du att förvärvsarbeta eller studera höstterminen 1978?

(9)

☐ 1 Nej
☐ 2 Ja, heltid (minst 35 timmar)
☐ 3 Ja, deltid (under 35 timmar)
☐ 4 Annat, ange vad →

.....

Fråga 8 besvaras av samtliga

8 Hur många barn under 15 år finns totalt i familjen?

(10) Antal

..... barn

Frågorna 9 - 15 avser enbart det barn vars namn står på kuvertet

9 Vem var huvudsakligen tillsammans med barnet en ordinarie skoldag i mars månad under den tid det inte var i skolan?

(11)

☐ 1 Jag själv, jag varken förvärvsarbetade eller studerade

☐ 2 Jag själv, jag arbetade som kommunal eller privat dagbarnvårdare

☐ 3 Jag själv, jag arbetade/studerade bara då barnet var i skolan

(12)

☐ 1 Annan vuxen var hemma

☐ 2 Äldre syskon var hemma

☐ 3 Barnet var på fritidshem

☐ 4 Barnet var i kommunalt familjedaghem

☐ 5 Barnet var i privat familjedaghem

☐ 6 Barnflicka/Hjälp i hemmet

☐ 7 Barnet var hos släkting

☐ 8 Barnet klarade sig självt eller var tillsammans med kamrater

☐ 9 Annat, ange vad →

.....

10 Vem var tillsammans med barnet under februarilovet?

(13)

☐ 1 Samma tillsynsform som ovan

☐ 2 Annat, ange vad →

.....

11 Skulle Du önska att barnet hade annan tillsyn än den Du angett i fråga 9?

(14)

☐ 1 Nej

☐ 2 Ja, ange vilken tillsyn Du önskar →

.....

.....

12 Skulle Du vilja ha annan tillsyn under loven än den Du angett i fråga 10? (15)

☐ 1 Nej

☐ 2 Ja, ange vilken tillsyn Du önskar →

.....

.....

13 Om barnet var i skolan lika lång tid varje skoldag (t ex 08.00 - 13.30), **skulle Du då vilja ha annan tillsyn för barnet än Du angett i fråga 9?** (16)

☐ 1 Nej, samma som i fråga 9

☐ 2 Ja, annan tillsyn, ange vilken →

.....

.....

14 Om barnet var i skolan lika lång tid varje skoldag (t ex 08.00 - 13.30), **skulle Du då vilja förändra Din situation vad gäller arbete/studier** – t ex ändrad arbetstid/studietid, eller börja förvärvsarbeta/studera? (17)

☐ 1 Nej

☐ 2 Ja, ange hur →

.....

.....

Fråga 15 besvaras av förvärvsarbetande/studerande

15 Har Du anpassat Dina arbetstider/ studietider efter vilken barntillsyn Du har möjlighet att ordna? (18)

☐ 1 Nej

☐ 2 Ja

Kommentarer

.....

.....

Övriga kommentarer

.....

.....

.....

.....

.....

Tack för hjälpen!

Bilaga 2 Tillsynsformer i enkät och i redovisning

För att erhålla en åskådligare redovisning av tillsynsformerna slogs de ursprungliga elva alternativen samman till sex i redovisningen. Nedan visas de alternativ som används i redovisningen och vilka enkätalternativ de består av.

Tillsynsformer i redovisningen	*Tillsynsformer i enkäten*
Jag själv	Jag själv, jag varken förvärvsarbetade eller studerade Jag själv, jag arbetade som kommunal eller privat dagbarnvårdare Jag själv, jag arbetade/studerade bara då barnet var i skolan
Kommunal tillsyn	Barnet var på fritidshem Barnet var i kommunalt familjedaghem
Privat familjedaghem/släkting	Barnet var i privat familjedaghem Barnet var hos släkting
Annan vuxen hemma	Annan vuxen var hemma
Äldre syskon/barnflicka hemma	Äldre syskon var hemma Barnflicka/Hjälp i hemmet
Klarar sig självt	Barnet klarade sig självt eller var tillsammans med kamrater Annat, ange vad .....

IV Barnomsorgsplanering i praktiken – fallstudie genomförd år 1977

Innehåll

Sammanfattning 187
Planeringsprocessen 187
Planernas användning 187
Planernas genomförande i praktiken 188
Planernas förändring genom olika instanser från förslag till beslut . 188
Barnomsorgsplanernas särställning 188
Information 188
Remiss 189
Debatt 189
Social målsättning 189

1 *Fallstudieuppdraget* 191

2 *Syfte och metod* 193
2.1 Syfte 193
2.2 Metod 193
2.2.1 Urval 194
2.2.2 Bortfall 194
2.2.3 Systematiska fel 194

3 *Beskrivning av kommunerna* 195
3.1 Storstadsområdeskommunen 195
3.1.1 Befolkning och politisk majoritet 195
3.1.2 Näringslivsstruktur 195
3.1.3 Daghemssituation 195
3.2 Primärcentrumet 196
3.2.1 Befolkning och politisk majoritet 196
3.2.2 Näringslivsstruktur 196
3.2.3 Daghemssituation 196
3.3 Kommuncentrumet 196
3.3.1 Befolkning och politisk majoritet 196
3.3.2 Näringslivsstruktur 197
3.3.3 Daghemssituation 197

4 *Barnomsorgsplanering i kommunerna* 199
4.1 Planupprättande och planeringsunderlag 199
4.1.1 Planupprättande 199

4.1.2 Planeringsunderlag 200
4.2 Planberedskap 200
4.3 Formerna för samordning 200
4.4 Remissförfarande 202
4.5 Planernas särställning 203
4.6 Planernas behandling från förslag till beslut 203
4.7 Faktorer i kommunerna som ställt extra krav på planeringen . . 204
4.7.1 Gemensamma problem för kommunerna 204
4.7.2 Speciella problem för primärcentrumet och kommuncentrumet 204

5 *Kommunernas information och dess resultat* 205
5.1 Kommunernas allmänna information om planerna till allmänheten 205
5.1.1 Informationsmetoder 205
5.1.2 Informationens genomslagskraft enligt informationsansvariga 205
5.1.3 Informationens resultat enligt enkät besvarad av politiker och föräldrar 205
5.2 Kommunernas information till daghemspersonal 208
5.2.1 Informationsmetoder 208
5.2.2 Informationsresultat 209
5.3 Information inom förvaltningen 209
5.3.1 Informationsmetoder 209
5.3.2 Informationsresultat 209
5.4 Planerna som beslutsunderlag 210
5.5 Beslutsunderlagets informationsvärde 210
5.6 Planernas läsbarhet 211
5.7 Planernas praktiska användning 211
5.8 Möjligheter att förbättra informationen 212
5.9 Debatt 212

Förkortningslista 215

Bilagor

Bilaga 1 *Sammanställning av politikerenkät* 217
Bilaga 2 *Sammanställning av föräldraenkät* 225
Bilaga 3 *Kommentarer från ledamöter i kommunfullmäktige och i kommunstyrelse* 231
Bilaga 4 *Kommentarer från föräldrar om den kommunala barnomsorgen* 235

Tabeller

Tabell 1 Befolkning, näringsliv, daghemssituation 197
Tabell 2 Politikernas syn på informationens kvalitet. 206
Tabell 3 Antal föräldrar/vårdnadshavare som känner till resp. kommuns barnomsorgsplan 207
Tabell 4 Kunskap om barnomsorgsplanerna 207
Tabell 5 Informationskälla 208
Tabell 6 Har informationen varit tillräcklig? 213

Sammanfattning

Fallstudien genomfördes hösten 1977. Dess huvudsakliga målsättning har varit att undersöka planeringsprocessen, dvs. hur barnomsorgsplaneringen har fungerat i tre kommuner och hur informationen om planeringen har varit.

Fallstudien är huvudsakligen baserad på personliga intervjuer, telefonintervjuer samt postenkäter. Personer som lämnat information är förvaltningspersonal, politiker, personal på daghem samt föräldrar med barn i åldrarna noll–sex år.

För att en jämförelse mellan olika kommuntyper skulle kunna göras valdes tre kommuner ut med skillnader i storlek och näringslivsstruktur. En kommun hade 47 000 invånare och låg i ett storstadsområde. En annan med 51 000 invånare var primärt centrum enligt den regionalpolitiska ortsklassificeringen. Den tredje kommunen var mindre (11 500 invånare) och klassificerad som kommuncentrum.

Planeringsprocessen

I samtliga kommuner hade socialcheferna ansvaret för barnomsorgsplaneringen. I de båda större undersökningskommunerna skrevs barnomsorgsplanerna av utredningssekreterare i samband med andra tjänstemän. I den lilla kommunen upprättade socialchefen planförslaget. Det tog i genomsnitt två till tre veckor i effektiv tid att skriva planförslagen. I de båda större kommunerna fanns det formella samverkansorgan mellan olika förvaltningar t. ex. mellan skolförvaltning och fritidsförvaltning. Dessa organ medverkade i planupprättandet. Samverkan skedde även i den lilla kommunen – men då informellt mellan tjänstemän för olika avdelningar. I samtliga undersökningskommuner ansågs planeringsunderlaget vara bristfälligt.

Planernas användning

Planerna användes i arbetet av de tjänstemän som var direkt berörda av planeringsarbetet, exempelvis tjänstemän från socialförvaltning och drätselkontor. Av politikerna var det främst de i sociala centralnämnden som använde planerna i sitt politiska arbete. Planerna kom också till användning

när personer ringde och frågade om utbyggnadstakt och lokalisering av daghem. De användes även för att kontrollera att de givna målen uppfylldes.

Planernas genomförande i praktiken

I samtliga tre kommuner hade förekommit att barnomsorgsplanernas utbyggnadsmål minskats i samband med att flerårsbudgeten antagits. Orsakerna var ekonomiska. En bidragande orsak ansågs vara att det inte fanns någon tidsmässig samordning mellan barnomsorgsplan och flerårsbudget. I primärcentrumet fanns dock ett beslut att barnomsorgen skulle prioriteras i flerårsbudgetarbetet. I de båda större kommunerna förekom att den i planerna redovisade utbyggnaden försköts något. Orsak var oftast brist på lämpliga tomter. Särskilt gällde detta äldre tätbebyggda områden. Den lilla kommunen hade inte dessa problem.

Planernas förändring genom olika instanser från förslag till beslut

I samtliga tre kommuner skedde förändringar av planförslagen i anslutning till beslutsprocessen. Planförslagen antogs i kommunfullmäktige efter det att de ändrats jämfört med förslagen från sociala centralnämnden antingen i samband med behandlingen i kommunstyrelsen eller i kommunfullmäktige. Barnomsorgsplanerna innehöll förbehåll, dvs. vid beslut om planerna ingick villkor för planernas genomförande som hänsyftade till kommunens ekonomi. En av orsakerna härtill var att samordning inte skedde med flerårsplanerna.

Barnomsorgsplanernas särställning

Den allmänna åsikten var att det är berättigat med en särskild plan för barnomsorgen. När en god behovstäckning är nådd ansågs det vara bättre med en heltäckande social planering i stället för särskilda planer för olika sektorer.

Information

Kommunernas information om barnomsorgsplanerna skedde huvudsakligen genom annonsering i pressen och genom att planerna sändes på remiss till organisationer. Två av kommunerna hade haft en utställning om planerna. Flera politiker ansåg att barnomsorgsplanen var den fråga som de senaste åren rönt störst intresse.

Hälften av föräldrarna kände till resp. kommuns barnomsorgsplan. Det

var ca 7 % som läst den. Det forum som flest lagt märke till var annons i pressen. Över hälften av föräldrarna ansåg att informationen var otillräcklig. Även politiker, daghemspersonal och tjänstemän inom förvaltningen ansåg att informationen kunde varit bättre. Föräldrarna i storstadsområdeskommunen var bättre informerade om planerna än de i övriga kommuner.

Planerna ansågs allmänt vara ganska svåra att förstå. Förvaltningspersonalen och ledamöterna i KF och KS förstod planerna men ansåg att de statistiska avsnitten kunde vara besvärliga, särskilt för allmänheten.

De föräldrar som läst planerna var engagerade i antingen någon politisk organisation eller föräldraförening. Föräldrarna framförde förslag att information om planerna borde finnas lätttillgänglig i offentliga lokaler. Som exempel på sådana lokaler nämndes daghem, mödravårdscentraler eller postkontor.

Remiss

Remisstiden för barnomsorgsplanerna inföll under sommarmånaderna då många människor är bortresta och inte kan utnyttja remisstiden. Förhållandevis få remissinstanser hade utnyttjat sin rätt att svara på planen. Det hade med åren kommit in allt färre remissvar på planerna. I storstadsområdeskommunen var det hälften så många svar på den sista planen som det var de två första åren planerna upprättades.

Debatt

Det hade inte förekommit någon utåtriktad politisk eller allmän debatt i primärcentrumet och kommuncentrumet. I storstadsområdeskommunen hade det däremot förekommit en debatt om barnomsorgen och planen. Vad som främst diskuterades var personaltäthet, gruppstorlek samt att det fanns för få platser i spädbarnsgrupper.

Debatten ansågs vara ett viktigt instrument för att sprida information och kunskap om barnomsorg och på sikt även förbättra densamma.

Social målsättning

Ingen av kommunerna har formulerat någon övergripande social målsättning för barnomsorgen. Det framhölls från både politiker och tjänstemän i kommunerna att man ansåg att det vore önskvärt med en sådan.

1 Fallstudieuppdraget

Föreliggande fallstudie är genomförd på uppdrag av planeringsgruppen för barnomsorg. Planeringsgruppens uppgift är bl. a. att förbättra underlaget för kommunernas barnomsorgsplanering. Som ett led i detta arbete beslutade gruppen sommaren 1977 att genom en fallstudie undersöka hur barnomsorgsplaneringen fungerat i några kommuner. Därvid skulle belysas hur en barnomsorgsplan praktiskt genomförs, hur informationen om planen görs och vilken genomslagskraft informationsinsatserna har. Kommunala politikers och tjänstemäns samt allmänhetens synpunkter på planeringen ansågs också intressanta liksom om det inom fallstudiekommunerna förts någon debatt om social målsättning.

Fallstudien har genomförts av Eva Lennquist och Eva Terne, vilka då arbetet inleddes var knutna till kulturgeografiska institutionen i Göteborg. Lisbeth Torring, planeringsgruppens sekreterare har följt arbetet och lämnat synpunkter under hand. Fallstudien har under arbetets gång diskuterats vid planeringsgruppens sammanträden. Från kulturgeografiska institutionen har Bengt Holmgren deltagit.

2 Syfte och metod

2.1 Syfte

Ett syfte med undersökningen har varit att kartlägga hur barnomsorgsplaneringen har fungerat i tre undersökningskommuner, dvs. hur planeringsprocessen gått till.

En målsättning har också varit att utreda hur kommunernas information om barnomsorgsplanerna har fungerat. Med information avses då såväl information till allmänheten som den interna informationen till tjänstemän och politiker.

Syftet har även varit att se om barnomsorgsplaneringen bildar underlag för en social målsättningsdiskussion i kommunerna.

Syftet med undersökningen av de tre kommunernas barnomsorgsplanering kan således delas in i tre områden.

- Planeringsprocess
- Information
- Diskussionsunderlag och debatt

I det följande behandlas planeringsprocessen främst i avsnitt 4 medan informationen och debatten beskrivs i avsnitt 5.

2.2 Metod

Fallstudien är huvudsakligen baserad på personliga intervjuer, telefonintervjuer samt på brevenkäter. Det ursprungliga materialet är omfattande, varför en stor del sållats bort. Texten har därvid koncentrerats. Ambitionen har varit att redovisa gemensamma drag i planeringen inom de tre kommunerna samt att ta upp viktiga skillnader mellan dem. Vi går dock inte in på små detaljer som rör en enskild kommun, utan försöker att beskriva det som kan betraktas som någorlunda generellt för barnomsorgsplaneringen i resp. kommun.

Siffrorna för beskrivning av de tre undersökningskommunerna är hämtade ur Folk- och bostadsräkningen (FoB) 1975.

Personer som vi har hämtat information från är förvaltningspersonal, ledamöter i kommunfullmäktige (KF) och kommunstyrelse (KS), social centralnämnd (SCN) och personal på daghem samt föräldrar med barn i åldrarna noll–sex år i de tre undersökningskommunerna.

2.2.1 *Urval*

Kommunerna representerar var sin kommuntyp enligt den regionalpolitiska ortsklassificeringen. En kommun är kommuncentrum, en är primärt centrum och en är storstadsområdeskommun.

De tjänstemän och politiker som bedömts ha störst anknytning till planarbetet har intervjuats genom besök. Således har i varje kommun socialchefen intervjuats. I de fall socialchefen inte har upprättat planen har även planförfattaren intervjuats. Skolchefen och fritidschefen har också intervjuats vid personliga besök. Därutöver har ca 15 st tjänstemän intervjuats per telefon.

Av politikerna har ledamöter i sociala centralnämndens arbetsutskott (AU), ordföranden i KF och KS intervjuats genom besök. Sammanlagt utgör dessa intervjuer ca 20 st. Övriga ledamöter i KF och KS har besvarat en brevenkät.

Daghemspersonal har intervjuats i samband med besök vid en barnstuga i varje kommun.

Föräldrar med barn i åldrarna noll–sex år har besvarat en kort brevenkät. Föräldrarna valdes slumpmässigt ut från mantalslängden i en församling i varje kommun. Vi valde församlingar som innehåller både glesbygd och tätort.

2.2.2 *Bortfall*

I brevenkäten till föräldrar ingick sammanlagt 160 barn varav svar har erhållits för 148. De föräldrar som inte besvarade brevenkäten ringdes upp och vi fick i de flesta fall svaren direkt per telefon. De som inte fick kontakt med per telefon försökte vi nå genom hembesök. Det slutliga bortfallet blev 12 personer.

I brevenkäten till politiker ingick 157 politiker varav 17 inte svarade, trots påminnelsebrev och påminnelse per telefon. Totalt fick vi således svar från 140 st.

2.2.3 *Systematiska fel*

Vid enkät- och intervjuundersökningar uppkommer det ofta någon form av mer eller mindre systematiska fel. I denna studie kan sådana fel ha uppkommit främst på grund av följande orsaker:

- Att intervjupersonen missuppfattat frågor
- Intervjuarens, dvs. vårt uppträdande mot intervjupersonen kan ha inverkat på svaren
- Intervjupersonen kan vilja försvara sin kommun och ställa den i en positiv dager.

3 Beskrivning av kommunerna

3.1 Storstadsområdeskommunen

3.1.1 *Befolkning och politisk majoritet*

Kommunen hade den 31.12.1976 totalt ca 47 000 invånare. Av dessa var ca 23 700 kvinnor och ca 23 000 män. Kommunen har haft en relativt låg folkökning under senare år och en folkminskning år 1976.

År 1976 var antalet invandrare i storstadsområdeskommunen 2 450 eller 5 % av totalbefolkningen.

Antalet barn noll–sex år var den 31.12.1976 ca 4 900 eller 10,5 % av totalbefolkningen. I åldersgruppen noll–tolv år var antalet barn ca 9 600 eller 20 % av den totala befolkningen.

Antalet kvinnor i åldrarna 18–44 år som hade barn i åldern noll–sex år var ca 9 300 dvs. 20 % av totalbefolkningen.

Kommunen hade borgerlig majoritet i kommunfullmäktige då undersökningen genomfördes.

3.1.2 *Näringslivsstruktur*

Kvinnorna i åldern 18–44 år var främst sysselsatta inom offentlig förvaltning (57 %), handel (18,2 %) samt tillverkningsindustri (främst papper och massa) (15,8 %).

3.1.3 *Daghemssituation*

Den 30.10.1977 hade kommunen 541 barn placerade i familjedaghem, 679 barn i daghem och 225 barn på fritidshem.

Antalet barn i kö fördelade sig på följande sätt: daghem 999 barn, familjedaghem 202 och fritidshem 172 barn.

Det var 67 % av barnen med förvärvsarbetande mor (minst 20 tim.) som hade kommunal omsorg.

3.2 Primärcentrumet

3.2.1 *Befolkning och politisk majoritet*

Kommunen hade den 31.12.1976 ca 51 000 invånare. Av dessa var ca 25 000 kvinnor och 26 000 män. Befolkningsutvecklingen i kommunen har varit ökande sedan andra hälften av 1960-talet. Åren 1965–1970 var folkökningen betydligt större än under övriga femårsperioder under åren 1950–1975. Ökningen har främst berott på en kraftig inflyttning.

År 1976 var antalet invandrare i primärcentrumet ca 5 000 personer eller 10 % av totalbefolkningen. Ett femtiotal nationaliteter fanns representerade.

Vid årsskiftet 1976–1977 utgjorde noll–sexåringarna 4 000 eller totalt ca 9 % av befolkningen. I åldersgruppen noll–tolv år var antalet ca 8 000.

Kvinnorna i åldersgruppen 18–44 år med barn i åldern noll–sex år var ca 9 000 eller 18 % av totalbefolkningen. Primärcentrumet hade socialdemokratisk majoritet i kommunfullmäktige.

3.2.2 *Näringslivsstruktur*

Kommunen hade till övervägande del verkstadsindustri, kemisk-teknisk industri och textilindustri. Kvinnorna inom verkstadsindustrin hade anställts först under senare år.

Kvinnorna i åldern 18–44 år var främst sysselsatta inom offentlig förvaltning (42,4 %), tillverkning (31 %) samt handel (15,3 %).

3.2.3 *Daghemssituation*

Antal inskrivna barn i daghem var i slutet av 1977 465.

Antal platser i kommunalt familjedaghem var 748. Antal barn med plats i fritidshem var 102. I slutet av september år 1977 stod 904 barn i kö till daghem och sista oktober stod 158 barn i kö för fritidshem.

Det var 60 % av barnen med förvärvsarbetande mor (minst 20 tim.) som hade kommunal omsorg.

3.3 Kommuncentrumet

3.3.1 *Befolkning och politisk majoritet*

Kommunen hade den 31.12.1976 ca 11 500 invånare. Av dessa var ca 5 500 kvinnor och ca 6 000 män. Kvinnorna utgjorde ca 48 %. Kommunen är en inflyttningskommun med liten befolkningsförändring. År 1976 var antalet invandrare i kommunen ca 1 300 personer eller 11,5 % av totalbefolkningen.

Antal barn noll–sex år var år 1976 ca 1 200 eller 10 % av totalpopulationen. I åldersgruppen noll–tolv år var antalet ca 2 300 st eller 20,5 % av samtliga invånare.

Antalet kvinnor i åldern 18–44 år med barn i åldern noll–sex år var ca 1 900 dvs. 17 % av totalbefolkningen. Kommunen hade socialdemokratisk majoritet i kommunfullmäktige.

3.3.2 *Näringslivsstruktur*

Kommunen hade ett ensidigt näringsliv. Det fanns främst tyngre industri. Skiftarbete förekom i hög grad.

Arbetsmarknaden för kvinnor är sämre än i de andra kommunerna och det rådde arbetslöshet för kvinnor. Kommunen låg lägre än rikets genomsnitt vad beträffar sysselsättning för kvinnor.

3.3.3 *Daghemssituation*

I kommunen var i slutet av 1976 23 barn placerade i familjedaghem, 140 i daghem och 30 barn i fritidshem. Det stod sammanlagt 125 barn i kö till kommunal barnomsorg. Det var 42 % av barnen med förvärvsarbetande mor (minst 20 tim.) som hade kommunal omsorg.

Tabell 1 Befolkning, näringsliv, daghemssituation

	Storstadsområdes-kommunen			Primära centrumet			Kommuncentrumet		
	Antal	%		Antal	%		Antal	%	
Befolkning									
Kvinnor	23 700	51		25 000	49		5 500	48	
Män	23 300	50		26 000	51		6 000	52	
Totalt	47 000			51 000			11 500		
Barn 0–6 år	4 900	11		4 000	9		1 200	10	
Barn 0–12 år	9 600	20		8 000	18		2 300	21	
Kvinnor med barn 0–6 år	9 300	20		9 000	18		1 900	17	
Invandrare	2 400	5		5 000	10		1 300	12	
Näringsliv									
Kvinnor i åldern 18–44 år är främst sysselsatta inom följande näringsgrenar									
Offentlig förvaltning		57			42			36	
Handel		18			15			1	
Tillverkning		16[a]			31[a]			44[a]	
Daghemssituation									
Antal barn placerade i kommunal barnomsorg									
Daghem	679	14	(0–6 år)	465	12	(0–6 år)	140	12	(0–6 år)
Familjedaghem	541	6	(0–12 år)	748	9	(0–12 år)	23	1	(0–12 år)
Fritidshem	225	5	(7–12 år)	102	3	(7–12 år)	30	3	(7–12 år)
Antal barn i kö									
Daghem	999	20	(0–6 år)	904	11	(0–12 år)	125	5[b]	
Familjedaghem	202	2	(0–12 år)						
Fritidshem	ca 172	4	(7-12 år)	ca 158	4	(7–12 år)			

[a] Främst papper- och massaindustri.
[b] 5 procent av samtliga barn.

4 Barnomsorgsplanering i kommunerna

4.1 Planupprättande och planeringsunderlag

4.1.1 *Planupprättande*

Det är socialcheferna som har varit ansvariga för upprättandet av planförslagen i de tre undersökningskommunerna. I kommuncentrumet har socialchefen ensam sammanställt planförslaget. I primärcentrumet har även flera tjänstemän varit inkopplade. Dessa är förutom socialchefen, barntillsynschef, socialkamrer och barntillsynsassistent. Förskollärare och kommunala dagbarnvårdare har också lämnat synpunkter under planskedet.

I den tredje kommunen, storstadsområdeskommunen, har en utredningssekreterare upprättat planförslaget. Här har även politiker varit med och lämnat synpunkter under planstadiet. Socialchefen har skrivit PM om förslag till beslut.

Själva planförfattandet har tagit ca två, tre veckor av effektiv arbetstid exkl. sammanträden och remissförfarande. Om man räknar med tid för sammanträden och remissförfarande har barnomsorgsplanens upprättande tagit närmare tre månader i effektiv tid för den tjänsteman som främst varit berörd.

De första planerna tog längre tid att upprätta för alla tre kommunerna, beroende på att det var första gången.

Tjänstemännen ansåg sig ha fått mera rutin i arbetet efter hand. Ofta räcker det nu att justera äldre planer vid upprättandet av en ny plan.

I två av kommunerna saknade utredarna praktiskt erfarenhet från barnstugeverksamhet. De upplevde det då vara svårt att föra in kvalitativa diskussioner och sociala mål om barnstugeverksamheten i planerna.

I undersökningskommunerna ansågs det vara viktigt att planerna diskuteras av så många som möjligt under det tidiga planskedet. Emellertid hade det inte alltid förts någon diskussion om social eller kvalitativ målsättning i resp. kommuners barnomsorgsplaner.

Någon målsättningsdiskussion har inte heller förts i samband med att planerna presenterats för sociala centralnämnderna. De har då betraktats som färdiga att antas.

I storstadsområdeskommunen hade utredaren upplevt svårigheter att engagera vissa tjänstemän och politiker för barnomsorgsplanerna.

4.1.2 *Planeringsunderlag*

Kommunerna har använt Folk- och bostadsräkningarna (FoB) som planeringsunderlag. Detta uppgavs vara otillfredsställande. FoB har bara genomförts vart femte år och bearbetningen har sedan tagit två–tre år varav följer att materialet varit mellan tre och åtta år gammalt när det använts.

Andra problem med planeringsunderlaget har enligt storstadsområdeskommunen varit att befolkningsstatistik över antal barn i de aktuella åldersgrupperna saknats på delområden.

I arbetet med barnomsorgsplanerna har socialstyrelsens vägledande information i stort följts av samtliga tre kommuner. Kommunerna har uppfattat socialstyrelsens exempel i den vägledande informationen som norm för hur planerna skall upprättas. Även socialstyrelsens redovisning av utvecklingstrender för riket vad gäller antalet barn med förvärvsarbetande föräldrar har uppfattats som normerande av kommunerna.

4.2 Planberedskap

Det har enligt de två större kommunerna hänt att planerna inte genomförts inom utsatt tid. Detta beror främst på dålig planberedskap för markanskaffning. Särskilt svårt har det varit att få tomter i äldre stadsområden.

Trots detta blir det totala antalet barnstugor och platser detsamma som står i planerna enligt de intervjuade tjänstemännen. De senareläggs endast i tiden.

Vissa år bygger kommunen mer än vad som anges i planen, andra år mindre. Detta har medfört vissa problem eftersom planeringen då blir något ojämn. Under de år kommunen bygger fler barnstugor än vad planerna anger, kan det vara svårt att rekrytera ett tillräckligt antal utbildad daghemspersonal.

I primärcentrumet har kommunen använt järnvägstomter och parker för att kunna uppföra nya barnstugor.

Storstadsområdeskommunen har inkorporerat flera mindre kranskommuner. I dessa har det varit svårare att få fram mark i tid på grund av den tidigare förda markpolitiken.

Kommuncentrumet har inte haft dessa problem med att få fram mark, och enligt intervjuerna har kommunen en god planberedskap för mark till bl. a. barnstugor. Förra barnomsorgsplanen är också helt genomförd.

Förskjutningar av barnomsorgsplanernas genomförande har också berott på att planerna blivit reviderade när flerårsbudgeten tagits. Flerårsbudgeten ger ibland inte ekonomisk täckning för samma antal platser som planerna anger. Härmed revideras och förskjuts planerna.

4.3 Formerna för samordning

Storstadsområdeskommunen och det primära centrumet hade samarbetsorgan, där bl. a. barnomsorgsplanen diskuterades, bestående av representanter från socialförvaltningen, stadsarkitetkkontoret, skolan, fritidsförvalt-

ningen, fastighetskontoret, kommunfullmäktige och kommunstyrelsen.

I storstadsområdeskommunen tillsattes kommunens samordningsgrupp när de senaste statliga bidragen för en utbyggd barnomsorg kom 1976. Gruppen kallades för barnomsorgsgruppen och hade som uppgift att se till att kommunen några år framöver hade planberedskap för barnstugor. Gruppen har nu lagts ned, eftersom man enligt tjänstemännen byggt ut barnomsorgen till en mer acceptabel nivå. Samordning har i stället skett i en planeringskommitté, som består av representanter från ovan nämnda förvaltningar. Skillnaden är att gruppen nu även sysslar med andra planer.

Primärcentrumet har förutom den ovan nämnda samordningsgruppen en ytterligare grupp som är helt knuten till barnomsorgsverksamheten. Gruppen består av två barntillsynsassistenter samt tre representanter från vardera kommunalarbetarförbundet och fackläraförbundet.

I kommuncentrumet fanns ingen formellt tillsatt samrådsgrupp varken för den kommunala barnomsorgen eller någon annan sektor. I stället hade cheferna för de olika förvaltningarna träffats mera informellt och diskuterat problem i kommunen samt planer för olika sektorer. Kommunens storlek hade bidragit till att det inte byggts ut en formell organisation på samma sätt som i de andra kommunerna.

Det framfördes synpunkter från tjänstemän och även politiker i kommuncentrumet att avsaknaden av formaliserade kontakter kan medverka till att samrådet blir mindre.

Problem med samverkan har förekommit i alla tre kommunerna, men i undersökningen har de betonats kraftigare av kommuncentrumet än av de övriga.

Kommunernas ambition har varit att samordna barnomsorgsplanerna med den kommunalekonomiska långtidsplaneringen (KELP) men även med den fysiska planeringen. I storstadsområdeskommunen var t. ex. mark reserverad för barnstugor redan i den första generalplanen som upprättades.

Samtliga kommuner har som samordningsproblem angett att barnomsorgsplanerna antas tidigare än flerårsbudgeten, vilket innebär att den nya barnomsorgsplanen grundats på föregående års budgetsiffror. Att barnomsorgsplanen tas före flerårsbudgeten kan medföra att planen blir reviderad när flerårsbudgeten antas.

Den allmänna synpunkten har varit att det vore bättre om planeringscykeln låg så att barnomsorgsplan och flerårsbudget togs samtidigt.

Tjänstemännen önskade i allmänhet en större samordning mellan olika förvaltningar när det gäller barnomsorgsplaneringen. Skolförvaltningen och fritidsförvaltningen hör till dessa som särskilt önskade mer inflytande över verksamhet som rör barnomsorgen. De ansåg att de har en stor kunskap om barn som borde tillvaratas.

Flertalet i förvaltningen och bland politikerna ansåg att barnomsorgen inte kommer i första hand i den kommunala planeringen. Barnomsorgen har fått ge vika för verksamheter inom andra områden.

Primärcentrat har dock fattat beslut om att barnomsorgsplanen skall prioriteras gentemot andra sektorer i KELP.

4.4 Remissförfarande

Remissförfarandet ingår som en del av kommunernas information. Genom att barnomsorgsplanerna har sänts till olika organisationer och föreningar där de har diskuterats har många fått tillfälle till att aktivt ta del av innehållet.

Planerna har främst sänts ut som remiss till följande instanser:

- politiska organisationer
- bildningsförbund
- berörda förvaltningar
- institutioner

Storstadsområdeskommunen skickade ut planerna till 250 instanser och fick 14 svar. Primärcentrumet sände ut till ca 70 och fick 10 svar. I kommuncentrumet sändes 20 remisser ut och det inkom svar från en instans.

Den allmänna uppfattningen i kommunerna var att remissvaren ej medfört några större förändringar av planerna. Socialcheferna och ett fåtal politiker i sociala centralnämnden ansåg dock att remissvaren tagits i beaktande och att man i ett flertal fall ändrat planerna efter remissförslagen.

De ändringar som har gjorts har ibland avsett detaljer bland mera avgörande frågor. Som exempel nämndes ordval, lokalisering av barnstugor och ökning av antal platser i familjedaghem.

Under de senaste åren har antalet remissvar minskat. Det var ca hälften så många svar på planerna år 1977 i två av kommunerna som det var första året planerna upprättades.

Några politiker från sociala centralnämnden i storstadsområdeskommunen antog att den minskade svarsfrekvensen från remissinstanserna kunde bero på att förslagen eller kritiken inte tidigare medfört någon förändring av planerna och att remissinstanserna nu ansåg det vara meningslöst att svara på nytt.

I storstadsområdeskommunen behandlade remissvaren utbyggnadstakten, personaltäthet, behovet av fler spädbarnsgrupper samt en diskussion om kommunen skall satsa på fler familjedaghem eller institutionsdaghem.

I primärcentrumet togs även personalens utbildning upp.

I kommuncentrumet handlade remissvaret om svårigheterna att bereda barn till skiftarbetande föräldrar plats i kommunal barnomsorg.

Allmänt ansågs att remisstiden varit för kort, men att det största problemet ändå var att den inföll under sommarmånaderna. Många är bortresta under semestern och organisationer är inte lika aktiva som vanligt. Vissa gör helt sommaruppehåll. Ett stort antal remissvar kommer säkerligen inte till stånd på grund av detta. Det senaste året blev planeringen dessutom försenad i primärcentrumet. Planeringsunderlaget kom inte fram i tid, vilket gjorde att remisstiden ytterligare förkortades.

Flertalet intervjuade ansåg att man genom remissförfarandet får en bred förankring av planen genom att så många ges möjlighet att yttra sig i frågan. Det har dock framförts åsikter från vissa politiker att det är att underkänna den politiska demokratin, när barnomsorgsplanen går ut på remiss till de politiska partierna. Genom att politikerna är valda representanter kunde man i stället anta att dessa redan har diskuterat frågan inom partierna.

4.5 Planernas särställning

Barnomsorgsplanerna kan sägas ha en särställning gentemot andra sektoriella planer genom den nya lagen som trädde i kraft den 1 januari 1977.

I samtliga tre kommuner ansåg majoriteten av politiker och intervjuade tjänstemän att barnomsorgsplanernas särställning är befogad. Barnomsorgen är en eftersatt sektor och planernas betydelse under uppbyggnadsskedet betonas. När väl en godtagbar behovstäckning är uppnådd så ansågs barnomsorgsplanerna böra ingå som del av en heltäckande social planering.

De politiker och tjänstemän som var tveksamma inför barnomsorgsplanernas framskjutna position hyste farhågor för att exempelvis äldreomsorgen och andra viktiga sektorer utan särskilda planer kunde bli eftersatta.

Flertalet politiker och förvaltningspersonal var överens om att barnomsorgsplanerna bidragit till ökad offentlig barntillsyn. De har gett ett bättre planeringsunderlag då de klargjort behovet av platser samtidigt som de väckt en debatt bland både allmänhet och politiker.

4.6 Planernas behandling från förslag till beslut

Enligt intervjuerna har det varit partipolitisk enighet om barnomsorgen i kommuncentrumet och primärcentrumet. Trots att man varit politiskt enig i frågan har det skett mindre förändringar av nämndernas planförslag. Ändringarna gällde antalet platser i familjedaghem som ansågs vara för lågt. Antalet platser ökades, dock på bekostnad av platsantalet i daghem. I primärcentrumet har dessutom nämndens planförslag antagits med reservation att en förskjutning i tiden av utbyggnaden kan ske om inte de ekonomiska ramarna räcker.

I storstadsområdeskommunen har det blivit en barnstuga mindre än vad nämndens förslag föreskrev.

I alla tre undersökningskommunerna har barnomsorgsplanen varit en plan med förbehåll, dvs. vid KS beslut om barnomsorgsplan ingick villkor för planens genomförande som hänsyftade till kommunens ekonomi, vilket kritiserats av flera intervjuade politiker.

På frågan om kommande planer skulle passera oförändrade från förslag till beslut antog man i kommuncentrumet och storstadsområdeskommunen att det inte skulle komma att bli några förändringar eftersom planen vad gäller utbyggnadstakten skall följa flerårsbudgeten.

Politikerna i primärcentrumet var mer osäkra och hänvisade till kommunens instabila ekonomi med industrinedläggelser och arbetslöshet och att det därmed förmodligen skulle bli svårt att genomföra planen. Man hade tidigare varit tvungen att skära i planen då flerårsbudgeten gett alltför litet ekonomiskt utrymme.

Förvaltningen i primärcentrumet, menade att eftersom kommunen beslutat att barnomsorgsplanen skall prioriteras i flerårsbudgeten gentemot andra sektorer kommer planen säkerligen att gå oförändrad från förslag till beslut.

I två av kommunerna ansåg man sig har en mindre bra planberedskap för mark vilket kan förklara varför utbyggnaden av exempelvis daghem försenats.

4.7 Faktorer i kommunerna som ställt extra krav på planeringen

Planeringen i de tre kommunerna har försvårats av olika faktorer, t. ex. svårighet att få fram tomter och dåligt statistiskt underlag. Det finns vissa grundläggande problem som är gemensamma för kommunerna. Andra problem är speciella för en kommun. Nedan noteras problem som dels är gemensamma för de tre kommunerna, dels problem som är speciella för de två kommunerna som var kommuncentrum resp. regionalt centrum.

4.7.1 *Gemensamma problem för kommunerna*

- Svårigheter att få fram tomter främst i äldre stadsdelar
- Problem att erhålla statistik avseende förvärvsintensitet för kvinnor med barn i åldrarna noll–sex år samt beräkna det faktiska behovet av platser i kommunal barnomsorg
- Stor efterfrågan på deltidsplatser medför problem. Föräldrar med behov av en deltidsplats kan ha mycket varierande arbetstider. Vissa vill t. ex. ha omsorg tre dagar i veckan, medan andra föredrar tre timmar varje dag
- Barnomsorgsplanerna grundas i allmänhet på de ramar som angavs i förra årets flerårsbudgeter. Därefter ingår planernas utbyggnadsförslag i de nya flerårsbudgeterna. Om t. ex. ramen för barnomsorgen förändras blir barnomsorgsplanerna inaktuella. Dessa svårigheter kan också gälla befolkningssiffror i barnomsorgsplan resp. flerårsbudget
- Det förutvarande statsbidragssystemet bestod av anordnings- resp. driftbidrag. I det nya statsbidragssystemet inkluderar driftbidraget kapitalkostnaderna. Detta ansågs av intervjupersonerna inte ge kompensation för de allt dyrare byggkostnaderna
- Inga nya anslag ges till administrationen, trots barnomsorgsplanens ökade arbetsbelastning på densamma
- I områden med ny småhusbebyggelse där barnantalet är högt och omflyttningen är låg föreligger problem. Efterfrågan blir då under en period mycket stor samtidigt som det finns risk för överkapacitet om några år när barnen vuxit upp.

4.7.2 *Speciella problem för primärcentrumet och kommuncentrumet*

För båda kommunerna gäller att de har en stor andel skiftarbetande föräldrar, och att det är svårt att ordna kommunal barnomsorg för dessa barn. De har också en stor andel invandrare med språkproblem och dåligt med arbetsmöjligheter för kvinnor.

Kommuncentrumet är dessutom vidsträckt med stora områden av glesbygd. Barnstugor och fritidshem har lokaliserats centralt, vilket medför långa avstånd för många föräldrar och barn. Det rådde också brist på utbildade förskollärare i kommuncentrumet.

Primärcentrumet ansåg sig på grund av näringslivets sammansättning vara mycket konjunkturkänsligt och antalet förvärvsarbetande föräldrar skiftade mellan olika år. Detta gjorde det svårt att prognostisera hur många barn som var i behov av kommunal barnomsorg.

5 Kommunernas information och dess resultat

5.1 Kommunernas allmänna information om planerna till allmänheten

5.1.1 *Informationsmetoder*

Alla tre undersökningskommunerna har annonserat om resp. barnomsorgsplan i kommunens lokaltidning. Detta ansågs vara ett enkelt och effektivt sätt för kommunen att informera allmänheten. Storstadsområdeskommunen annonserade även i dagspressen.

Förutom annonser i pressen har kommunerna haft utställningar om den kommunala barnomsorgen och om själva planen på kommunkontoret. I det primära centrumet visades utställningen även på olika offentliga lokaler och på arbetsplatser. Det primära centrumet har också publicerat ett avsnitt om planen och den kommunala barnomsorgen i kommunens informationsblad som har sänts ut till alla hushåll.

Storstadsområdeskommunen utarbetade en förkortad version av planen och det var denna som skickades ut till institutioner och till de privatpersoner som ringde och frågade efter den. Den förkortade planen sändes även på remiss.

Det är endast det primära centrumet som har haft någon information om planen på främmande språk. I samband med kommunens utställning om barnomsorgsverksamheten var text till vissa foton om planen översatt till finska. De övriga kommunerna har inte haft någon information för invandrare.

5.1.2 *Informationens genomslagskraft enligt informationsansvariga*

De informationsansvariga ansåg att man informerat tillräckligt om planerna. Ett tecken på detta är att intresserade föräldrar ringt och frågat efter planerna. Dessa fick dem i så fall per post. I storstadsområdeskommunen hade ca 50 personer hört av sig angående planen, i det primära centrumet ca 70 och i kommuncentrumet ca 25 personer.

Den allmänna åsikten bland de intervjuade i kommunerna var dock att informationen inte varit tillräcklig. En orsak till att informationen inte ansågs fungera bra var bl. a. brister i planeringscykeln. Allmänheten kan lätt mista förtroendet för en plan som skall ge kommunen ett visst antal nya platser,

om den inte uppfylls på grund av att flerårsbudgeten ger ett för litet ekonomiskt utrymme.

I det primära centrumet sändes kommunens informationsblad om barnomsorgsplanen ut till hushållen först när planen var helt klar. Genom detta förfarande minskades möjligheterna för allmänheten att lägga synpunkter på den aktuella planen. Det var över hälften av de intervjuade föräldrarna som uppgav att de inte fått informationsbladet från kommunen.

I kommunerna ansågs det vara svårt för vissa grupper att ta del av informationen. Det är de välutbildade, politiska engagerade eller annars aktiva personerna som har störst möjlighet att ta del av planerna. Många grupper såsom invandrare och lågutbildade är svåra att nå. Både det primära centrumet och kommuncentrumet har en stor andel invandrare.

5.1.3 *Informationens resultat enligt enkät besvarad av politiker och föräldrar*

Liksom bland tjänstemännen var det endast en begränsad del av politikerna som hade sett något av kommunens utåtriktade information, även om många kände till hur kommunen hade informerat allmänheten. Av de 140 politiker som besvarade vår enkät var det 39 som inte alls kände till hur informationen om planerna hade offentliggjorts.

Här nedan framgår i vilken utsträckning politikerna själva ansåg att informationen hade varit tillräcklig.

Tabell 2 Politikernas syn på informationens kvalitet. Har informationen varit tillräcklig?

Tillräcklig information	Storstads-kommun	Primärt centrum	Kommuncentrum
Ja	28	26	20
Nej	16	16	11
Vet ej	3	8	4
Inget svar	2	–	–
Summa	49	50	35

Det råder enligt enkätsvaren ingen större skillnad mellan kommunerna i fråga om politikernas syn på informationen. Ca en tredjedel av samtliga ansåg att informationen inte var tillräcklig.

Nedan redovisas resultat från föräldraenkäten om hur föräldrarna i de tre kommunerna har informerats om barnomsorgsplanerna.

Enkäten sändes ut till sammanlagt 160 familjer och vi fick svar från 148.

Föräldrarna har enligt enkätsvaren fått dålig information om planerna från kommunerna. Det var närmare hälften av de föräldrar som besvarade enkäten som inte kände till att resp. kommun hade upprättat en barnomsorgsplan.

Tabell 3 Antal föräldrar/vårdnadshavare som känner till resp. kommuns barnomsorgsplan

Kände till att plan fanns	Storstads-områdeskommun	Primärt centrum	Kommuncentrum
Ja	31	15	10
Nej	25	42	24
Inget svar	1	–	–
Summa	57	57	34

Föräldrarna i storstadsområdeskommunen var enligt enkäten bättre informerade om planen än föräldrarna i de övriga kommunerna. Därefter kommer föräldrarna i det primära centrumet. Sämst ställt var det i kommuncentrumet.

Att föräldrarna i storstadsområdeskommunen var bättre insatta i planen än vad föräldrarna var i de övriga kommunerna behöver inte endast bero på att kommunens information varit bättre. Den debatt som förts i kommunen, vad tidningarna skrivit och hur daghemssituationen ser ut kan t. ex. påverka föräldrarnas medvetenhet. Kommunens närhet till en storstad som nyligen hade haft en livlig debatt om den kommunala barnomsorgen kan även ha inverkat på allmänhetens intresse för densamma och därmed påverkat mottagligheten för den information som getts. Även dagspressens behandling av planen kan ha inverkat.

Föräldrarnas kunskap om barnomsorgsplanen skiljer sig åt mellan de som hade sina barn i kommunal barnomsorg och de som hade ordnat barntillsynen själva genom släkting eller privat familjedaghem.

Tabell 4 Kunskap om barnomsorgsplanerna

Kände till att plan fanns	Föräldrar med barn i kommunal barnomsorg			Föräldrar med barn i hemmet		
Storstads-områdes-kommun	Storstads-områdes-kommun	Primärt centrum	Kommun-centrum	Storstads-områdes-kommun	Primärt centrum	Kommun-centrum
Ja	18	9	8	13	6	1
Nej	6	6	1	19	36	24
Antal föräldrar	24	15	9	32	42	25

Tabellen visar att de föräldrar som hade sina barn i kommunal barnomsorg i allmänhet var bättre informerade om planerna än de som hade barnen hemma eller i privat familjedaghem. De förra hade i större utsträckning tagit del av den information som getts.

Några föräldrar som var hemma med sina barn hade även i sina kommentarer angett att de inte var intresserade av information om planerna eller om kommunal barnomsorg över huvud taget. Några av dessa ansåg t. o. m. att det var för mycket debatt och information om barnomsorg just nu.

Av dem som svarat att informationen var tillräcklig var det vissa som trots detta inte kände till planerna. I det primära centrat var det exempelvis tio som hade sina barn hemma och som inte kände till planen och samtidigt menade att informationen om densamma var tillräcklig. I storstadsområdeskommunen gällde samma förhållanden för tre familjer.

De som kände till planerna var i allmänhet mer benägna att svara på enkäten än de som inte kände till dem. De föräldrar som hade sin barntillsyn ordnad genom kommunen eller som stod i kö svarade också i större utsträckning på enkäten utan påminnelsebrev eller påminnelse per telefon. Den kategori som var svårast att få svar från var invandrare med språkproblem, men dessa besökte vi personligen och fick på så sätt enkäten besvarad.

I enkäten frågade vi hur föräldrarna blivit informerade om planen. Resultatet redovisas här nedan.

Tabell 5 Informationskälla

Informationskälla	Storstads-områdes-kommun	Primärt centrum	Kommun-centrum
Tidningar	23	8	5
Daghemspersonal	4	4	–
Vänner	–	5	–
Informationsblad från kommunen	3	4	1
Politisk organisation	1	1	–
Ingen information	23	29	22
Inget svar	–	13	3
Summa informationskällor[a]	54	64	31

[a] Flera alternativ kan ha besvarats av samma person.

Eftersom kommunernas information inte hade fått avsedd effekt var det många föräldrar som inte visste om att planerna fanns. Samtidigt fanns inte planerna lättillgängliga varken i fysisk eller språklig mening, vilket innebar att det krävdes både initiativkraft och kunskap för att kunna ta del av dess innehåll. I undersökningen var det endast 10 av 140 som läst hela eller delar av planerna.

5.2 Kommunernas information till daghemspersonal

5.2.1 *Informationsmetoder*

Alla tre kommunerna hade enligt tjänstemän sänt ut barnomsorgsplanerna till olika barnstugor och fritidshem. I storstadsområdeskommunen var det den förkortade versionen som användes för information.

5.2.2 *Informationsresultat*

Ingen bland daghemspersonalen ansåg att kommunens information till dem varit tillräcklig. Personalen i storstadsområdeskommunen och i primärcentrumet ansåg att det var för lite att varje barnstuga endast erhöll ett exemplar av planen. Planen var svår att få tag i när det var så många som skulle samsas om den.

I kommuncentrumet hade inte något exemplar av planen sänts ut till den barnstuga vi besökte. Någon annan direkt information hade enligt föreståndaren inte förekommit. Personalen vid daghemmet kände inte heller till att en barnomsorgsplan var upprättad.

På de övriga två barnstugor vi besökte var det föreståndarna samt tre–fyra av förskollärarna som läst planen och satt sig in i innehållet. Av den övriga personalen var det flera som inte ens kände till att kommunen hade upprättat en plan.

5.3 Information inom förvaltningen

5.3.1 *Informationsmetoder*

Barnomsorgsplanerna sändes på remiss till berörda förvaltningar inom kommunen och planerna diskuterades i samrådsgrupperna.

5.3.2 *Informationsresultat*

De flesta av de tjänstemän vi intervjuade kände sig väl informerade om planerna. Några var dock helt negativa till hur informationen fungerade mellan olika förvaltningar och ibland även inom en förvaltning. Dessa hade inte fått någon information från socialförvaltningen. Huruvida det brast i informationen eller i samordningen mellan socialförvaltningen och andra avdelningar kunde de inte avgöra. Många tjänstemän angav att de hade sett information om planerna på kommunkontoret.

Av de intervjuade tjänstemännen var det ca hälften som inte hade sett någon utåtriktad information om planerna. Det var främst de tjänstemän som inte var direkt berörda av planarbetet som uppgav att de inte lagt märke till den utåtriktade informationen. Exempelvis gällde detta tjänstemän inom skolförvaltning och fritidsförvaltning.

Flera inom förvaltningen menade att de inte sökt efter information eftersom de dagligen sysslar med liknande ämnen i arbetet.

I hur stor grad tjänstemännen var insatta i planerna skilde sig mellan dels olika förvaltningar och även mellan kommunerna. Det tycktes vara fler inom förvaltningen i det primära centrumet som hade satt sig in i planens innehåll. Där hade även flera tjänstemän utanför socialförvaltningen engagerat sig i planerna.

I kommuncentrumet var det endast ett par personer utöver socialchefen som hade läst planen. Här hade varken fritidschefen eller barntillsynsassistenten läst planen. Informationen om barnomsorgsplanen hade således inte nått samtliga förvaltningschefer i kommuncentrumet. En av dem kände inte till att kommunerna enligt lag skall upprätta en barnomsorgsplan.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det stora flertalet av förvaltningspersonalen i de tre undersökningskommunerna inte hade läst planerna. Tjänstemännen hade ändå kunnat ta del av innehållet genom att planerna diskuterats på sammanträden i samrådsgrupper och att planerna hade sänts på remiss till berörda förvaltningar.

5.4 Planerna som beslutsunderlag

Allteftersom tjänstemännen arbetade fram barnomsorgsplanerna hade nämndens arbetsutskott haft möjlighet att ta del av arbetet på sammanträden under planens olika skeden.

De färdiga planförslagen sändes till politikerna. Oftast hade informationen till politikerna i kommunerna även skett genom att planen föredragits av någon nämndledamot eller av den tjänsteman som skrivit planförslagen. Dessa föredragningar hade främst ägt rum vid de politiska partiernas gruppmöten dit den föredragande även hade inbjudits. Diskussioner och engagemang om sociala och kvalitativa mål i samband med föredragningarna hade förekommit i alltför ringa utsträckning enligt både tjänstemän och politiker.

Alla politiska partier har inte behandlat planerna lika intresserat. I en av kommunerna yrkade en av partigrupperna på bordläggning då barnomsorgsplanen skulle antas i fullmäktige. Detta motiverades med att de varken sett eller läst någon plan.

Flera av partigrupperna i storstadsområdeskommunen och i det primära centrumet har avgett yttranden i form av remissvar över barnomsorgsplanen. Inget parti i kommuncentrumet har formulerat något remissvar.

5.5 Beslutsunderlagets informationsvärde

Enligt enkätsvaren har ca 1/3 av samtliga intervjuade politiker i de tre undersökningskommunerna läst planerna. Flertalet av dessa har dock endast läst delar av planen såsom sammanfattning och förkortad version eller hastigt skummat igenom den. Några har inte alls läst planen (18). Även de som inte har läst planerna kan vara insatta i innehållet genom att den blivit föredragen och genom de diskussioner som förts inom partigrupperna.

Flera politiker hävdade att barnomsorgsplanerna är de planer som det varit störst politiskt intresse för under den senaste tiden.

Om man ser från förvaltningens sida är bilden annorlunda. Tjänstemännen trodde inte att många av politikerna kunde ha satt sig in i planernas innehåll. Det hade märkts på den debatt som förts att de inte varit insatta i resp. planer. Detta gäller för alla tre kommunerna. De flesta litade på föredragningen av planerna. Att planerna inte lästes berodde enligt tjänstemännen bl. a. på att det politiska arbetet numera är specialinriktat. Det innebär att det endast var de politiker som hade inriktat sitt arbete på sociala frågor som hunnit sätta sig in i planerna och arbeta med den.

5.6 Planernas läsbarhet

Med hänsyn till att kommuninvånarna skall kunna läsa och diskutera barnomsorgsplanerna bör de vara skrivna på ett klart språk utan besvärliga facktermer. De bör också finnas tillgängliga på offentliga platser som är lätta att nå.

Inom förvaltningen var flertalet osäkra om till vilka planerna egentligen riktade sig. Flertalet menade dock att det är politikerna och anslagsbeviljande myndigheter som är den främsta målgruppen. Några nämnde att de även riktar sig till allmänheten.

Av dem som hade läst resp. kommuns plan inom förvaltningen och bland politikerna var den allmänna uppfattningen att planerna måste läsas omsorgsfullt. Det krävs dessutom vissa kunskaper för att läsaren skall kunna tillgodogöra sig innehållet då planerna har ett svårt fackspråk och vissa statistiska avsnitt. Flera har särskilt poängterat att allmänheten förmodligen inte känner till den kommunalekonomiska terminologin.

Varken förvaltningspersonal eller politiker har uppgett att de haft svårt att förstå planerna. Av politikerna ansåg 91 att planerna är lätt att förstå. Ett fåtal uppgav att de inte förstod de statistiska avsnitten.

Flera politiker (63) var ense om att planerna kan vara svåra att förstå för allmänheten.

Förslag hade framförts från politikerna om att till planernas statistiska avsnitt borde höra en verbal förklaring hur vissa siffror och beräkningar utförts. Som planerna nu är utformade, kan det vara svårt för allmänheten att kontrollera hur exempelvis behovstäckning och personaltäthet har beräknats.

Både föräldrar och daghemspersonal, som har läst planerna, tyckte att de var svåra att förstå. Totalt hade endast tio föräldrar läst dem.

5.7 Planernas praktiska användning

Barnomsorgsplanerna användes av de tjänstemän som var direkt berörda av planeringsarbetet. Därutöver användes planerna endast av ett fåtal tjänstemän. T. ex. använde drätselkontoret planerna i sitt budget- och flerårsbudgetarbete. Politiker i sociala centralnämnden använde också planerna i sitt arbete.

Planerna sågs främst som en sammanfattning eller en uppslagsbok för den kommande planeringen. Det hände även att personer ringde och frågade om utbyggnaden av nya barnstugor och då var planerna bra att gå tillbaka till.

De tjänstemän som inte använde planerna angav som skäl att de fort blir inaktuella. Vissa angav att de inte var intresserade av barnomsorgen eftersom de inte var direkt berörda av planarbetet.

Över hälften av politikerna i de tre undersökningskommunerna uppgav att de använde planerna i sitt politiska arbete. De refererade till planerna vid olika debatter men använde dem även vid andra tillfällen som informationsunderlag. Flera tog också fram planerna för att kontrollera att målen i planerna uppnåddes.

De som inte använde planerna uppgav sig som regel ha andra verksamhetsområden. Det fanns också några som var ointresserade av barnomsorg.

I de kommuner där det inte varit några politiska motsättningar om barnomsorgen uppgavs just enigheten vara en orsak till att planerna inte användes. Således kan en häftig debatt underlätta att planerna inte försvinner i pappersmängden.

5.8 Möjligheter att förbättra informationen

Många föräldrar ansåg att ett informationsblad till alla hushåll eller till familjer med barn i förskoleåldern vore ett bra sätt att informera om planerna. Andra förslag var att ha ett PM om barnomsorg i socialkatalogen och att planerna borde finnas tillgängliga på platser som föräldrar med barn i de aktuella åldrarna kan tänkas besöka. Exempelvis avsågs daghem, barnavårdscentraler, mödravårdscentraler och postkontor.

Politikernas förslag skiljer sig inte mycket från föräldrarnas. Kommentarerna handlade främst om att informationen borde rikta sig mer direkt till berörda parter. Medierna för denna information kan variera, t. ex. korsband, studiecirklar och offentliga möten. Politikerna tillade att det är en ekonomisk fråga. Det finns ofta gott om förslag till förbättringar men pengar saknas.

De informationsansvariga tjänstemännen ansåg att informationen var tillräcklig och framförde därför inga förslag till förbättringar.

5.9 Debatt

Den debatt som förts i det primära centrumet och i kommuncentrumet var inte lika aktiv som i storstadsområdeskommunen.

Pressen skrev i de förstnämnda kommunerna sakligt och informativt om planerna, men detta ledde inte till fortsatt diskussion eller debatt i någon av tidningarna. Många menade att den utåtriktade politiska debatten uteblivit eftersom det rådde politisk enighet i frågan. Den kommunala barnomsorgen hade inte ansetts vara tillräckligt politiskt intressant för att tas upp till diskussion. Det framhölls att intresset för barnomsorg bland vissa av politikerna var lågt.

Planerna hade diskuterats inom KF och även inom de olika partigrupperna. De aspekter som främst diskuterades rörde hur stora resurser som skulle satsas på institutionsdaghem resp. familjedaghem. I kommuncentrumet hade de skiftarbetande föräldrarnas svårighet att utnyttja den kommunala barnomsorgen diskuterats.

Att planerna inte debatterades bland allmänheten på något märkbart sätt kunde enligt tjänstemän och politiker bl. a. bero på att informationen om dem varit otillräcklig.

I storstadsområdeskommunen hade det förts både en politisk diskussion och en allmän diskussion i form av insändare, föräldramöten och namn-

insamling. Den allmänna debatten i storstadsområdeskommunen hade främst rört utbyggnadstakten som ansetts vara för låg samt att kvaliteten på daghemmen varit låg med avseende på personaltäthet. Diskussionen rörde även kommunens låga behovstäckning av spädbarnsgrupper. Vad som framför allt saknades i debatten var enligt förvaltningspersonalen att inga kostnader redovisades. Diskussionen om en kraftig utökad barnomsorg kopplades inte till de kostnader detta kräver.

Debatten bland politiker hade främst rört utbyggnadstakten och hur stor del som skall satsas på familjedaghem resp. daghem. Även antal platser i spädbarnsgrupper diskuterades. Detta ansågs vara för lågt.

När planerna har diskuterats på sammanträden i samrådsgrupperna har enligt berörda inom förvaltningen ingen oenighet uppkommit i frågan.

Att planerna skapade en större debatt i storstadsområdeskommunen i jämförelse med de andra två kan ha sin förklaring i att kommunen ligger i nära anslutning till en annan stor kommun där den kommunala barnomsorgen debatterats offentligt. Allmänheten kan därmed ha blivit mer öppen för frågor kring den kommunala barnomsorgen.

En annan orsak till att den kommunala barnomsorgen debatterats mer i storstadsområdeskommunen än i de övriga kommunerna kan vara kommunens närhet till ett förskoleseminarium. Genom att skolan engagerat sig i debatten kan det ha främjat ytterligare reaktioner i kommunen.

Av enkätsvaren kan man utläsa att den information som flest personer lagt märke till är annonser i pressen. Den största andelen av föräldrarna hade dock inte sett någon information alls om planerna. Storstadsområdeskommunen skiljer sig från de övriga där en större andel föräldrar hade fått någon information om planerna.

Tabell 6 Har informationen varit tillräcklig?

Tillräcklig information?	Storstads-områdes kommun	Primärt centrum	Kommun-centrum
Ja	15	8	3
Nej	41	29	27
Vet ej	–	4	–
Inget svar	1	16	4
Antal föräldrar	57	57	34

Det stora flertalet var missnöjda med den kommunala informationen om barnomsorgsplanerna. Det var fler föräldrar i storstaden än i de andra undersökningskommunerna som ansåg att informationen är tillräcklig. Men samtidigt var det också fler där som var direkt missnöjda med informationen.

Förkortningslista

Folk- och bostadsräkningar	FoB
Kommunfullmäktige	KF
Kommunstyrelse	KS
Social centralnämnd	SCN
Kommunalekonomisk långtidsplanering	KELP

Bilaga 1 Sammanställning av politiker-enkät

Nedan redovisas en sammanställning över enkätsvar från ledamöter i kommunfullmäktige och kommunstyrelse.

Tabell 1 På vilket sätt har du som politiker informerats om planen?
(Flera alternativ har kunnat markeras)

Informationssätt	Storstad	Primär-centrum	Kommun-centrum
Gruppmöte i partiet	34	35	27
Erhållit planen per post	–	30	13
Muntlig information från de som upprättat planen	22	27	18
Information genom pressen	5	9	12
Föredragning i KF	5	17	–
Föredragning i KS	1	–	–
Ingen information	1	4	1
Ej svarat	1	–	1

Kommentar

Den största delen har fått information via sitt politiska parti, kommunfullmäktige eller fått den föredragen av den som upprättat planen.

Nästan samtliga som har fått information från de som upprättat planen har också informerats genom resp. partigrupp.

KS-ledamöterna har i större utsträckning än KF-ledamöterna fått information om planen genom gruppmöte i resp. parti.

Någon större skillnad mellan kommunerna kan inte utläsas. Kommuncentrumets politiker har inte markerat KF och KS som huvudsaklig informationskälla.

Tabell 2 Hur har Ni behandlat planen i er partiorganisation?

(Flera alternativ har kunnat markeras)

Behandling av plan i partiorganisation	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Remissyttrande	10	7	1
Särskild arbetsgrupp	7	–	–
Diskussion	5	1	9
Presentation, föredragning av planen	3	16	–
Planeringsmöte	2	–	–
Beslut	1	–	–
Ej behandlats	1	6	5
Inget svar	24	–	16

Kommentar

Många kan ha missuppfattat frågan och enbart svarat ja på frågan. De är redovisade under fråga 1.

Någon skillnad mellan KF:s och KS:s ledamöter eller mellan partigrupper har inte kunnat urskiljas i denna fråga, ej heller någon skillnad mellan kommunerna.

Tabell 3 Har Du deltagit vid själva upprättande av planen?

Har deltagit i upprättandet av planen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	38	38	33
Ja	8	12	4
Inget svar	3	14	–
	49	54	37
Om ja, i vilket forum?			
Kommunstyrelsen	5	6	2
Sociala central-nämndens AU	1	4	2
Inget svar	43	48	33

Kommentar

Med frågan avsåg vi de politiker som deltagit i egenskap av ledamot i kommunstyrelsen, sociala centralnämnden eller som varit aktiva vid det direkta planförfattandet.

Tabell 4 Hur har kommunen informerat allmänheten?
(Flera alternativ har kunnat markeras)

Informationssätt till allmänheten	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Information i pressen	25	30	18
Paneldebatt, informationsdebatt	14	6	4
Remissförfarande	5	–	–
Utsänd per post till olika intressenter såsom barnfamiljer, föreningar etc.	–	–	4
Populärutgåva	4	7	1
Diskussion i kommunfullmäktige	2	–	–
Föräldraförening, paneldebatt, utställning	–	15	7
Vet ej	14	11	14
Ej svar	2	–	–

Kommentar

Värt att notera är också, att det endast är fyra i kommunfullmäktige som svarat att kommunen har gett ut en förenklad version av planen.

En del politiker har svårt att skilja kommunens från partiets information. Varken i primärcentrumet eller i kommuncentrumet finns det någon populärutgåva av planen. Något utskick till barnfamiljer har inte förekommit i kommuncentrumet.

Tabell 5 Har informationen varit tillräcklig?

Informationen har varit tillräcklig?	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	28	26	20
Nej	16	16	11
Vet ej	3	8	4
Inget svar	2	4	2
	49	54	37

Kommentar

Kommentarerna handlar främst om att informationen borde rikta sig mer direkt till berörda parter. Ett exempel är att sända ut folders till hushållen, ett annat offentliga möten i anslutning till en utställning. Även massmedia

av typ press, radio och TV borde kunna göra en större insats enligt svaren. Andra kommentarer handlar om att kommunen absolut bör förbättra informationen, men ger inga konkreta förslag.

Tabell 6 Har barnomsorgsplanen skapat någon debatt?

Barnomsorgsplanen har skapat debatt	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	43	24	17
Vet ej	3	7	9
Nej	2	23	11
Inget svar	1	–	–
	49	54	37

Tabell 7 Om ja, vad har debatten behandlat?
(Flera alternativ har kunnat besvaras)

Debatten har handlat om	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Antal platser	42	22	8
Daghem kontra familje-daghem	–		10
Kvalitetsfrågor	33	14	4
Målsättning	22	16	10
Sysselsättning	7	8	1
Ekonomi	4	–	–
Felaktiga behovsberäk-ningar	1	–	–
Behov av plats på obekväm arbetstid	–	2	–
Brist på spädbarnsavd.	1	–	3
Lokalisering av barn-stugorna			
Ej svar	5	4	3

Tabell 8 Har Du haft tid att läsa planen?

Har läst planen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja, hela	20	28	15
Delvis	14	12	9
Nej, inte alls	7	3	8
Sammanfattning	5	11	5
Förenklad version	2	1	1
Föredragen	–	1	–
Ej svar	1	1	–
	49	56	38

Tabell 9 Anser Du att planen är begriplig?

Planen har varit begriplig	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	37	47	27
Nej	3	3	4
Vet ej	2	–	–
Ej läst den	3	–	–
Ej svar	4	6	6
	49	56	37

Kommentar

Ett flertal har kommenterat att det krävs förkunskaper för att man skall anse planen vara lättläst och begriplig. Särskilt de statistiska avsnitten och även den allmänna kommunalekonomiska terminilogin kräver förkunskaper.

Tabell 10 Tror Du att planen är lättläst för allmänheten?

Planen är lättläst för allmänheten	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	22	33	18
Ja	8	11	9
Vet ej	3	2	4
Ej svar	16	8	6
	49	54	37

Kommentar

Bifogade kommentarer i storstadsområdeskommunen pekar på att planen är lättläst tack vare den förkortade versionen. Personer utanför kommunalpolitisk verksamhet har troligen svårt att förstå planen.

Kommentarer i övriga kommuner visar att vissa avsnitt är svåra, särskilt för människor som inte har förkunskaper i ämnet och allmän läsvana.

Tabell 11 Använder Du planen i ditt politiska arbete?

Använder planen i det politiska arbetet	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	26	32	23
Nej	20	12	14
Vet ej	–	2	–
Ej svar	3	8	–
	49	54	37

Kommentar

De som inte använder planen anger som orsak att de inte är intresserade av sociala frågor. De som använder planen gör det i samband med diskussioner i KF och KS. Planen ses också som en uppslagsbok i barnomsorgsfrågor. Andra menar att det är viktigt att följa upp att de mål som är satta fullföljs enligt planen.

De som inte använder planen anger att de inte är intresserade av barnomsorg eller att det inte tillhör deras arbetsområde. Vissa hävdar att det finns enighet inom partierna och att det då inte är någon kontroversiell fråga.

Tabell 12 Tror Du att kommunkontoret använder planen i sitt praktiska arbete?

Kommunkontoret använder planen	Storstadsområdeskommunen	Primärcentrumet	Kommuncentrumet
Ja	41	50	32
Vet ej	3	2	2
Nej	2	2	2
Ej svar	3	–	1
	49	54	37

Tabell 13 Är förra årets barnomsorgsplan i kommunen i praktiken helt genomförd dvs. har utbyggnadstakten kunnat hållas enligt planen?

Utbyggnadstakten har hållits	Storstadsområdeskommunen	Primärcentrumet	Kommuncentrumet
Ja	26	23	22
Nej	12	15	11
Vet ej	9	14	2
Inget svar	2	2	2
	49	54	37

Kommentar

I kommentarerna anges bl. a. ekonomiska skäl. De flesta anser förskjutningen av planen beror på dålig planberedskap, speciellt att få fram mark i rätt tid.

Tabell 14 Kommunen är enligt lag skyldig att göra en barnomsorgsplan. Tycker Du att det är riktigt att planen ges en sådan särställning jämfört med planering för andra sektorer?

Planens särställning är riktig	Storstadsområdeskommunen	Primärcentrumet	Primärcentrumet
Ja	28	43	22
Nej	19	9	11
Vet ej	–	1	2
Inget svar	2	1	2
	49	54	37

Kommentar

De som svarat nej på frågan menar att det finns andra sektorer i samhället t. ex. äldreomsorgen som bör prioriteras lika högt som barnomsorgen.

Många anser att i utbyggnadsskedet är en särställning av barnomsorgsplanen motiverad. Dagens jämställdhetsdebatt är intimt sammanknippad med möjligheten till offentlig barntillsyn, vilket också kan motivera en särställning.

En ledamot tycker inte att barnomsorgen givits någon särställning. Planeringen är inget självändamål – resultatet är fortfarande mycket otillfredsställande.

Tabell 15 Tycker Du att kommunen bör satsa mer på kommunal barnomsorg? Vilken typ?

(Flera alternativ har kunnat besvaras)

Föredrar mer barnomsorg i	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Daghem	26	27	10
Fritidshem	26	31	17
Familjedaghem	18	18	20
Deltidsförskola	21	20	13
Inget svar	3	–	–

Kommentar

I det primära centrumet där man har en mycket låg utbyggnad av fritidshemmen önskar många att kommunen bör satsa just på denna verksamhet.

I kommuncentrumet är flera av politikerna *för* familjedaghem. I andra hand vill kommunens politiker satsa på fritidshem.

Av kommentarerna framgår att de som vill satsa mer på familjedaghem menar att det är en ekonomisk fråga. Familjedaghemmen anses billigare.

Tabell 16 Kan barnomsorgen förbättras?

Barnomsorgen kan förbättras	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	45	43	27
Nej	1	4	5
Vet ej	–	4	2
Inget svar	3	3	3
	49	54	37

Kommentar

De flesta kommentarerna är av mycket allmän karaktär, såsom bättre utbildning för personalen, fler platser, större resurser för studiebesök och liknande.

Vissa kommenterar också med att rätta frågeställningen. De menar att inget är så bra utan att det kan bli bättre och att hela barnomsorgsdebatten tyder på att det inte är bra.

En annan kommentar tar upp problematiken om man skall förbättra för de barn som redan har en plats, eller försöka få fler platser för dem som faktiskt utestängts helt och hållet i dag.

Tabell 17 Medverkar planen till en bättre barnomsorg?

Planen medverkar till en bättre barnomsorg	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	36	48	28
Nej	7	3	3
Vet ej	1	2	3
Inget svar	5	1	3
	49	54	37

Kommentar

Planen skapar en bättre barnomsorg främst genom de diskussioner och den opinion som bildas, framgår det av kommentarerna.

Planen medför också ett bättre planeringsunderlag och den klargör behovet av platser. Detta kan i sin tur medverka till en bättre barnomsorg.

Bilaga 2 Sammanställning av föräldraenkät

Sammanställning av föräldraenkät

Nedan redovisas en sammanställning över resultat från föräldraenkäten. Redovisningen sker efter frågeställningen i enkäten.

Inkomna svar

I urvalet ingår 61 familjer med barn noll–sex år, i storstadsområdeskommunen varav vi har fått svar från 57. I det primära centrumet ingår 62 familjer varav vi fått svar från 57 (dvs. 5 st har inte svarat) och i kommuncentrumet har 34 föräldrar av 40 svarat. Sammanlagt har 90 procent svarat.

Tabell 1A Svarandens kön – inkomna svar

Svarandens kön	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Kvinna	43	38	28
Man	14	19	6
	57	57	34

Tabell 1B Hur många barn har Du?

Storstadsområdes-kommunen		Primärcentrumet		Kommuncentrumet	
Antal för-äldrar	Antal barn	Antal för-äldrar	Antal barn	Antal för-äldrar	Antal barn
29	2	32	2	20	2
17	1	19	1	10	1
9	3	5	3	3	3
1	6	1	4	1	4

Tabell 2 Barnens ålder

Storstadsområdes-kommunen		Primärcentrumet		Kommuncentrumet	
Ålder	Antal	Ålder	Antal	Ålder	Antal
1 år	13	1 år	15	1 år	5
2 år	14	2 år	11	2 år	5
3 år	16	3 år	12	3 år	7
4 år	13	4 år	13	4 år	2
5 år	12				

Kommentar

Här redovisas föräldrarnas *samtliga* barn i åldern noll–sex år. I den övriga delen av enkäten gäller svaren endast för *ett* barn per familj.

Tabell 3 Förvärvssituation

Förvärvssituation	Storstadsområdes-kommunen		Primärcentrumet		Kommuncentrumet	
	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna
Förvärvsarbete heltid	46	27	33	10	47	23
Förvärvsarbete deltid	–	7	–	3	–	9
Hemarbetande	–	18	–	1	2	22
Studerande	5	5	1	10	–	2

Kommentar

I två av fallen i primärcentrumet där både mannen och kvinnan förvärvsarbetade hjälptes de åt med barntillsynen genom att arbeta skilda tider.

I kommuncentrumet uppgav tre familjer att föräldrarna turades om med barntillsynen genom att arbeta på olika skift.

I storstadsområdeskommunen har flera familjer uppgett att de deltidsarbetande kvinnorna arbetar på nätter, tidiga mornar och är tillsammans med barnen under dagarna. Ett par familjer växlar barn mellan sig.

Tabell 4 Hur är barntillsynen ordnad för. . . .?

Barntillsyn för barnet	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
I hemmet	21	23	17
Daghem + deltidsförskola	16	15	4
Kommunalt familjedaghem	10	9	–
Barnflicka	–	2	–
Släkting eller privat familjedaghem	9	6	9
Föräldrarna delar på barntillsynen	2	2	4
Ej svar	–	1	–
	57	57	34

Kommentar

Vi har som nämnts endast tagit reda på hur barntillsynen är ordnad för ett barn/familj i de aktuella åldrarna. Fritidshem finns därför inte med som alternativ.

Tabell 5 Står barnet i daghemskön?

Barnet i daghemskö	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	41	52	20
Ja	16		10
Inget svar	–	5	4
	57	57	34

Kommentar

De som står i kö har tillfälligt ordnat barntillsynen själva. Det är främst de som är förvärvsarbetande som står i kö. Endast 3 av de hemmavarande i storstadsområdeskommunen står i kö.

Tabell 6 Har du tidigare hört talas om att det finns en barnomsorgsplan som kommunen upprättar varje år?

Tidigare hört talas om barn-omsorgsplanen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	31	15	10
Nej	25	42	24
Inget svar	1	–	–
	57	57	34

Kommentar

De föräldrar som har sina barn i daghem eller i kommunalt familjedaghem känner i större utsträckning till planen än de som är hemma hos sina barn.

Tabell 7 På vilket sätt har du informerats om planen?
(Flera alternativ har kunnat markeras)

Information om planen genom:	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Tidningar, annat media	23	8	6
Personal på daghem	4	4	–
Informationsblad	3	4	1
Politisk organisation	1	1	–
Inte sett någon information	–	29	22
Övriga (t. ex. vänner, arbetskamrater)	–	5	–
Inget svar	–	5	3

Tabell 8 Anser du att informationen om barnomsorgsplanen har varit tillräcklig?

Tillräcklig information	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	41	29	27
Ja	15	8	3
Inget svar	1	16	4
Vet ej	–	4	–
	57	57	34

Kommentar

De som svarat att informationen är tillräcklig har i sina kommentarer angett att de inte är intresserade av mer information. Ca hälften av de som svarat att informationen är tillräcklig i storstadsområdeskommunen kände inte till planen och hade sina barn hemma.

En följdfråga ställdes om hur informationen kunde förbättras. Av samtliga föräldrar svarade 41 st att ett informationsblad till alla hushåll eller till familjer med barn i förskoleåldern vore ett bra sätt att informera om planen. Andra förslag är att ha en PM om barnomsorg i socialkatalogen och att planen skall finnas på daghem, mödra- och barnavårdscentraler.

Några föreslog offentliga möten i samband med en utställning.

Tabell 9 Vet du om planen har diskuterats på något sätt?

Planen har diskuterats	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Vet ej	27	21	15
Ja	20	10	8
Nej	10	11	6
Inget svar	–	15	5
	57	57	34

Kommentar

Här gäller också att de som har sina barn i kommunal barnomsorg är mer informerade än de som har sina barn hemma.

Tabell 9 B Om ja, vad har diskussionen behandlat?

Diskussionen har behandlat	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Antalet daghemsplatser	16	7	4
Personaltäthet	8	7	2
Andra kvalitativa aspekter	–	4	1
Småbarnsgrupper	5	–	–
Deltidsplatser	5	–	–
Arbetstillfällen för kvinnor	–	–	1
Inget svar	30	47	14
Vet ej	–	1	–

Tabell 10 Har du läst planen?

Har läst planen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	52	36	30
Ja	4	5	1
Inget svar	1	16	3
	57	57	34

Kommentar

De som har läst planen har läst en förkortad plansammanfattning eller delar av planen. En förälder har läst hela planen.

Tabell 11 Anser du att den var lätt att förstå?

Planen lätt-förståelig	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	3	2	–
Ja	1	–	1
Inget svar	53	55	33
	57	57	34

Tabell 12 Barnomsorgsplanen finns i flera upplagor i vissa kommuner. Hur många sidor innehöll den plan du läste?

Planen omfattade antal sidor	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
0–15	3	1	1
15–20	1	2	–
Vet ej	–	2	–

Kommentar

Denna fråga ställdes för att få en uppfattning om vilken upplaga av planen som de hade läst. De förenklade populärutgåvorna är i allmänhet ganska tunna.

Tabell 13 Är du medlem i någon förening som yttrat sig om planen?

Är medlem av förening som yttrar sig över planen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Ja	3	2	1
Nej	54	34	30
Inget svar	–	21	3
	57	57	34

Kommentar

Det är 2 st som är med i en föräldraförening, 2 st i politiska organisationer. En är medlem i en fackförening (SFR).

Tabell 14 Upplever du som förälder någon möjlighet att kunna påverka barnomsorgsplanen?

Har du som förälder möjlighet att påverka planen	Storstads-områdes-kommunen	Primär-centrumet	Kommun-centrumet
Nej	45	30	27
Ja	8	5	3
Vet ej	4	4	–
Inget svar	–	18	4
	57	57	34

Bilaga 3 Kommentarer från ledamöter i kommunfullmäktige och i kommunstyrelse

Nedan redovisas några kommentarer från ledamöter i kommunfullmäktige och i kommunstyrelse om den kommunala barnomsorgen. Vi har valt ut några kommentarer från resp. parti i varje kommun. Det är endast mer utförliga kommentarer som redovisas.

Kommentarerna visade, liksom enkätresultaten i övrigt att det fanns skillnader mellan de politiska partierna i de tre kommunerna i fråga om intresset att satsa på barnomsorgen. Det förekom också intresseskillnader mellan politiker av olika kön och ålder – yngre kvinnor var t. ex. betydligt mera engagerade i barnomsorgen än äldre män.

Fråga 1: Tycker du att kommunen bör satsa mer på kommunal barnomsorg?

- ☐ Beror på SIA. Rädd för fritidsgårdar på kvällar. De skapar svårigheter när familjens band släpper.
- ☐ Det bör satsas på fler familjedaghem och färre daghemsplatser (mer ekonomiskt).
- ☐ Det bör i stället satsas på större möjlighet för föräldrar, även ensamstående, att vårda sina barn själva. Det är ju den största lyckan på jorden. Låt människor få uppleva den.
- ☐ Så länge som det finns behov av daghem, fritidshem m. m. så måste kommunen satsa mera på denna barnomsorg.
- ☐ Familjedaghem är ett sämre alternativ.
- ☐ Det är barnen i 7–12 års ålder som enligt min mening kommer i kläm.
- ☐ Alla skall ges samma möjlighet att gå ut i förvärvsarbete och skall detta kunna genomföras måste man ha en bra barnomsorg.
- ☐ Har dagligen kontakt med elever i skolan, för vilka bristen på fritidshem upplevs som akut.
- ☐ Den bästa *fostran* ligger nog i hemmet, men barnet måste givetvis även ha kontakt med andra barn.
- ☐ I kommunen är alla eniga om att en god barnomsorg skall tillhandahållas.
- ☐ Förskolan är en utmärkt introduktion till den fortsatta skolgången. Fritidshem behövs, tyvärr, därför att så många barn inte har ett riktigt hem att gå till genom att föräldrarna är borta på förvärvsarbete.
- ☐ Förskola betraktar jag som del av grundskolan.
- ☐ Endast genom daghem kan kvinnor frigöras till ett självständigt, personlighetsdanande liv.

- ☐ Kommunen består av flera små kommuner, därför bör det satsas på de olika delkommunerna, så att avstånden inte blir så långa.
- ☐ Barnomsorgen täcker en god del av behovet f. n. men dess efterfrågan är ständigt växande. Satsning kan behövas ändras därav.
- ☐ Enligt min uppfattning är den allmänna barnomsorgen för dyr för samhället.
- ☐ Jag tror på familjedaghemmet som en lugnare miljö för barnen, men förstår att även andra former av barntillsyn måste komma i fråga.
- ☐ Nej, kommunen har satsat tillräckligt.
- ☐ Mamman skall vara hemma. Tryggare samhälle – mindre brottslighet.

Fråga 2: Används planen i det politiska arbetet?

2 a: Om ja, hur?

- ☐ Planen kan komma till diskussion vid vissa tillfällen.
- ☐ Hänvisar till den vid diskussionen om ungdomssituationer i kommunen.
- ☐ När barnomsorgsfrågorna kommer upp till diskussion.

2 b: Om nej, varför?

- Ingen kontroversiell fråga.
- Partigrupperna överens.
- Ointressant.

Fråga 3: Är det riktigt att barnomsorgsplanen ges en särställning gentemot andra sektoriella planer?

- ☐ Många kvinnor ställs utanför arbetslivet om barnomsorgen är dålig.
- ☐ Den styr ju möjligheterna för föräldrar att komma ut i arbetslivet.
- ☐ Skall barnen som är det värdefullaste vi har kunna omhändertas på ett tryggt sätt måste den få en särställning.
- ☐ Själva planen ger kanske onödigt extraarbete som kunde kommit barnomsorgen till del i stället.
- ☐ Jag anser lyckligast för såväl barnen som samhället om de i största möjliga mån omhändertas i hemmet.
- ☐ Nej, barnomsorgen är endast en del av kommunens planering och bör inte sättas vare sig före eller efter andra frågor.
- ☐ Nej, det är alltid svårt att ge någon planering särställning. Det finns annat som kan bedömas också vara viktigt.
- ☐ Av den planen är industrin och näringslivet i övrigt beroende. Den inger dessutom medborgarna trygghet inför en planering av den egna framtiden.
- ☐ Andra sektorer är avhängiga denna, såväl beträffande sysselsättning som kommunal planering i övrigt, dvs. hela kommunens ekonomi.
- ☐ Nej, i "byggnadsskedet" av den stora utbyggnaden kan det eventuellt vara befogat. Annars bör alla planer infogas i kommunens långtidspla-

nering, så att inte en *enda* sektor behandlas för sig.

- ☐ Nej, minst lika viktigt hade det varit att ge den eftersatta åldringsvården, friskvården och förslaget om "husläkare" liknande särställning.
- ☐ Nej, varje kommun bör få lägga upp sin planering utan lagstadgat tvång om upprättande av planer. Det borde räcka med flerårsbudgeten som ju är kommunens långsiktiga plan.
- ☐ Ja, att planera för barnens bästa är den viktigaste uppgiften. Barnen skall ju ta över samhällsansvaret så småningom och då är det viktigt att de har haft en god och harmonisk barndom.
- ☐ Ja, dagens jämställdhetsdebatt är intimt förknippad med möjligheter till offentlig barntillsyn, vilket kan motivera särställningen.
- ☐ Nej. Svårt. Riktigt. För- och nackdelar. Föräldrarna kräver att samhället skall ta ansvar för barnen.
- ☐ Ja, temporärt är det riktigt med tanke på den besvärliga bristsituationen vi haft, har och kommer att ha under överskådlig tid.
- ☐ Ja, under nuvarande förhållanden med brist på platser.
- ☐ Ja, men även äldreomsorgen bör få samma ställning.
- ☐ Nej. Om mödrarna ges möjlighet att ta hand om sina barn, i stället för att gå ut på arbetsmarknaden, kan fler ungdomar beredas arbete.

Bilaga 4 Kommentarer från föräldrar om den kommunala barnomsorgen

Vi har genom enkätsvaren fått många intressanta kommentarer från föräldrar som belyser deras syn på den kommunala barnomsorgen och även hur vissa familjer har löst sin barntillsyn.

De kommentarer som vi ansett vara av störst intresse redovisas här nedan. Det är endast utförliga kommentarer som redovisas. Då det är mer förekommande att föräldrar utan kommunal barnomsorg har bifogat längre kommentarer är de flesta kommentarerna hämtade från dessa föräldrar. Kommentarerna är inte alltid hänvisade till någon speciell fråga, varför de behandlar olika aspekter på barnomsorgen.

Kommentarerna visar, liksom enkätsvaren i övrigt, att föräldrar som hade tillgång till kommunal barnomsorg eller som önskade barnomsorg var mera engagerade än övriga föräldrar.

Storstadsområdeskommunen

- Har ansökt om daghemsplats när jag skall börja arbeta. Har stått sex år i kö för att få in mitt äldsta barn, men ej lyckats.
- Alla barn på dagis. Kämpat för det med tjat. Skrev i pressen och blev kända eller ökända. Fel att det skall fungera på det sättet.
- Givetvis i vårt hem! Det är inte staten, inte skolan inte något annat som är livets FUNDAMENT utan det är HEMMET. Det är inte regenten som regerar landet, inte lärarna som formar livet, utan husfäder och husmödrar gör det. Det är inte det offentliga livet som är huvudsaken i ett land utan det husliga familjelivet är roten till allt, och beroende på, hur denna rot är formad, gestaltar sig allt annat.
- Tidningsbud på morgonen när barnen sover. Arbetar som dagbarnvårdare (anställd kommunalt) på dagen och arbetar som lokalvårdare på kvällen när min man kommer hem. Det fungerar bra.
- Mormor till barnet har henne ett år framåt. Sedan måste jag få en daghemsplats åt henne.
- Ingen chans för deltidsarbetande att få daghem. Hon vill inte arbeta heltid.
- Fått besked om att det äldsta barnet kommer in. Vet inte om vi kan ta platsen eftersom frun sade upp tjänsten på grund av att hon inte hade daghemsplats. Måste nu skaffa en tjänst på en vecka och även vård för det yngsta barnet. Han är för liten för dagis.
- Han är hemma. Svärmor tar hand om honom. Han var på daghem i

tre månader. Kunde inte anpassa sig. Tror ej på daghem.

- ☐ Frun är deltidsarbetande. Tar hand om barnen. Båda växlar, när den ene arbetar tar den andra hand om barnen, vice versa.

Primärcentrumet

- ☐ Barnen är hemma. Vi anser det vara bäst för barnens trygghet. Daghemmen är bara förvaringsplatser. Det finns ingen målsättning.
- ☐ Valt att vara hemma. Arbetar på nätterna.
- ☐ Eftersom jag själv inte kan få någon halvtidstjänst på daghem eller förskola (jag är barnskötare) så måste jag arbeta hemma. Jag har inte sökt någon barntillsyn för mina barn.
- ☐ Städar på kvällarna och då är mannen hemma. På dagarna är jag hemma.
- ☐ Släktingar tar hand om barnet. Har tänkt anmäla barnen till daghemskön, men vet inte hur man gör.
- ☐ Granne tar hand om henne. Hon är privat dagmamma. Jag vill inte ha henne på daghem, det är för många barn.
- ☐ Är hemma hos barnet. Jag anser att det är det bästa för barnet. Det är för många barn på daghem. Dessutom är det så långt till daghem.
- ☐ Farmor kommer hem till barnen de dagar jag arbetar: 2 à 3 dagar/vecka.

Kommuncentrumet

- ☐ Släkting tar hand om barnet. Det är så långt till dagis så det skulle inte gå att ha henne där. De bor på landet.
- ☐ Mamma arbetar halvtidstjänst. Då är pappa hemma. Sedan går pappa till arbete då mamma kommer hem.
- ☐ Eftersom min fru är hemma och inte förvärvsarbetar behövs inte någon barntillsyn.
- ☐ Hon är hemma. Har inte kunnat skaffa något jobb eftersom inte barntillsynen ordnat sig. Har varit hemma sen 3-åringen föddes. Innan dess tog en granne hand om 5-åringen.
- ☐ Arbetar på nära håll, kan se till dem själva.
- ☐ Mamma hemma. Anser att föräldrarna skall ta hand om sina barn själva.

Statens offentliga utredningar 1979

Kronologisk förteckning

1. Utbyggt skydd mot höga vård- och läkemedelskostnader. S.
2. Naturmedel för injektion. S.
3. Regional laboratorieverksamhet. Jo.
4. Avskildhet och gemenskap inom kriminalvården. Ju.
5. Konsumentinflytande genom insyn? H.
6. Polisen. Ju.
7. Tandvården i början av 80-talet. S.
8. Löntagarna och kapitaltillväxten 1. Löntagarfonder – bakgrund och problemanalys. E.
9. Löntagarna och kapitaltillväxten 2. Den svenska förmögenhetsfördelningens utveckling. Löntagarfonder och aktiemarknaden – en introduktion. Internationella koncerner och löntagarfonder. E.
10. Löntagarna och kapitaltillväxten 3. Löner, lönsamhet och soliditet i svenska industriföretag. Vinstbegreppet. Den lokala lönebildningen och företagets vinster – en preliminär analys. E.
11. Löntagarna och kapitaltillväxten 4. Lantbrukskooperationen – ideologi och verklighet. E.
12. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 4. Evangelieboken. Kn.
13. Konkurs och rätten att idka näring. Ju.
14. Naturvård och täktverksamhet. Jo.
15. Naturvård och täktverksamhet. Bilagor. Jo.
16. Ökad sysselsättning. Finansiella effekter i offentliga sektorn. A.
17. Kulturhistorisk bebyggelse – värd att vårda. U.
18. Museijärnvägar. U.
19. Jaktvårdsområden. Jo.
20. Anhöriga. S.
21. Plötslig och oväntad död – anhörigas sjuklighet och psykiska reaktioner. S.
22. Barn och döden. S.
23. Avgifter i staten – nuläge och utvecklingsmöjligheter. B.
24. Sysselsättningspolitik för arbete åt alla. A.
25. Nya namnregler. Ju.
26. Sjukvårdens inre organisation – en idépromemoria. S.
27. Sysselsättningspolitik för arbete åt alla. Bilagedel. A.
28. Barnolycksfall. S.
29. Lotterier och spel. H.
30. Lotterier och spel. Bilagor. H.
31. Bättre kontakter mellan enskilda och myndigheter. Kn.
32. Fastighetstaxering 81. B.
33. Fastighetstaxering 81. Bilagor. B.
34. Bilarna och luftföroreningarna. Jo.
35. Rationellare girohantering. E.
36. Konsumenttjänstlag. Ju.
37. Aktivt boende. Bo.
38. Lagerstöd. A.
39. Vattenkraft och miljö 4. Bo.
40. Malmer och metaller. I.
41. Barnen i framtiden. S.
42. Vår säkerhetspolitik. Fö.
43. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. Jo.
44. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. Bilagor 1–8. Jo.
45. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. Bilagor 9–13. Jo.
46. Koncernbegreppet m. m. Ju.
47. Dokumentation och statistik om högskoleutbildning. U.
48. Arbetstiderna inför 80-talet. A.
49. Grundlagsskyddad yttrandefrihet. Ju.
50. Huvudmannaskapet för specialskolan. U.
51. Öst Ekonomiska Byrån. H.
52. Viltskador. Jo.
53. Nytt skördeskadeskydd. Jo.
54. Hushållning med mark och vatten 2. Del I. Överväganden. Bo.
55. Hushållning med mark och vatten 2. Del II. Bakgrundsbeskrivning. Bo.
56. Steg på väg... A.
57 Barnomsorg – behov, efterfrågan, planeringsunderlag. S.
58. Barnomsorg. Redovisning av särskilda undersökningar. S.

Statens offentliga utredningar 1979

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Avskildhet och gemenskap inom kriminalvården. [4]
Polisen. [6]
Konkurs och rätten att idka näring. [13]
Nya namnregler. [25]
Konsumenttjänstlag. [36]
Koncernbegreppet m. m. [46]
Grundlagsskyddad yttrandefrihet. [49]

Försvarsdepartementet

Vår säkerhetspolitik. [42]

Socialdepartementet

Utbyggt skydd mot höga vård- och läkemedelskostnader. [1]
Naturmedel för injektion. [2]
Tandvården i början av 80-talet. [7]
Utredningen rörande vissa frågor beträffande sjukvård i livets slutskede. 1. Anhöriga. [20] 2. Plötslig och oväntad död – anhörigas sjuklighet och psykiska reaktioner. [21] 3. Barn och döden. [22]
Sjukvårdens inre organisation – en idépromemoria. [26]
Barnolycksfall. [28]
Barnen i framtiden. [41]
Planeringsgruppen för barnomsorg. 1. Barnomsorg – behov, efterfrågan, planeringsunderlag. [57] 2. Barnomsorg. Redovisning av särskilda undersökningar. [58]

Ekonomidepartementet

Utredningen om löntagarna och kapitaltillväxten. 1. Löntagarna och kapitaltillväxten 1. Löntagarfonder-bakgrund och problemanalys. [8] 2. Löntagarna och kapitaltillväxten 2. Den svenska förmögenhetsfördelningens utveckling. Löntagarfonder och aktiemarknaden- en introduktion. Internationella koncerner och löntagarfonder. [9] 3. Löntagarna och kapitaltillväxten 3. Löner, lönsamhet och soliditet i svenska industriföretag. Vinstbegreppet. Den lokala lönebildningen och företagets vinster – en preliminär analys. [10] 4. Löntagarna och kapitaltillväxten 4. Lantbrukskooperationen – ideologi och verklighet. [11]
Rationellare girohantering. [35]

Budgetdepartementet

Avgifter i staten – nuläge och utvecklingsmöjligheter. [23]
1976 års fastighetstaxeringskommitté. 1. Fastighetstaxering 81. [32] 2. Fastighetstaxering 81. Bilagor. [33]

Utbildningsdepartementet

Kulturhistorisk bebyggelse – värd att vårda. [17]
Museijärnvägar. [18]
Dokumentation och statistik om högskoleutbildning. [47]
Huvudmannaskapet för specialskolan. [50]

Jordbruksdepartementet

Regional laboratorieverksamhet. [3]
Naturvårdskommittén. 1. Naturvård och täktverksamhet. [14] 2. Naturvård och täktverksamhet. Bilagor. [15]
Jakt- och viltvårdsberedningen. 1. Jaktvårdsområden. [19] 2. Viltskador. [52]
Bilarna och luftföroreningarna. [34]
Miljörisker vid sjötransporter. 1. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. [43] 2. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. Bilagor 1–8. [44] 3. Ren tur. Program för miljösäkra sjötransporter. Bilagor 9–13. [45]
Nytt skördeskadeskydd. [53]

Handelsdepartementet

Konsumentinflytande genom insyn? [5]
Lotteriutredningen. 1. Lotterier och spel. [29] 2. Lotterier och spel. Bilagor. [30]
Öst Ekonomiska Byrån. [51]

Arbetsmarknadsdepartementet

Sysselsättningsutredningen. 1. Ökad sysselsättning. Finansiella effekter i offentliga sektorn. [16] 2. Sysselsättningspolitik för arbete åt alla. [24] 3. Sysselsättningspolitik för arbete åt alla. Bilagedel. [27]
Lagerstöd. [38]
Arbetstiderna inför 80-talet. [48]
Steg på väg... [56]

Bostadsdepartementet

Aktivt boende. [37]
Vattenkraft och miljö 4. [39]
Hushållning med mark och vatten 2. Del I. Överväganden. [54]
Hushållning med mark och vatten 2. Del II. Bakgrundsbeskrivning. [55]

Industridepartementet

Malmer och metaller. [40]

Kommundepartementet

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 4. Evangelieboken. [12]
Bättre kontakter mellan enskilda och myndigheter. [31]

Anm. Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.

KUNGL. M
1979-10-03
STOCKHOLM

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

Printed in Sweden, Gotab, Kungälv, 1979.26825

ISBN 91-38-04934-1
ISSN 0375-250X